



Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

In welke mate verwerkt het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW de aangehaalde kritiek op de orgaantheorie, en op welke wijze wordt de aansprakelijkheid aan rechtspersonen toegerekend?

Hendrik Janssen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Ilse SAMOY

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.



KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2024
2025



Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

In welke mate verwerkt het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW de aangehaalde kritiek op de orgaantheorie, en op welke wijze wordt de aansprakelijkheid aan rechtspersonen toegerekend?

Hendrik Janssen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Ilse SAMOY



Maastricht University

Faculteit Rechten

Master in de rechten

Masterthesis

In welke mate verwerkt het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW de aangehaalde kritiek op de orgaantheorie, en op welke wijze wordt de aansprakelijkheid aan rechtspersonen toegerekend?

JANSSEN Hendrik

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting Rechten

Promotor

Prof. dr. SAMOY Ilse

Begeleider

DILISSEN Liesbet

Samenvatting

De orgaantheorie die tot voor kort gold als de exclusieve juridische grondslag om fouten toe te rekenen aan rechtspersonen, wordt in dit onderzoek nader bekeken. Centraal staat hierbij de vraag of de recente hervorming, die in werking trad op 1 januari 2025, erin is geslaagd om de orgaantheorie als juridische constructie achter zich te laten en een sluitend juridisch kader te bieden.

Het Oud Burgerlijk Wetboek kende geen expliciete wettelijke regeling voor de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen. Artikel 1382 van dit Wetboek sprak enkel over 'een daad van een mens' waardoor rechtspersonen van de foutaansprakelijkheid werden uitgesloten. Als reactie hierop werd de orgaantheorie ontwikkeld. Hierbij wordt het handelen van organen vereenzelvigd met dat van de rechtspersoon zelf. Hoewel deze theorie haar nut in de praktijk heeft bewezen, werd ze ook bekritiseerd vanwege haar theoretische zwakte, met name de cirkelredenering waarop zij gebaseerd is.

Het nieuwe Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek maakt komaf met deze juridische constructie door rechtspersonen expliciet op te nemen in het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. Rechtspersonen worden in beginsel gelijk behandeld als natuurlijke personen. Daarnaast wordt er ook voorzien in een foutloze aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor handelingen van haar bestuursorganen en de leden ervan, voor zover deze hebben gehandeld binnen hun functie. Hiermee erkent de wetgever het bestaan en het functioneren van rechtspersonen binnen het aansprakelijkheidsrecht, zonder terug te grijpen naar de orgaantheorie. De hervorming blijkt duidelijk een vooruitgang te bieden ten opzichte van het Oud Burgerlijk Wetboek. Het vernieuwde buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht zorgt ervoor dat rechtspersonen aansprakelijk kunnen worden gesteld zonder terug te vallen op de orgaantheorie.

Een bijkomende rechtsvergelijking met het Nederlandse rechtstelsel toont aan dat de Belgische wetgever zich aansluit bij een evolutie die Nederland eerder al heeft ingezet, namelijk de expliciete regeling van de aansprakelijkheid van rechtspersonen binnen een gestructureerd wetgevend kader. Nederland heeft de aansprakelijkheidsregeling voor rechtspersonen reeds langere tijd duidelijk wettelijk gestructureerd, zonder terug te vallen op omstreden theorieën zoals de orgaantheorie. België daarentegen kiest voor een meer voorzichtige benadering. Hoewel Boek 6 uitdrukkelijk rechtspersonen erkent als aansprakelijke entiteiten en hen een duidelijke toerekeningsregeling biedt, blijft de wetgever vaag over de rol van de orgaantheorie. Hierdoor ontstaat ruimte voor interpretatie, wat de hervorming op bepaalde punten minder scherp omlijnd maakt dan in Nederland.

Tot slot werd de nieuwe regelgeving getoetst aan het toetsingskader van Paul Scholten. Hij stelt dat een juridische constructie de positieve stof moet dekken, zichzelf niet mag tegenspreken, en esthetisch overtuigend moet zijn. Waar de orgaantheorie op deze vlakken tekortschiet, lijkt Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek een meer evenwichtige, logische en transparante regeling te bieden. Het nieuwe aansprakelijkheidsrecht biedt een duidelijker fundament voor het toerekenen van fouten aan rechtspersonen en zet een grote stap in een moderner buitencontractueel aansprakelijkheidsstelsel.

Dankwoord

Met het schrijven van deze masterscriptie rond ik niet enkel mijn opleiding Rechten aan de Universiteit Hasselt af, maar zet ik ook de laatste stap in een belangrijk hoofdstuk van mijn studentenleven. Deze scriptie vormt het sluitstuk van jaren vol leren en ontdekken, een mijlpaal waar ik met veel dankbaarheid op terugkijk. Met deze laatste stap laat ik het studentenleven achter mij en kijk ik uit naar wat de toekomst nog zal brengen.

Hierbij wil ik mijn promotor, professor Samoy, oprecht bedanken voor het vertrouwen dat ik kreeg en voor de waardevolle adviezen die deze masterscriptie richting hebben gegeven. Uw expertise en betrokkenheid maakten voor mij een wezenlijk verschil.

Ook mijn begeleider, mevrouw Dilissen, ben ik bijzonder dankbaar voor de begeleiding, de heldere feedback en de steun doorheen dit proces. Uw kritische blik en aanmoediging hebben mij doorheen dit proces enorm geholpen.

Tot slot wil ik mijn ouders bedanken. Bij jullie kon ik altijd terecht in goede en moeilijke momenten. Dankzij jullie aanmoediging, luisterend oor en het geloof dat jullie altijd in mij hebben gehad, kon ik deze academische reis voltooien. De weg die ik heb afgelegd is evenzeer de verdienste van jullie onvoorwaardelijke steun.

Ook wil ik iedereen die, op welke manier dan ook, een bijdrage heeft geleverd aan dit traject, bedanken. Elk gebaar van steun, elk luistermoment en elk duwtje in de rug heeft geholpen.

Dank u wel.

Hendrik Janssen

Inhoud

Samenvatting	III
Dankwoord.....	V
I. Onderzoeksopzet.....	10
I.I. Onderwerp van het onderzoek	10
I.II. Probleemstelling en relevantie	11
I.III. Onderzoeksvragen.....	12
I.IV. Beperkingen	12
I.V. Verantwoording van bronnen	13
II. Opbouw van het onderzoek en methodologie.....	14
Hoofdstuk I. De buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen onder het Oud BW	17
1.1. Historische en maatschappelijke context.....	17
1.2. Het buitencontractueel aansprakelijkheidsregime	18
1.2.1. Het subjectief bestanddeel	18
1.2.1.1. Schuldbekwaamheid	18
1.2.1.2. Toerekenbaarheid	19
1.2.2. Het objectief bestanddeel.....	19
1.3. Kan een fout rechtstreeks aan de rechtspersoon worden toegerekend?	20
1.4. De aanstellersaansprakelijkheid: een oplossing om fouten van organen toe te rekenen aan de rechtspersoon?.....	21
A) Er moet een aangestelde zijn.....	22
B) De aangestelde begaat een onrechtmatige daad.....	23
C) Deze onrechtmatigheid werd begaan in de bediening	24
1.5. De orgaantheorie.....	25
1.5.1. Voorwaarden van de orgaantheorie	27
A) De schadeverwekker moet kwalificeren als een orgaan.....	27
B) Er is een fout, afkomstig van een orgaan	28
C) Het orgaan begaat een fout binnen de grenzen van zijn bevoegdheden.....	29
1.5.2. Is de identificatie van het orgaan een vereiste voor de toepassing van de orgaantheorie?	29
1.6. Tussenconclusie: De rol van de orgaantheorie in de toerekening van fouten aan de rechtspersoon	30
1.7. Kritiek op de orgaantheorie	31
1.7.1. De orgaantheorie, een juridische constructie gefundeerd op een cirkelredenering	31
1.7.2. De opbouw van een juridische constructie volgens de rechtswetenschapper Paul Scholten	34
1.7.2.1. Een toetsing van de orgaantheorie aan de criteria van de rechtswetenschapper Paul Scholten.....	35
I. De orgaantheorie moet de positieve stof dekken.....	35
II. De orgaantheorie mag zich niet verzetten tegen haar eigen opvatting	36

III. Het esthetische karakter van de orgaantheorie.....	37
1.8. Conclusie hoofdstuk 1	39
Hoofdstuk II: De toerekening van onrechtmatige daden onder boek 6 BW.....	41
2.1. Inleiding.....	41
2.2. Gelijkheid tussen natuurlijke- en rechtspersonen	41
2.3. De aanstellersaansprakelijkheid geregeld in Boek 6 BW	43
2.4. Aansprakelijkheid van rechtspersonen voor de bestuursorganen en de leden ervan	46
2.4.1. Inhoud en draagwijdte van de aansprakelijkheid voor bestuursorganen	48
A) Foutloze aansprakelijkheid van de rechtspersoon enkel voor bestuursorganen en de leden ervan	48
B) Het bestuursorgaan of een bestuurslid veroorzaakt schade door diens fout.....	50
C) De fout werd begaan tijdens en naar aanleiding van de functie	51
2.4.2. Is de persoonlijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon een vereiste om de rechtspersoon foutloos aansprakelijk te kunnen stellen?	53
2.5. Tussenconclusie hoofdstuk II	54
2.6. Foutaansprakelijkheid voor de rechtspersoon	55
2.6.1. Invulling van het foutcriterium.....	55
2.6.2. De overtreding van een wettelijke regel die een bepaald gedrag oplegt	56
2.6.3. De overtreding van de algemene zorgvuldigheidsnorm	62
2.6.3.1. De materiële toerekening.....	65
2.6.3.2. Kan de rechtspersoon een onzorgvuldigheid worden verweten?.....	65
2.7. Conclusie Hoofdstuk II	66
Hoofdstuk III: Van Oud naar Nieuw, een evaluatie van de wijzigingen in boek 6 BW met betrekking tot de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen	68
3.1. Inleiding.....	68
3.2. Hoe is de wetgever omgegaan met de orgaantheorie in Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek?	69
3.3. De buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen in Boek 6 vergeleken met de criteria van de heer Paul Scholten	71
3.4. Is de orgaantheorie nog een noodzakelijk instrument na de invoering van Boek 6 BW? ...	74
3.5. Conclusie hoofdstuk III.....	78
IV. Conclusie	80
Bibliografie:.....	84
Wetgeving	84
Belgische wetgeving	84
Nederlandse Wetgeving.....	84
Parlementaire voorbereiding	84
Rechtspraak	85

Belgische rechtspraak	85
Nederlandse rechtspraak	87
Rechtsleer	87
Boeken	88
Tijdschriften	90
Belgische tijdschriften	90
Nederlandse tijdschriften	93
Internetbronnen	93
Bijlage 1: Rechtsvergelijkende tabel tussen het oude en het nieuwe Belgische recht, buitencontractuele aansprakelijkheid van de rechtspersoon	95
Bijlage 2: Rechtsvergelijkende tabel tussen het Nederlandse en het Belgische rechtsstelsel, buitencontractuele aansprakelijkheid van de rechtspersoon	96

I. Onderzoeksopzet

I.I. Onderwerp van het onderzoek

1. Dit onderzoek behandelt de juridische problematiek van de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen. Rechtspersonen zijn namelijk geen fysieke personen, maar juridische ficties die slechts handelen door tussenkomst van organen. Daardoor rijst de vraag hoe deze 'fictieve entiteiten' een onrechtmatigheid kunnen begaan en hiervoor aansprakelijk kunnen worden gesteld. Het Oud Burgerlijk Wetboek (hierna: Oud BW) sprak enkel van 'een daad van de mens', waardoor rechtspersonen buiten het toepassingsgebied vielen.¹ Door de toename van het aantal rechtspersonen en hun maatschappelijke relevantie, noodzaakte het zoeken naar een oplossing. Deze lacune in het Oud BW werd uiteindelijk opgelost door gebruik te maken van de orgaantheorie.

2. Hoewel de orgaantheorie een praktische oplossing bood, stuitte zij ook op kritiek. De orgaantheorie stelt dat de organen de rechtspersoon incarneren, waardoor hun handelen geldt als het handelen van de rechtspersoon zelf. Het kernprobleem werd daarbij niet opgelost, maar eerder verondersteld.

3. Intussen is Boek 6 van het nieuw Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) in werking getreden waarin wel rekening werd gehouden met de aanwezigheid van rechtspersonen.² Zo wordt in artikel 6.4 BW bepaald dat natuurlijke en rechtspersonen in beginsel gelijk worden behandeld.³ Anders dan in het Oud BW, voorziet Boek 6 BW in een specifieke bepaling die de rechtspersoon foutloos aansprakelijk stelt voor fouten begaan door de bestuursorganen en de leden ervan.⁴ De wetgever bevestigt hiermee dat de orgaantheorie niet langer de exclusieve grondslag vormt voor de aansprakelijkheid van rechtspersonen. Aangezien de wetgever de orgaantheorie niet expliciet buiten toepassing stelt, rijst de vraag of de orgaantheorie nog een functie te vervullen heeft binnen Boek 6 BW.⁵

4. Dit onderzoek bestudeert of Boek 6 BW de leemtes betreffende rechtspersonen in het Oud BW opvult, hoe Boek 6 onrechtmatige daden toerekent aan de rechtspersoon en hoe dit zich verhoudt ten opzichte van de orgaantheorie. Binnen de evaluatie van deze hervorming wordt een vergelijking gemaakt met het Nederlands rechtsstelsel, dat eerder al expliciet de aansprakelijkheid van rechtspersonen in haar Burgerlijk Wetboek heeft opgenomen.

¹ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, V.

² Art. 45 van de wet van 7 februari 2024 houdende Boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, BS 1 juli 2024.

³ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 3-6.

⁴ Art. 6.15 BW.

⁵ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 9.

I.II. Probleemstelling en relevantie

5. De probleemstelling van dit onderzoek betreft de wijze waarop rechtspersonen buitencontractueel aansprakelijk kunnen worden gesteld voor onrechtmatige daden. In het bijzonder wordt onderzocht of Boek 6 BW erin slaagt om een sluitend alternatief te bieden voor de orgaantheorie. Al vanaf de invoering van de Code Napoléon ontbrak een duidelijke wettelijke bepaling die het toeliet om onrechtmatigheden rechtstreeks aan de rechtspersoon toe te kennen. Als oplossing werd de orgaantheorie naar voren geschoven, waarbij werd aangenomen dat het handelen van organen gelijkgesteld wordt aan het handelen van de rechtspersoon zelf. Dit was een praktische oplossing die theoretisch niet goed onderbouwd bleek te zijn.

6. Boek 6 BW beoogt deze juridische lacune te dichten. De rechtspersoon wordt eerder als een zelfstandige identiteit beschouwd die eveneens gehouden is (zorgvuldigheids)normen na te leven.⁶ Dit zou een belangrijke hervorming van het aansprakelijkheidsrecht betekenen, die de toepassingsgrond vereenvoudigt en de rechtsgrond waarop de aansprakelijkheid van rechtspersonen berust verstevigt. Deze recente hervorming roept de vraag op in welke mate het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht de kritiek op de orgaantheorie verwerkt, en hoe deze aansprakelijkheid zal worden toegerekend aan de rechtspersoon. Er kan nu worden nagegaan of deze hervorming effectief en doeltreffend is in de praktijk, en bijkomend, of de orgaantheorie nog enige relevantie behoudt in het nieuw buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht onder Boek 6 BW.

7. Dit onderzoek is relevant vanwege het belang van transparantie binnen het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. Een juridisch aansprakelijkheidssysteem moet gebaseerd zijn op duidelijke en doordachte regelgeving, zeker in het licht van de groei en maatschappelijke relevantie van het rechtspersonenlandschap.⁷ Een evaluatie van Boek 6 BW in het licht van het Oud BW draagt bij aan een verdere ontwikkeling en verduidelijking van de buitencontractuele aansprakelijkheidsregels.

⁶ Art. 6.4 tot 6.6 BW.

⁷ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 28-29.

I.III. Onderzoeksvragen

8. De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt: *In welke mate verwerkt het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW de aangehaalde kritiek op de orgaantheorie, en op welke wijze wordt de aansprakelijkheid aan rechtspersonen toegerekend?*

Om een antwoord te kunnen bieden op deze centrale onderzoeksvraag is dit onderzoek opgebouwd uit drie subonderzoeksvragen:

9. Subonderzoeksvraag 1: *Hoe werd de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen geregeld onder het Oud Burgerlijk Wetboek?*

10. Subonderzoeksvraag 2: *Hoe regelt Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek de toerekening van onrechtmatige daden aan rechtspersonen, en hoe verhoudt dit zich tot het Nederlandse recht?*

11. Subonderzoeksvraag 3: *Hoe kan de hervorming worden geëvalueerd, is er nog een plaats voor de orgaantheorie?*

I.IV. Beperkingen

12. Dit onderzoek analyseert de buitencontractuele aansprakelijkheidsregels in Boek 6 BW die van toepassing zijn op rechtspersonen. Hiervoor wordt ook een blik geworpen op de orgaantheorie om na te gaan of een juridische constructie als de orgaantheorie nog steeds een meerwaarde biedt binnen het kader van Boek 6 BW. Het onderzoek zal zich daarom beperken tot de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen. De contractuele aansprakelijkheid en de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen zullen niet aan bod komen in dit onderzoek. Verder zal de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen in het kader van het arbeidsrecht, milieurecht, of andere bijzondere wetgeving buiten beschouwing worden gelaten. Dit zou een te brede reikwijdte geven aan het onderzoek. Ook persoonlijke aansprakelijkheid van de organen of de leden ervan zullen in dit onderzoek niet aan bod komen.

13. Om een duidelijke en kritische analyse te bekomen, wordt een vergelijking gemaakt tussen het Belgische recht enerzijds en het Nederlandse recht anderzijds. Het Nederlandse recht kent eveneens een gelijkstelling tussen natuurlijke en rechtspersonen.⁸ Dit maakt het interessant om een rechtsvergelijkend onderzoek te doen met het Nederlands rechtstelsel.

⁸ Art. 2:5 Beschikking van de Minister van Justitie a.i. van 22 juli 1976, houdende plaatsing in het Staatsblad van de tekst van Boek 2 (Rechtspersonen) van het Burgerlijk Wetboek, zoals laatstelijk gewijzigd bij de wet van 2 juni 1976, NS 22 juli 1976.

14. Wat betreft het Belgisch luik zal het nieuwe recht worden vergeleken met het oude recht en eveneens met de orgaantheorie die lange tijd fungeerde als juridische constructie om lacunes in de Belgische wetgeving op te vangen.

I.V. Verantwoording van bronnen

15. Aangezien het wettelijk kader zal worden geëvalueerd met betrekking tot de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen, is het vanzelfsprekend dat de wetgeving, meer bepaald Boek 6 BW, een zeer belangrijke bron zal zijn voor dit onderzoek. Hierbij wordt ook nog aandacht besteed aan het Oud BW om de veranderingen en het effect van de hervorming bloot te leggen.

16. Vanwege het feit dat de rechtspersoon niet expliciet is opgenomen in Boek 3, titel 5, hoofdstuk 2 van het Oud Burgerlijk Wetboek, zal ook rechtspraak een onmisbare bron zijn voor dit onderzoek. Rechtspraak kan vooral een meerwaarde bieden aan de invulling van het oude buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht inzake rechtspersonen. Boek 6 BW trad namelijk in werking op 1 januari 2025 waardoor de kans zeer klein zal zijn dat er over deze hervorming al rechtspraak zal bestaan voor de definitieve versie van deze scriptie ingediend moet worden.

17. Tot slot zal ook de rechtsleer een belangrijke bron zijn voor het schrijven van dit onderzoek. Hierin zal de historische en contextuele achtergrond over de buitencontractuele aansprakelijkheidsregels ten aanzien van rechtspersonen worden verduidelijkt. Hieruit zal duidelijk worden wat de oorsprong is van de regelgeving en wat eventuele knelpunten zijn. Rechtsleer is ook een nuttige bron ter ondersteuning van bepaalde rechtspraak wanneer de regelgeving complex is of tegenstrijdige interpretaties toelaat.

18. Kortom zal er gebruik gemaakt worden van wetgeving, rechtspraak en rechtsleer om de regeling in Boek 6 BW op een volwaardige manier te kunnen beoordelen.

II. Opbouw van het onderzoek en methodologie

19. Dit onderzoek betreft een monodisciplinair, rechtswetenschappelijk onderzoek. Hiertoe werden verschillende juridische en enkele niet-juridische bronnen geraadpleegd en bestudeerd om ze in het onderzoek te verwerken. De buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen zal aan de hand van beschrijvende en evaluerende onderzoeksvragen worden beoordeeld. Deze onderzoeksmethode werd gekozen aangezien het wettelijk kader zal worden beoordeeld in het licht van de hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht.

20. Er zal dan ook gebruik worden gemaakt van een evaluerende onderzoeksmethode waarbij interne evaluatiecriteria zullen worden gebruikt. Een evaluatie aan de hand van interne evaluatiecriteria houdt in dat de rechtsfiguur zal worden getoetst aan criteria zijn afkomstig uit het rechtssysteem zelf, zoals onder andere opvattingen in de rechtsleer en rechtspraak die de toepassing van de regelgeving definiëren. Deze evaluatiecriteria komen verder aan bod in randnummer 23. De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt: *"In welke mate verwerkt het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW de aangehaalde kritiek op de orgaantheorie, en op welke wijze wordt de aansprakelijkheid aan rechtspersonen toegerekend?"*

Om een antwoord te kunnen bieden op deze evaluerende onderzoeksvraag is dit onderzoek opgebouwd uit drie subonderzoeksvragen:

21. De eerste subonderzoeksvraag, *'Hoe werd de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen geregeld onder het Oud Burgerlijk Wetboek?'*, wordt behandeld in hoofdstuk I.

Deze subonderzoeksvraag heeft een beschrijvend karakter. Zij beoogt de juridische regeling inzake de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen onder het Oud BW op systematische wijze uiteen te zetten.

Het doel is een helder en volledig beeld te schetsen van de rechtspraktijk onder het Oud BW. De beantwoording van deze vraag vormt een essentieel fundament voor het verdere verloop van het onderzoek. Dit maakt het mogelijk om de impact van de hervorming inzichtelijk te maken, en te beoordelen in hoeverre Boek 6 BW tegemoetkomt aan de kritiek op de orgaantheorie.

22. De tweede subonderzoeksvraag, *'Hoe regelt Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek de toerekening van onrechtmatige daden aan rechtspersonen, en hoe verhoudt dit zich tot het Nederlandse recht?'*, wordt behandeld in hoofdstuk II.

Deze subonderzoeksvraag heeft eerder een dubbele dimensie. Enerzijds heeft deze onderzoeksvraag een beschrijvend karakter aangezien het vernieuwde buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht van Boek 6 BW op een systematische en kritische wijze wordt uiteengezet. Anderzijds heeft deze onderzoeksvraag ook een vergelijkend karakter, doordat zij een externe vergelijking maakt met het Nederlandse rechtssysteem.

Deze vergelijking beoogt de verschillen tussen beide rechtssystemen inzake de toerekening van onrechtmatige daden aan rechtspersonen bloot te leggen. De beantwoording van deze subonderzoeksvraag is van wezenlijk belang voor de centrale onderzoeksvraag aangezien het inzicht biedt in de wijze waarop het Belgisch recht momenteel de aansprakelijkheid aan rechtspersonen toerekent. Dit vormt een essentieel vertrekpunt voor de beoordeling van de mate waarin de hervorming daadwerkelijk afstand neemt van de klassieke orgaantheorie. De vergelijking met het Nederlandse recht fungeert daarbij als nuttig ijkpunt om de kwaliteit en vernieuwingswaarde van de hervorming in een breder rechtsvergelijkend perspectief te plaatsen.

23. De derde subonderzoeksvraag luidt, *'Hoe kan de hervorming worden geëvalueerd, is er nog een plaats voor de orgaantheorie?'*, deze vraag wordt behandeld in hoofdstuk III.

Deze subonderzoeksvraag vormt het sluitstuk van het onderzoek en heeft een evaluerend karakter. Ze sluit rechtstreeks aan bij de centrale onderzoeksvraag, aangezien er wordt nagegaan of, en op welke manier de nieuwe regelgeving in Boek 6 BW breekt met de beperking van de orgaantheorie, dan wel of deze slechts wordt voortgezet in de vernieuwde wetgeving. Het vernieuwde buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht dat van toepassing is op rechtspersonen zal worden beoordeeld in het licht van de aansprakelijkheidsregels in het Oud BW. Op deze manier kan worden nagegaan of de vernieuwing in Boek 6 BW zijn doeleinde heeft bereikt, en wel degelijk een modernisering inhoudt, en of er voldoende aandacht werd besteed aan rechtspersonen om deze onder te brengen in een volwaardig wettelijk buitencontractueel aansprakelijkheidssysteem.

Deze evaluatie zal gebeuren aan de hand van interne evaluatiecriteria die worden ontleend aan het rechtssysteem zelf, meer bepaald uit de heersende rechtspraak. Deze interne criteria benaderen de systematiek, coherentie en de interne logica van het rechtssysteem. De heer Scholten stelde in de 20^e eeuw een toetsingskader op waaraan een juridische constructie kan worden getoetst ten einde te kunnen beoordelen of deze al dan niet als een volwaardige constructie kan worden beschouwd. In het eerste hoofdstuk zal dit toetsingskader worden gebruikt om de orgaantheorie als juridische constructie te toetsen aan haar 'geschiktheid'. In het laatste hoofdstuk zal de nieuwe regelgeving in Boek 6 aan ditzelfde toetsingskader worden onderworpen om na te gaan of de wetgever de lacunes van de orgaantheorie heeft verwerkt in de nieuwe wetgeving.

Bovendien onderzoekt deze derde subonderzoeksvraag of de grondslagen van Boek 6 BW, net als bij de orgaantheorie, steunen op een cirkelredenering. Dit doet immers afbreuk aan de interne logica van het rechtssysteem.

Ook zal de nieuwe regelgeving aan de orgaantheorie zelf worden getoetst. Aangezien de orgaantheorie ook een instrument is dat afkomstig is uit het rechtssysteem zelf, is ook dit een intern evaluatiecriterium. Hierdoor zal duidelijker worden of de orgaantheorie nog een rol heeft in het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht anno 2025, dan wel of deze slechts een onderwerp is geworden voor de rechtsgeschiedenis.

Deze derde subonderzoeksvraag biedt een essentiële meerwaarde voor het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag aangezien hiermee een oordeel kan worden gevormd over de kwaliteit en de effectiviteit van de hervorming.

Hoofdstuk I. De buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen onder het Oud BW

1.1. Historische en maatschappelijke context

24. Het Oud BW bestond 221 jaar toen het werd vervangen door een nieuw Burgerlijk Wetboek dat in werking trad op 1 januari 2025.⁹ Het BW was na al zijn jaren dienst toe aan vernieuwing aangezien het nog steeds in grote lijnen de bepalingen van de oorspronkelijke 'Code Napoléon' uit 1804 hanteerde.¹⁰ Deze modernisering kwam niet te vroeg. De insteek van het Oud BW was er vooral op gericht een juridisch kader te creëren voor mensen die bezittingen hadden.¹¹ De meest voorkomende en belangrijkste economische activiteit van die tijd was de landbouwsector. Het belang van de landbouwsector daalde in zekere mate door de industriële revolutie, die min of meer samenviel met de invoering van de Code Napoléon of het BW.¹² Deze evolutie leidde tot een toename van grotere bedrijven waarmee de kleinere landbouwbedrijven niet langer konden concurreren. Meer mensen verhuisden naar de steden om er te gaan werken in de fabrieken.¹³ De steden werden groter en het aantal ondernemingen steeg aanzienlijk. Het spreekt dan ook voor zich dat deze ondernemingen vanaf dat moment een steeds grotere en belangrijker rol zijn gaan innemen binnen onze samenleving.¹⁴

25. Een grote samenleving heeft behoefte aan de juiste en passende spelregels. Ter actualisering van het (ondertussen) Oud BW hebben zowel de rechtspraak als de rechtsleer actief bijgedragen.¹⁵ Zij deden dit onder meer door de orgaantheorie te ontwikkelen ter opvulling van lacunes in het Oud BW.¹⁶ Toch is deze methode ook beperkt tot haar grenzen. De opkomst van grotere samenlevingen, een stijgend aantal ondernemingen en de stijgende risico's die dit met zich meebrengt, vragen in deze context een grondige en tijdsgebonden wijziging door de wetgever.¹⁷

⁹ Art. 45 van de wet van 7 februari 2024 houdende Boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 1 juli 2024.

¹⁰ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001.

¹¹ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, V.

¹² BORGUIS, F. 'Sociale gevolgen van de technologische ontwikkeling', *MenM* 1958/ 33 nr.3, (168) 168-163.

¹³ REMY J., 'Economische en sociale betekenis van de verstedelijking', *Str* 1967-1968, nr. 21, (157) 158-160.

¹⁴ DESPY-MEYER A., HALLEUX R., VANDERSMISSEN J. en VANPAEMEL G. (eds.), *Geschiedenis van de wetenschappen in België. 1815-2000*, La Renaissance du Livre, 2001, 37-70.

¹⁵ Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 3-6.

¹⁶ VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht', *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 895-898.

¹⁷ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, V.

1.2. Het buitencontractueel aansprakelijkheidsregime

26. Het buitencontractuele aansprakelijkheidsartikel bij uitstek, artikel 1382 Oud BW, had uitsluitend betrekking op een daad van de mens.¹⁸ Zoals eerder aangegeven dateert het Burgerlijk Wetboek van 21 maart 1804.¹⁹ De positie van de rechtspersoon was destijds niet zo ontwikkeld. Het aantal en het belang ervan is de afgelopen jaren sterk toegenomen.²⁰ Het spreekt voor zich dat dit ook risico's met zich meebracht. Ondanks artikel 1382 van het Oud BW enkel verwijst naar een daad van de mens, groeide het besef dat de regels inzake de buitencontractuele aansprakelijkheid eveneens van toepassing moesten zijn op rechtspersonen.²¹ Het was echter niet vanzelfsprekend om onrechtmatige daden rechtstreeks aan de rechtspersoon toe te rekenen. Vooraleer er sprake is van foutaansprakelijkheid zoals vervat in de artikelen 1382-1383 Oud BW, moet er om te beginnen een fout aanwezig zijn.²² Dit foutbegrip bestaat uit een objectief bestanddeel, namelijk de schending van een specifieke rechtsregel of de algemene zorgvuldigheidsnorm, en een subjectief bestanddeel, wat inhoudt dat de schadeverwekker schuldbequaam moet zijn en dat de foutieve gedraging aan hem toerekenbaar is.²³

1.2.1. Het subjectief bestanddeel

1.2.1.1. Schuldbequaamheid

27. Concreet houdt dit begrip in, dat een persoon over voldoende oordeelsvermogen moet beschikken om zijn gedragingen te beoordelen en de gevolgen ervan te kunnen inschatten wanneer hij een handeling verricht die schade veroorzaakt.²⁴ Een persoon wordt als schuldbequaam beschouwd wanneer hij over voldoende geestesvermogen beschikt om de draagwijdte en de mogelijke gevolgen van zijn handeling te kunnen inschatten. Schuldbequaamheid is het uitgangspunt.²⁵ Betwistingen over de schuldbequaamheid komen in de praktijk vooral voor bij geestesgestoorden en bij de zogenaamde infantes. De toerekening van de onrechtmatige daad aan rechtspersonen kan ook worden betwist op basis van de schuldbequaamheid.²⁶

¹⁸ Art. 1382 Oud BW.; Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2023-2024, 26 januari 2024, nr. 3213/012.; Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 36-37.

¹⁹ Burgerlijk Wetboek van 24 maart 1804, BS 3 september 1807.

²⁰ BISA PERSPECTIVE BRUSSELS (2024). Stagnatie van de oprichting van ondernemingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegenover de twee andere Belgische gewesten. *BISA Brussels*, geraadpleegd via <https://bisa.brussels/nieuws/stagnatie-van-de-oprichting-van-ondernemingen-in-het-brussels-hoofdstedelijk-gewest>.

²¹ BORUCKI C., 'Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht', *TPR* 2022, (1099) 1158-1162.

²² SAMOY I. *Cursus schadevergoedingsrecht*, UHasselt, 2024, 52.

²³ BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 153.; CLAEYS I. en TILLEMANN B. (eds.), *Buitencontractuele aansprakelijkheid*, Die Keure, 2014, 6-8.

SAMOY I. en STIJNS S. *Verbintenissenrecht boek 1bis*, Die Keure, 2020, 61-66.

²⁴ CLAEYS I. en TILLEMANN B. (eds.), *Buitencontractuele aansprakelijkheid*, Die Keure, 2014, 7-8.

²⁵ SAMOY I. *Cursus schadevergoedingsrecht*, UHasselt, 2024, 72.

²⁶ BOCKEN H en BOONE I. *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Die Keure, 2014, 85.

1.2.1.2. Toerekenbaarheid

28. Dit element behandelt de vraag of een bepaalde gedraging kan worden verweten aan de schadeveroorzaker. Met andere woorden wordt er gekeken naar de mate waarin de schadeveroorzaker heeft gehandeld uit vrije wil.²⁷ Algemeen worden er drie situaties erkend waarin de schadeveroorzaker wordt bevrijd van aansprakelijkheid.

29. Om te beginnen zijn er rechtvaardigingsgronden. Deze gronden nemen het objectieve kenmerk van de fout weg, waardoor er geen onrechtmatigheid meer is. Bepaalde gedragingen worden aldus gerechtvaardigd wegens de bijzondere omstandigheden.²⁸

30. Een andere grond die leidt tot bevrijding van aansprakelijkheid is de aanwezigheid van een vreemde oorzaak. Er is enkel sprake van een vreemde oorzaak wanneer dit de uitsluitende oorzaak van de schade is. Deze grond doorbreekt de causaliteitsvereiste tussen fout en schade.²⁹

31. Tot slot zijn er nog de schulditsluitingsgronden. Deze gronden zorgen ervoor dat het subjectieve element niet kan worden ingevuld, waardoor de gedraging van de schadeveroorzaker niet kan worden beschouwd als 'uit vrije wil'.³⁰

1.2.2. Het objectief bestanddeel

32. Concreet houdt dit element in dat er een objectieve onrechtmatigheid werd begaan. Dit kan door het schenden van een specifieke rechtsnorm, of door een schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm.³¹

33. Een schending van een specifieke rechtsnorm houdt in, dat er een bepaalde norm werd overtreden die een specifieke gedraging of onthouding voorschrijft.³² Ook de overtreding van de algemene zorgvuldigheidsnorm kan aan de basis liggen van een begane onrechtmatigheid. Hierbij is niet vereist dat dit gepaard gaat met de schending van een specifieke rechtsnorm.³³ Om te bepalen of de algemene zorgvuldigheidsnorm is geschonden, zal de rechter nagaan of het handelen van de persoon in kwestie gelijk is aan het handelen van een normaal en vooruitziend persoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden.³⁴ Dit komt later in het onderzoek nog aan bod (*infra*, nr. 127 e.v.).

²⁷ SAMOY I. *Cursus schadevergoedingsrecht*, U Hasselt, 2024, 79.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ *Ibid.*

³⁰ *Ibid.*

³¹ SAMOY I. en STIJNS S. *Verbintenissenrecht boek 1bis*, Die Keure, 2020, 52-61.

³² VANDENBERGHE H., 'Inbreuk op een specifieke rechtsnorm', *TPR* 2010, afl. 4, (1771) 1772.

³³ *Ibid.*

³⁴ HvB Gent (1e k.) 5 maart 2020, *T.Verz.* 2021, afl. 2, (256) 256-258.

1.3. Kan een fout rechtstreeks aan de rechtspersoon worden toegerekend?

34. Het eerste probleem dat zich voordoet bij de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen is het feit dat zij slechts een juridische fictie zijn, zonder een echt bewustzijn.³⁵ Het bewustzijn van de eigen daden is nochtans een essentieel kenmerk van de schuldbekwaamheid, dat op haar beurt een noodzakelijke voorwaarde vormt om onder het regime van foutaansprakelijkheid te vallen. Een volledige gelijkstelling tussen natuurlijke en rechtspersonen zou er, volgens de regels van het Oud BW, toe leiden dat rechtspersonen nooit burgerrechtelijk zouden kunnen worden aangesproken.³⁶ Het gevolg was dat de rechtspraak de orgaantheorie ontwikkelde, waarbij de nadruk lag op de incarnatie van de rechtspersoon.³⁷ Deze theorie maakt het mogelijk voor rechtspersonen om deel te nemen aan het rechtsverkeer.³⁸

35. Aan de hand van de orgaantheorie kan een onrechtmatige daad, begaan door een orgaan van de rechtspersoon binnen de grenzen van zijn bevoegdheden, toegekend worden aan de rechtspersoon zelf. Hierdoor kan deze laatste aansprakelijk worden gesteld op basis van de artikelen 1382-1383 Oud BW.³⁹ De organen van een rechtspersoon kunnen worden omschreven als personen of colleges die een bepaalde taak vervullen die hen werd toebedeeld, binnen het wettelijke en statutaire kader van de rechtspersoon, en op deze wijze de rechtspersoon vertegenwoordigen.⁴⁰ Rechtspersonen worden vertegenwoordigd voor zowel feitelijke handelingen als voor rechtshandelingen.⁴¹ Deze vertegenwoordiging is een noodzakelijke realiteit, aangezien rechtspersonen enkel kunnen handelen door middel van natuurlijke personen.⁴² De organen treden op namens de rechtspersoon, zowel bij feitelijke als juridische handelingen. Een fundamenteel principe daarbij is dat bestuursleden zich, bij het optreden in naam van de rechtspersoon, in beginsel niet persoonlijk verbinden tegenover derden. Bestuurders zijn in die zin niet persoonlijk aansprakelijk voor verbintenissen die zij namens de rechtspersoon aangaan.⁴³ Indien onduidelijk is of deze bestuurder optreedt voor de rechtspersoon, dan wel in eigen naam, is het vereist dat die bestuurder zijn hoedanigheid voorafgaand aan de handeling kenbaar maakt. Doet hij dit niet dan wordt er vermoed dat deze persoon optreedt in eigen naam.⁴⁴ Deze organieke vertegenwoordiging geldt eveneens voor buitencontractuele handelingen. De rechtspersoon kan worden aangesproken voor onrechtmatigheden die zijn bestuurder(s) hebben begaan, voor zover deze handelden binnen de

³⁵ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 286.

³⁶ BOCKEN H en BOONE I. *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Die Keure, 2014, 87-89.

³⁷ TIMMERMANS R., *Handboek appartementsrecht volume I*, Wolters Kluwer, 2025, 1240.

³⁸ VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 23-24.

³⁹ DE Wulf H., 'Actualité : Hof van Cassatie', *R.D.C.-T.B.H.* 2005/8, (891) 891-892.

⁴⁰ VAN DER GRINTEN W.C.L., 'Organen van een rechtspersoon', *De NV.* 57/ 9, (139) 139.

⁴¹ GEENS K. en WYCKAERT M. (eds.), *Bestuur en vertegenwoordiging*, Kluwer, 2011, 454- 458.

⁴² JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 187, jura.kluwer.be.

⁴³ CALLAERT N., DELANOTE J. en DE MEULENAER S., (eds.), *Taken en aansprakelijkheden van de bestuurder*, Intersentia, 2025, 21-22.

⁴⁴ Cass. (1e K.) 13 december 2012, C.12.0204.F, ECLI:BE:CASS:2012:ARR.20121213.7.

grenzen van hun bevoegdheden.⁴⁵ De rechtspersoon wordt immers opgericht met een specifiek doel. het plegen van onrechtmatige daden behoort daar uiteraard niet toe. De gedragingen van het orgaan worden aldus rechtstreeks toegerekend aan de rechtspersoon en niet aan het orgaan dat handelt in naam van die rechtspersoon⁴⁶. Dit geldt voor zover de organen handelen binnen de grenzen van hun bevoegdheden overeenkomstig de besluitprocedure zoals vastgelegd door de wet en/ of de statuten.⁴⁷ In dat geval vormen het orgaan en de rechtspersoon één juridische entiteit.⁴⁸

36. De rechtspersoon kan het subjectieve bestanddeel van de fout niet op zelfstandige wijze invullen.⁴⁹ Het gevolg is dan ook dat de rechtspersoon als dusdanig niet handelingsbekwaam zou zijn en niet zelfstandig handelingen kan verrichten.⁵⁰ Aangezien dit ertoe zou leiden dat rechtspersonen niet buitencontractueel aansprakelijk gesteld zouden kunnen worden, zochten rechtsgeleerden naar oplossingen.⁵¹ Twee belangrijke sleutelfiguren in dit proces zijn: Von Savigny en Von Gierke. De theorieën van deze rechtsgeleerden brachten de aanzet tot de orgaantheorie, die tot 1 januari 2025 werd toegepast als exclusieve grondslag voor de foutaansprakelijkheid van rechtspersonen (*infra*, nr. 48-50).⁵²

1.4. De aanstellersaansprakelijkheid: een oplossing om fouten van organen toe te rekenen aan de rechtspersoon?

37. Onder deze titel wordt de aanstellersaansprakelijkheid en de mogelijke toepassing ervan op organen van rechtspersonen verduidelijkt. In het tweede hoofdstuk zal de aanstellersaansprakelijkheid aan bod komen zoals geregeld is onder het huidig Burgerlijk Wetboek. De aanstellersaansprakelijkheid is een vorm van foutloze aansprakelijkheid. Een concreet gedrag van de aansteller zelf is verder niet meer noodzakelijk om tot aansprakelijkheid te komen, dan wel om deze te ontlopen.⁵³

38. Voordat gebruik kon worden gemaakt van artikel 1384 lid 3 Oud BW, moest er een band van aanstelling zijn, waarbij de aangestelde een onrechtmatige daad beging in de bediening waartoe deze werd aangesteld.⁵⁴

⁴⁵ CALLAERT N., DELANOTE J. en DE MEULENAER S., (eds.), *Taken en aansprakelijkheden van de bestuurder*, Intersentia, 2025, 22.; VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht, *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 896.

⁴⁶ Art. 2:49 WvV.; Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; VAN OEVELEN A., "De civielrechtelijke aansprakelijkheid van kaderleden, andere werknemers en ambtenaren voor schade veroorzaakt door milieuverontreiniging", *Story-Scientia* 1992, (89) 113-114.

⁴⁷ Art. 2:49 WvV.; BOCKEN H en BOONE I. *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Die Keure, 2014, 87.

⁴⁸ VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 50.

⁴⁹ VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht, *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 902-903.

⁵⁰ GEENS K. en WYCKAERT M. (eds.), *Bestuur en vertegenwoordiging*, Kluwer, 2011, 454- 458.

⁵¹ VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht, *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 900-903, 927-931.

⁵² Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 9.

⁵³ Art. 1384, lid 3 Oud BW.

⁵⁴ Art. 1384, lid 3 Oud BW.

A) Er moet een aangestelde zijn

39. Er moet een aanstellingsverhouding bestaan tussen de aansteller enerzijds en de aangestelde anderzijds.⁵⁵ Hoe deze aanstellingsverhouding verder moet worden geregeld is niet terug te vinden in artikel 1384 Oud BW. Lid 3 van dit artikel bepaalt dat de schade moet zijn begaan door de aangestelde 'in de bediening waartoe de aansteller hen gebezigd hebben'.⁵⁶ De aansteller doet een beroep op de aangestelde persoon om een bepaalde functie voor hem te vervullen.

40. Vanuit een eerste indruk lijkt de aanstellersaansprakelijkheid de bestuurders van rechtspersonen niet van deze bepaling uit te sluiten. Kenmerkend aan de band van aanstelling is de band van ondergeschiktheid waarbij er een zekere gezagsverhouding bestaat tussen de aansteller en de aangestelde.⁵⁷ Toch kan dit als problematisch worden beschouwd indien de organen van rechtspersonen als aangestelden worden bestempeld.⁵⁸ De organen incarneren de rechtspersoon en geven de rechtspersoon op die wijze vorm.⁵⁹ Het is juridisch problematisch om aan te nemen dat een orgaan, als aangestelde, in ondergeschikt verband zou staan tot de rechtspersoon als aansteller, wanneer het orgaan de rechtspersoon incarneert. Theoretisch gezien zou dit neerkomen op de idee dat een orgaan ondergeschikt zou zijn aan zichzelf en gezag uitoefent over zichzelf.⁶⁰ Deze organieke band tussen orgaan en rechtspersoon kan niet worden beschouwd als een band van ondergeschiktheid die kenmerkend is voor de aanstellingsrelatie tussen rechtspersoon en aangestelde.⁶¹

41. De situatie waarin de rechtspersoon aansprakelijk is voor fouten begaan door zijn aangestelden, kan niet naar analogie worden toegepast op organen die een fout begaan tijdens hun functie.⁶² Het onrechtmatig handelen van aangestelden, op basis van artikel 1384, lid 3 Oud BW, is gebaseerd op aansprakelijkheid voor andermans daad.⁶³ Handelingen van organen worden gezien als handelingen van de rechtspersoon zelf waardoor dit bij onrechtmatig handelen niet beschouwd kan worden als aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor andermans daad.⁶⁴ In beide gevallen is een fout van de schadeveroorzaker vereist, maar de relatie tussen de functie die de betrokkene vervult en de begane fout verschilt wezenlijk.⁶⁵

⁵⁵ VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, (575) 575-577.

⁵⁶ Art. 1384, lid 3 Oud BW.

⁵⁷ Cass. (3^e K.), 13 augustus 2009, C.07.0611.F, ECLI:BE:CASS:2009:ARR.20090329.2.

⁵⁸ VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, (575) 578.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 180.

⁵⁹ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

⁶⁰ VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht', *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 928-929.

⁶¹ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 57.

⁶² VAN OMMESELAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1309.

⁶³ Art. 1384, lid 3 Oud BW.

⁶⁴ VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 178-181.

⁶⁵ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.; VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht', *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 928-929.

42. Het Hof van Cassatie bevestigt dat voor de toepassing van artikel 1384 lid 3 Oud BW het voldoende is dat een fout wordt aangetoond in hoofde van de aangestelde, tijdens de uitoefening van de functie.⁶⁶ Concreet houdt dit in dat de schadeverwekkende daad moet zijn begaan tijdens de uitoefening van die functie, en dat er een verband is tussen de begane onrechtmatigheid en die functie.⁶⁷

43. Wat de aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor fouten begaan door het orgaan betreft, wordt verondersteld dat die fout werd begaan tijdens de uitoefening van de functie.⁶⁸ De wet kan de rechtspersoon bepaalde organen opleggen op dwingende wijze⁶⁹, of de wet kan toelaten dat de statuten van een vennootschap zelf een orgaan creëren.⁷⁰ Het orgaan kan zich enkel met de rechtspersoon vereenzelvigen voor zover het handelt binnen zijn bevoegdheden.⁷¹ Om de aansprakelijkheid in te roepen in hoofde van de rechtspersoon, bevestigt het Hof van Cassatie dat er meer vereist is dan een onrechtmatigheid, die werd begaan tijdens of in verband met de uitoefening van zijn functie.⁷² Er dient sprake te zijn van een onrechtmatige handeling waarvoor dat orgaan volgens de wet of de statuten bevoegd is.⁷³ Deze voorwaarde is strikter dan het aansprakelijkheids criterium dat geldt voor aangestelden.⁷⁴

44. Artikel 1384 lid 3 Oud BW slaagt er duidelijk niet in om een toerekeningsmechanisme voor rechtspersonen in het leven te roepen voor fouten begaan door zijn organen. De moeilijkheid blijft nog steeds om het orgaan op dezelfde voet te plaatsen als de aangestelden, aangezien het orgaan geen aangestelde is maar zich onmiddellijk vereenzelvigt met de rechtspersoon.⁷⁵

B) De aangestelde begaat een onrechtmatige daad

45. De aansteller is niet zomaar objectief aansprakelijk voor eender welke schadeverwekkende handeling van de aangestelde. De schadeverwekkende gedraging van de aangestelde moet zelf foutief zijn.⁷⁶ De aansteller is namelijk enkel aansprakelijk voor onrechtmatig veroorzaakte schade.⁷⁷ Artikel 1384 lid 3 Oud BW beperkt de aansprakelijkheid tot de schade die het gevolg is van een onrechtmatigheid, begaan door de aangestelde in de bediening.⁷⁸ Het is niet vereist dat de

⁶⁶ Cass. (1^e K.) 10 maart 1961, *Pas.* 1961, I, 748.; VANSWEEFELT T. en WEYTS B., *Handboek buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Intersentia, 2009, 414-416.

⁶⁷ Cass. (2^e K.) 2 oktober 1984, *Pas.* 1984, I, 156.; HvB Brussel (1^e K.) 16 maart 1988, *RW.* 1990, nr.4, (820) 820-821.; VANSWEEFELT T. en WEYTS B., *Handboek buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Intersentia, 2009, 416-418.

⁶⁸ VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1310.

⁶⁹ Bijvoorbeeld de raad van bestuur in een Naamloze Vennootschap (NV) die minstens bestaat uit drie leden, de bestuurders. Art. 7:85 WVV

⁷⁰ Bijvoorbeeld het oprichten van een dagelijks bestuur orgaan. (Art. 7:121 WVV.)

⁷¹ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 363-364.; VAN DIEVOET E., 'De regeling der rechtspersonen in het Belgisch recht', *TPR* 1947, (84) 91-94.; VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1313.

⁷² Cass. 15 januari 1946 *Pas.* 1946, I, 22.; VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II: Les obligations*, Bruylant, 2018, 1309.

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN GENT (ed.), *Aansprakelijkheidsrecht*, Maklu, 2004, 83-85.

⁷⁵ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

⁷⁶ GEENS K. en WYCKAERT M. (eds.), *Bestuur en vertegenwoordiging*, Kluwer, 2011, 638-641.

⁷⁷ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 346

⁷⁸ Art. 1384 lid 3 Oud BW.

aangestelde persoonlijk aansprakelijk is ten aanzien van het slachtoffer.⁷⁹ De aangestelde kan persoonlijke immuniteit genieten voor persoonlijke aansprakelijkheid. Deze immuniteit geldt niet voor de aansteller zelf.⁸⁰ Dit is in beginsel een logische redenering. Ondanks dat de aangestelde een onrechtmatigheid heeft begaan, wordt deze van zijn aansprakelijkheid ontdaan door een specifieke rechtsregel.⁸¹ De schade die veroorzaakt werd binnen de bediening blijft alsnog onrechtmatig op basis van artikel 1384 lid 3 Oud BW.⁸² De aansteller kan enkel aan zijn aansprakelijkheid ontsnappen indien deze kan aantonen dat er geen band van aanstelling was, dat de schade niet is veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van de functie waarvoor de aangestelde was aangesteld, of dat er geen causaal verband is tussen het tot aansprakelijkheid leidend feit en de schade.⁸³

C) Deze onrechtmatigheid werd begaan in de bediening

46. Voor de toepassing van artikel 1384, lid 3 Oud BW volstaat dat de onrechtmatigheid van de aangestelde plaatsvond tijdens de bediening en hiermee verband houdt.⁸⁴ Het begrip 'tijdens de bediening' wordt ruim geïnterpreteerd door het Hof van Cassatie.⁸⁵ Het loutere feit dat de onrechtmatigheid buiten de omschreven functie of buiten de diensturen van de aangestelde wordt begaan, is op zichzelf niet voldoende om de onrechtmatigheid automatisch buiten de bediening te plaatsen.⁸⁶ Dit is een belangrijke opvatting van het Hof van Cassatie. Hiermee wordt duidelijk dat het niet louter de omschrijving is die de partijen aan een contract geven die de bediening uitmaakt.

47. De klassieke aanstellersaansprakelijkheid onder het Oud BW kon niet worden aangewend als toerekeningsmechanisme om het foutief handelen van organen aan de rechtspersoon toe te rekenen. Dit sluit echter niet uit dat deze bepaling in de praktijk toch toepasselijk was op rechtspersonen. Het Oud BW sloot immers niet uit dat een rechtspersoon als aansteller werd beschouwd, zij het uitsluitend ten aanzien van aangestelden en niet van haar organen. In die zin toont deze aansprakelijkheidsgrond een zekere ontvankelijkheid voor de juridische realiteit van rechtspersonen, wat afwijkt van de opvatting dat het Oud BW louter op natuurlijke personen was toegesneden.⁸⁷ In het volgende hoofdstuk zal blijken of deze opvatting nog steeds wordt bevestigd door het Burgerlijk

⁷⁹ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 376

⁸⁰ Zie bijvoorbeeld artikel 18 Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten van 3 juli 1978, *BS* 30 augustus 1979.; Cass. (2^e K.) 8 maart 2006, P.05.0854.F, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060308.8.; GEENS K. en WYCKAERT M. (eds.), *Bestuur en vertegenwoordiging*, Kluwer, 2011, 643.; VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024, 1099-1100.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 229.

⁸¹ GEENS K. en WYCKAERT M. (eds.), *Bestuur en vertegenwoordiging*, Kluwer, 2011, 641-643.

⁸² VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 228.

⁸³ Cass. (2^e K.) 24 december 1980, *Pas.* 1980, I, 569.; BLOMMAERT D., 'Bankpersoneel en aansprakelijkheid: blijvend actueel, (noot onder hvb Gent (17^e K.) 29 juni 1999)', *A.J.T.* 1999, (931) 931-934.; BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 191.

⁸⁴ Cass. (2^e K.) 24 december 1980, *Pas.* 1980, I, 569.; VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024, 1107.

⁸⁵ Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080919.2.; Cass. (1^e K.) 17 april 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5.

⁸⁶ Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080919.2.; Cass. (1^e K.) 17 april 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5.; LOMMAERT D., 'Bankpersoneel en aansprakelijkheid: blijvend actueel, (noot onder hvb Gent (17^e K.) 29 juni 1999)', *A.J.T.* 1999, (931) 931-934.

⁸⁷ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR.* 2021, (47) 60-63.

Wetboek, dan wel of er een andere wettelijke regeling wordt gehanteerd die specifiek de aansprakelijkheid van rechtspersonen regelt (*infra*, nr. 105 e.v.).

1.5. De orgaantheorie

48. In de rechtsleer werd algemeen aanvaard dat ook rechtspersonen een zekere vorm van verantwoordelijkheid droegen. Om deze verantwoordelijkheid juridisch te kunnen onderbouwen, werd de zogenoemde orgaantheorie ontwikkeld, met als grondlegger de Duitse rechtsgeleerde Otto von Gierke.⁸⁸ Deze leer neemt als uitgangspunt de stoffelijke werkelijkheid van rechtspersonen.⁸⁹ Om andere rechtssubjecten zoals de rechtspersoon te erkennen, kan er worden teruggegrepen op de realiteitsleer die de rechtspersoon vereenzelvigt met de natuurlijke persoon.⁹⁰ De focus verschuift naar de rechtspersoon zelf. De handelingen van natuurlijke personen worden toegerekend aan de rechtspersoon, voor zover de natuurlijke persoon handelt binnen het kader van zijn of haar bevoegdheden.⁹¹ Deze theorie wordt de orgaantheorie genoemd.⁹² Het orgaan is hierbij het lichaam van de rechtspersoon dat de proceshandelingen kan verrichten.⁹³

49. De eveneens invloedrijke Duitse rechtsgeleerde Friedrich Carl von Savigny daarentegen legde de nadruk op de psychologische wil als noodzakelijke voorwaarde voor aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad.⁹⁴ De rechtspersoon wordt geacht zelf geen wil te hebben of te kunnen uitdrukken.⁹⁵ Aangezien rechtspersonen zelf geen wil kunnen uitdrukken, zag Von Savigny de grondslag voor hun aansprakelijkheid eerder in het handelen van hun vertegenwoordigers. De bevoegdheid van het bestuur om de rechtspersoon naar buiten toe te vertegenwoordigen vormde volgens hem de basis voor het toerekenen van aansprakelijkheid.⁹⁶

50. Hoewel de opvattingen van Von Gierke en Von Savigny verschillen in hun uitgangspunt, hebben zij gemeen dat zij beide trachten een theoretische grondslag te bieden voor de aansprakelijkheid van rechtspersonen.⁹⁷ De fictieleer doet dit door de rechtspersoon slechts een beperkte bekwaamheid toe te kennen omdat het geen mens is. De realiteitsleer doet dit door de rechtspersoon te

⁸⁸ VAN MIERLO J.J.M., *Medezeggenschap en de spanning tussen WOR en ondernemingsrecht*, Kluwer, 2013, 68-70.

⁸⁹ ONCLIN W., *Encyclopedie van het recht*, Erasmus, 1965, 125.; VAN MIERLO J.J.M., *Medezeggenschap en de spanning tussen WOR en ondernemingsrecht*, Kluwer, 2013, 68-70.

⁹⁰ DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 23-28.; VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 760-761.; VAN DER PLOEG T.J., 'De overheid en de rechtspersoonlijkheid van kerkgenootschappen', *NTKR* 2008, (79) 86-87.;

⁹¹ KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 84-96

⁹² VAN DER PLOEG T.J., 'De overheid en de rechtspersoonlijkheid van kerkgenootschappen', *NTKR* 2008, (79) 86-87.

⁹³ MICHOU D., *La théorie de la personnalité morale et son application au droit Français, Tome second*, LGDJ, 1909, 249-250.

⁹⁴ ONCLIN W., *Encyclopedie van het recht*, Erasmus, 1965, 124-125.; VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 769.

⁹⁵ DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevenden naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 47.

⁹⁶ KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 85-90.

⁹⁷ VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 4-5.; DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevenden naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 47.

vereenzelvigen met haar organen, en in zekere zin gelijk te stellen met de mens.⁹⁸ Deze opvatting van vereenzelviging ligt aan de basis van de orgaantheorie.⁹⁹ Deze visie werd door de Belgische rechtspraak overgenomen, onder meer in de cassatierechtspraak, waarin handelingen van organen aan de rechtspersoon zelf worden toegerekend wanneer zij handelen binnen hun wettelijke of statutaire bevoegdheid.¹⁰⁰

51. In een arrest van 13 december 1923 oordeelde het Hof van Cassatie als volgt: "*Parce qu'il estime, à tort, que la responsabilité civile de la commune ne peut être engagée que si ses agents, auteurs de l'acte illicite et dommageable, sont avec elle dans les liens d'un contrat de louage d'ouvrage; que si lesdits agents sont non des préposés, mais des dépositaires d'une part d'autorité publique qui leur est déléguée, la commune peut néanmoins encourir la responsabilité directe prévue par les articles 1382 et 1383*".¹⁰¹

52. In het aangehaalde arrest paste het Hof van Cassatie de orgaantheorie toe. Het benadrukte expliciet dat er geen sprake was van aansprakelijkheid voor andermans daad, maar wel om de persoonlijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon. Deze persoonlijke aansprakelijkheid vloeit voort uit een fout, begaan door een orgaan van de rechtspersoon.¹⁰²

53. In een later arrest van 15 januari 1946 sprak het Hof van Cassatie zich opnieuw uit over deze tweedeling.¹⁰³ Het Hof stelde dat de beheerders van de vennootschap in kwestie niet werden beschouwd als aangestelden door die vennootschap maar als de organen ervan. Het gevolg hiervan was, dat de aansprakelijkheid voor de foutieve daad, die voortvloeit uit de artikelen 1382 en 1383 Oud BW, rechtstreeks kon worden toegeschreven aan de rechtspersoon.¹⁰⁴ Dit is het logische gevolg van de juridische vereenzelviging van het orgaan met de rechtspersoon: het orgaan belichaamt de wil van de rechtspersoon en treedt naar buiten toe op als haar personificatie.¹⁰⁵ De toepassing van de orgaantheorie impliceert dat de rechtspersoon persoonlijk aansprakelijk is voor het onrechtmatig handelen van haar organen.¹⁰⁶ Het orgaan wordt vereenzelvigd met de rechtspersoon zelf, zodat deze geacht wordt de onrechtmatigheid persoonlijk te hebben begaan.¹⁰⁷ De rechtstreekse

⁹⁸ MICHOU L., *La théorie de la personnalité morale et son application au droit Français, Tome second*, LGDJ, 1909, 249-250.; VANANROYE J., *Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties*, T.v.T. 2004, (753) 760.

⁹⁹ Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.

¹⁰⁰ Cass. (2^e K.) 16 oktober 1922, pas. 1923, I, 14.; Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82-83.; DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 53-57.

¹⁰¹ Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82-83.; VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN GENT (ed.), *Aansprakelijkheidsrecht*, Maklu, 2004, 115-116.

¹⁰² Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82-83.

¹⁰³ Cass. (2^e K.) 15 januari 1946, *Pas.* 1946, I, 25-30.

¹⁰⁴ *Ibid.*; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR.* 2021, (47) 56.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 225-227.

¹⁰⁵ Arbh. Brussel (7e K.) 13 oktober 2022.; SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

¹⁰⁶ DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 54.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 225-227.

¹⁰⁷ JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 188, jura.kluwer.be.

aansprakelijkheid van de rechtspersoon sluit de persoonlijke aansprakelijkheid van het orgaan nog niet per definitie uit¹⁰⁸.

54. De persoonlijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor een onrechtmatige daad begaan door een orgaan, verschilt fundamenteel van de foutloze aansprakelijkheid die geldt voor fouten begaan door aangestelden.¹⁰⁹ In het eerste geval wordt de fout rechtstreeks toegerekend aan de rechtspersoon zelf, In het tweede geval berust de aansprakelijkheid op een specifieke toerekeningsregel voor andermans daden, zonder dat vereist is dat de fout de gedragingen van de rechtspersoon zelf weerspiegelt. Dit onderscheid werd reeds besproken in randnummer 37 e.v.

1.5.1. Voorwaarden van de orgaantheorie

55. Voordat de rechtspersoon aansprakelijk kon worden gesteld op basis van artikel 1382 en 1383 Oud BW, dienen er drie voorwaarden vervuld te zijn: (I) er moet sprake zijn van een orgaan, (II) dat een fout begaat, (III) binnen de grenzen van zijn bevoegdheid. Deze drie voorwaarden zullen hieronder verder worden uitgewerkt.

A) De schadeverwekker moet kwalificeren als een orgaan

56. De toepassing van de orgaantheorie veronderstelt de aanwezigheid van een orgaan binnen de rechtspersoon. De vereenzelviging van organen met de rechtspersoon zorgt ervoor dat de rechtspersoon kan worden aangesproken voor foutief handelen van zijn organen.¹¹⁰ Bij private rechtspersonen wordt het orgaanbegrip ingevuld als zijnde een onderdeel van de organisatiestructuur van de rechtspersoon. De rechtspersoon handelt door middel van zijn organen waarvan de bevoegdheden zijn vastgelegd in de wet of de statuten.¹¹¹ Dit kunnen zowel de bestuurders van de rechtspersoon zijn, als andere ledenorganen, zoals de algemene vergadering van de raad van bestuur.¹¹²

¹⁰⁸ Cass. (3^e K.) 20 juni 2005, C.03.0105.F, ECLI:BE:CASS:2005:ARR.20050620.5.; BLOCKX, I. en JANSSENS, E., 'De saga van de buitencontractuele aansprakelijkheid van organen van een vennootschap', *R.A.B.G.*, 2005/17, (1552) 1552-1556.

¹⁰⁹ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.; VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, (575) 578.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 180.

¹¹⁰ VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 760.; Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; VANDEPITTE L., 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.

¹¹¹ Art. 2:49 WVV.; VAN DER GRINTEN W.C.L., 'Organen van een rechtspersoon', *De NV.* 57/ 9, 139.; DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 17-19.; VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1310-1311.

¹¹² BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 75.; SAMOY I. en STIJNS S., *Verbintenissenrecht boek 1bis*, Die Keure, 2020, 93-99.

B) Er is een fout, afkomstig van een orgaan

57. Indien een fout werd begaan door een orgaan van de rechtspersoon, wordt die fout geacht te zijn begaan door de rechtspersoon zelf.¹¹³ In dat kader wordt ook wel gesproken van een 'afgeleide fout', in de zin dat de aansprakelijkheid van de rechtspersoon voortvloeit uit het foutieve gedrag van het orgaan dat haar belichaamt.¹¹⁴ De orgaantheorie is duidelijk gebaseerd op de persoonlijke aansprakelijkheid voor fouten begaan door de organen van de rechtspersoon. Hieruit blijkt nogmaals dat organen niet kunnen worden geplaatst onder de aanstellersaansprakelijkheid zoals neergeschreven in artikel 1384 lid 3 Oud BW, aangezien hierbij de rechtspersoon aansprakelijk wordt gesteld voor andermans daad. De orgaantheorie daarentegen stelt de rechtspersoon aansprakelijk op basis van de eigen foutieve daad.¹¹⁵

58. Het orgaan dient het foutbegrip eerst zelf in te vullen. Onder het Oud BW dienden hiervoor het objectief en subjectief bestanddeel van de fout te worden aangetoond (*supra*, nr. 27-31). Onder het nieuw Burgerlijk Wetboek volstaat de invulling van het objectief element.¹¹⁶ Een fout van een orgaan kan zowel bestaan uit de schending van een specifieke rechtsnorm, als uit de schending van een algemene zorgvuldigheidsnorm.¹¹⁷

59. Omdat het specifiek moet gaan om een fout van een orgaan, is de reikwijdte van de orgaantheorie beperkter dan die van de aanstellersaansprakelijkheid.¹¹⁸ Personen die werden aangesteld door een rechtspersoon die geen organieke status hebben verworven en een fout begaan tijdens het uitvoeren van hun functie, zullen er niet voor zorgen dat de rechtspersoon buitencontractueel aansprakelijk kan worden gesteld op basis van de orgaantheorie.¹¹⁹ In dergelijke gevallen kan de rechtspersoon eventueel wél aansprakelijk worden gesteld op basis van artikel 1384, lid 3 Oud BW.¹²⁰ De toepassing van de orgaantheorie vereist dat het foutieve gedrag uitgaat van een orgaan dat handelt binnen zijn bevoegdheden.¹²¹

¹¹³ Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; Arbh. Brussel (7e K.) 13 oktober 2022, 15.: DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 54.; VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 225-227.

¹¹⁴ BORUCKI C., 'Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht', *TPR* 2022, (1099) 1161-1162.

¹¹⁵ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.; VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, (575) 578.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 180.; VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1309.

¹¹⁶ Art. 6.6 BW.; JOCQUÉ G. en SAMOY I., 'Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1', *R.W.*, 2024-2025/18, 694.

¹¹⁷ VANSWEEFELT T. en WEYTS B., *Handboek buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Intersentia, 2009, 201-202.

¹¹⁸ VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1308-1310.

¹¹⁹ Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.

¹²⁰ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 328.; VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, (575) 575-579.

¹²¹ VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1318.

C) Het orgaan begaat een fout binnen de grenzen van zijn bevoegdheden

60. Het orgaan moet gehandeld hebben binnen de grenzen van zijn bevoegdheid.¹²² Niet elke foutieve gedraging van een orgaan wordt automatisch aan de rechtspersoon toegerekend. De fout moet begaan zijn tijdens de uitvoering van de opdracht die aan het orgaan is toegekend via de wet of de statuten.¹²³ Enkel dan wordt een orgaan als een orgaan beschouwd.¹²⁴ Handelt het buiten zijn bevoegdheden, dan vervalt zijn hoedanigheid als orgaan. Dit is een belangrijke voorwaarde aangezien de organen de rechtspersoon slechts belichamen voor zover zij optreden binnen de grenzen van hun bevoegdheid.¹²⁵ Als uitzondering geldt hierop dat fouten begaan door het orgaan buiten de uitoefening van zijn opdracht worden toegerekend aan de rechtspersoon op basis van artikel 1382 Oud BW, wanneer de benadeelde er op mocht vertrouwen dat de persoon optrad als orgaan van die rechtspersoon.¹²⁶ Met andere woorden, wanneer een redelijke en voorzichtige persoon geplaatst in dezelfde omstandigheden zou aannemen dat het orgaan schijnbaar wel binnen het kader van zijn bevoegdheden heeft gehandeld, kan de rechtspersoon hier alsnog rechtstreeks aansprakelijk voor worden gesteld¹²⁷.

61. Er is derhalve sprake van een eenheid tussen het orgaan en de rechtspersoon wanneer het orgaan handelt binnen het kader van zijn toegekende bevoegdheden.¹²⁸ Dit contrasteert met de situatie voorzien in artikel 1384, lid 3 Oud BW, waarin sprake is van een duale verhouding tussen de rechtspersoon en de aangestelde, gekenmerkt door een gezagsrelatie en de foutloze aansprakelijkheid voor andermans daad.¹²⁹ De aansprakelijkheid van rechtspersonen ten gevolge van het foutief handelen door de organen, berust op de rechtstreekse toerekening van het handelen aan de rechtspersoon zelf.¹³⁰ De rechtspersoon staat in een nauwere relatie met het orgaan waarvoor hij rechtstreeks aansprakelijk kan worden gesteld voor de fout.

1.5.2. Is de identificatie van het orgaan een vereiste voor de toepassing van de orgaantheorie?

62. In een arrest van 1991 bracht het Hof van Cassatie een belangrijke ontwikkeling aan binnen de toepassing van de orgaantheorie.¹³¹ Om een fout te kunnen toerekenen aan de rechtspersoon is een

¹²² Cass. (1^e K.) 29 mei 1947, *Pas.* 1947, I, 170.; VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, 586.

¹²³ Cass. (1^e K.) 27 juni 2008, C.07.0384.F, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080627.11.

¹²⁴ VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1264.

¹²⁵ VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1264.

¹²⁶ VLAAMSE CONFÉRENTIE DER BALIE VAN GENT (ed.), *Aansprakelijkheidsrecht*, Maklu, 2004, 116.

¹²⁷ Cass. (1^e K.) 19 december 1991, *Pas.* 1992, I, 316.; VAN OEVELEN A. 'De aansprakelijkheid van de staat voor ambtsfouten van magistraten en de orgaantheorie na het anca-arrest van het Hof van Cassatie van 19 december 1991', *RW.* 1992/12, (377) 379. Cass. (1^e K.) 29 mei 1947, *Pas.* 1947, I, 170.

¹²⁸ VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 760.

¹²⁹ Cass. (3^e K.), 13 augustus 2009, C.07.0611.F, ECLI:BE:CASS:2009:ARR.20090329.2.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 178-181.

¹³⁰ MICHOU D., *La théorie de la personnalité morale et son application au droit Français, Tome second*, LGDJ, 1909, 249-250.

¹³¹ Cass. (1^e K.) 19 december 1991, *Pas.* 1992, I, 316.; Cass. (1^e K.) 19 december 1991, *Pas.* 1992, I, 316.; VAN OEVELEN A. 'De aansprakelijkheid van de staat voor ambtsfouten van magistraten en de orgaantheorie na het anca-arrest van het Hof van Cassatie van 19 december 1991', *RW.* 1992/12, (377) 379.

foutieve gedraging vereist van een orgaan van die rechtspersoon.¹³² Een probleem deed zich voor wanneer er sprake was van een anonieme fout, een situatie waarin niet met zekerheid kon worden vastgesteld of de fout werd begaan door een orgaan dan wel door een aangestelde van de rechtspersoon.¹³³ Het Hof verduidelijkte in dit arrest dat de staat niet kan ontsnappen aan zijn aansprakelijkheid op basis van het loutere feit dat het schadeverwekkende orgaan niet identificeerbaar is. Procureur-generaal Velu stelde in zijn conclusie dat een dergelijke anonieme fout kan worden gekwalificeerd als een dienstfout van de overheid, ook wanneer de fysieke schadeveroorzaker niet wordt geïdentificeerd.¹³⁴ Indien deze redenering naar analogie wordt toegepast op private rechtspersonen, impliceert dit dat zelfs bij het gebrek aan identificatie van een specifieke persoon of orgaan, een fout alsnog kan worden toegerekend aan de rechtspersoon.

63. De foutbeoordeling gebeurt dan eigenlijk op het niveau van de rechtspersoon als organisatorisch geheel. De situatie ontstaat wanneer een benadeelde geen specifieke dader kan aanwijzen, maar wel aannemelijk maakt dat de schadeveroorzakende gedraging zich binnen de organisatiesfeer van de rechtspersoon voordeed, en dat een normaal voorzichtig persoon in die context zou veronderstellen dat een orgaan handelde binnen het toepassingsbereik van zijn bevoegdheden.¹³⁵ Dit is een belangrijke nuance aangezien dit ertoe leidt dat de fysieke persoon niet moet worden aangeduid, of beter gezegd geïdentificeerd, alvorens de rechtspersoon persoonlijk kan worden aangesproken voor fouten begaan door zijn organen.¹³⁶ Dit opent de mogelijkheid voor een meer functionele benadering, waarbij niet langer de concrete schadeverwekker centraal staat, maar wel de structuur en werking van de rechtspersoon als organisatie (*infra*, nr. 127 e.v.).

1.6. Tussenconclusie: De rol van de orgaantheorie in de toerekening van fouten aan de rechtspersoon

64. De klassieke foutaansprakelijkheid zoals geregeld in artikel 1382 Oud BW voorzag niet expliciet in een aansprakelijkheidsmechanisme voor rechtspersonen en richtte zich uitsluitend op natuurlijke personen.¹³⁷ Vanwege de aard van de rechtspersoon ontstond de vraag hoe een rechtspersoon aansprakelijk kon worden gesteld, aangezien deze zelf geen fysieke handelingsbekwaamheid heeft en geen eigen wil kan uiten zonder de tussenkomst van organen.¹³⁸ Er is eensgezindheid in de rechtsleer over het feit dat artikel 1384, derde lid Oud BW geen oplossing bood om de rechtspersoon

¹³² Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82-83.

¹³³ Cass. (1^e K.) 19 december 1991, *Pas.* 1992, I, 316.

¹³⁴ VELU J. 'Responsabilité - Magistrats - Service public de la justice - Responsabilité de l'Etat - Prise à partie - Articles 1140 à 1147 du Code judiciaire - Responsabilité de l'Etat - Articles 1382 et 1383 du Code civil - Acte fautif (Noot onder Cass. 19 december 1991)' *J. T.* 1992, (142) 148-149.; COVEMAEKER S. en VAN GERVEN W., *Verbintenissenrecht*, Acco, 2001, 230-233.

¹³⁵ VANANROYE J., Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 767-770.

¹³⁶ Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82-83.; BOCKEN H. en BOONE I. *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Die Keure, 2014, 88.; VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN GENT (ed.), *Aansprakelijkheidsrecht*, Maklu, 2004, 115.

¹³⁷ Art. 1382 oud BW.

¹³⁸ VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 225-227. VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290.

rechtstreeks persoonlijk aansprakelijk te stellen.¹³⁹ Uiteindelijk werd dit probleem opgelost door het ontwikkelen van de orgaantheorie. De kern van deze theorie is dat de fout van een orgaan, mits begaan binnen zijn wettelijke of statutaire bevoegdheid, wordt toegerekend aan de rechtspersoon als ware het diens eigen fout. De gedraging van het orgaan wordt in dat geval beschouwd als het handelen van de rechtspersoon zelf, waardoor deze laatste rechtstreeks aansprakelijk wordt gesteld op grond van de artikelen 1382 en 1383 Oud BW.¹⁴⁰ Via de orgaantheorie kunnen handelingen van een orgaan worden beschouwd als handelingen van de rechtspersoon zelf.¹⁴¹

65. Een belangrijke voorwaarde van de orgaantheorie is dat de fout werd begaan door een orgaan. Dit kan problematisch zijn in het geval van een zogenoemde anonieme fout, waarbij niet met zekerheid kan worden vastgesteld wie binnen de organisatie de fout beging. Het Hof van Cassatie bracht echter een belangrijke nuancering aan door te oordelen dat wanneer er sprake is van een anonieme fout, dit niet leidt tot bevrijding van aansprakelijkheid van de rechtspersoon.¹⁴² In dergelijke gevallen hanteert het Hof een functionele benadering, waarbij de fout wordt toegerekend aan de rechtspersoon op basis van de context van de organisatie.¹⁴³ Hiermee heeft het Hof, zij het indirect, het belang van een zorgvuldige en gestructureerde interne organisatie reeds benadrukt.

1.7. Kritiek op de orgaantheorie

1.7.1. De orgaantheorie, een juridische constructie gefundeerd op een cirkelredenering

66. De rechtspersoon treedt op in het rechtsverkeer via zijn organen. Deze organen handelen niet in eigen naam, maar namens de rechtspersoon.¹⁴⁴ Zij worden beschouwd als de juridische belichaming van de rechtspersoon, waardoor hun gedragingen rechtstreeks aan deze laatste kunnen worden toegerekend.¹⁴⁵ Deze incarnatie steunt op het feit dat de organen en de rechtspersonen zich met elkaar vereenzelvigen waardoor de natuurlijke en de rechtspersoon als een eenheid worden beschouwd en als eenheid optreden in het rechtsverkeer.¹⁴⁶

67. Op die manier wordt de scheiding tussen rechtspersoon en natuurlijke persoon overbrugd, hoewel beide juridisch onderscheiden rechtssubjecten blijven.¹⁴⁷ Deze tweedeling tussen rechtspersoon en orgaan wordt als een opgelost gegeven beschouwd door het ontwikkelen van de

¹³⁹ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.; VAN OMMESELAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1309.

¹⁴⁰ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 56.; DE Wulf H., 'Actualité : Hof van Cassatie', *R.D.C.-T.B.H.* 2005/8, (891) 891-892.

¹⁴¹ VAN OMMESELAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1318.

¹⁴² Cass. (1^e K.) 19 december 1991, *Pas.* 1992, I, 316.; VAN OEVELEN A. 'De aansprakelijkheid van de staat voor ambtsfouten van magistraten en de orgaantheorie na het anca-arrest van het Hof van Cassatie van 19 december 1991', *RW.* 1992/12, (377) 379.

¹⁴³ VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 767-770.

¹⁴⁴ Art. 2:49 WVV.; Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; VAN OEVELEN A., "De civielrechtelijke aansprakelijkheid van kaderleden, andere werknemers en ambtenaren voor schade veroorzaakt door milieuverontreiniging", *Story-Scientia* 1992, (89) 113-114.

¹⁴⁵ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

¹⁴⁶ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 64.; VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.

¹⁴⁷ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 64.

orgaantheorie. Zij beantwoordt de vraag naar aansprakelijkheid van rechtspersonen door te stellen dat deze handelen via haar organen.¹⁴⁸ Dit komt in de praktijk steeds voor wanneer de tweedeling tussen de natuurlijke en de rechtspersoon aan bod komt. De orgaantheorie lijkt een poging te doen om deze tweedeling op te lossen door haar louter te ontkennen.¹⁴⁹

68. De orgaantheorie vertrekt van een reeds vooronderstelde conclusie: namelijk dat het handelen van een orgaan gelijkstaat aan het handelen van de rechtspersoon. Vervolgens worden er argumenten opgeworpen die aanhalen waarom de conclusie waar is. De argumenten zijn aldus afhankelijk van de conclusie die waar moet zijn. Dit duidt op een cirkelredenering of een '*petitio principii*'.¹⁵⁰ Deze cirkelredenering wordt in de logica bestempeld als een redeneerfout waarbij de conclusie uiteindelijk dezelfde betekenis heeft als de premissen waarop de conclusie is gebaseerd.¹⁵¹ Deze cirkelredenering kan worden toegepast op de uitleg van de orgaantheorie:

Vraag: Hoe kan een rechtspersoon contracteren of bindende handelingen stellen?

Antwoord: *Door de organen die voor hem optreden.*

Vraag: Waarom moeten de organen hiervoor tussenkomen?

Antwoord: *Omdat de organen zich vereenzelvigen met de rechtspersoon en dus handelingen stellen in zijn naam.*

Vraag: Waarom stellen organen handelingen in naam van de rechtspersoon?

Antwoord: *Omdat zij de rechtspersoon incarneren.*

Conclusie: *Daarom kan het handelen van organen rechtstreeks worden toegeschreven aan de rechtspersoon.* Dit wordt de orgaantheorie genoemd.¹⁵²

69. In deze redenering worden vragen gesteld waarop het antwoord een verklaring geeft. Deze verklaringen zijn de premissen die de uiteindelijke conclusie moeten onderbouwen.¹⁵³ Wanneer de premissen slechts een herformulering zijn van de te bewijzen conclusie, is er sprake van een cirkelredenering.¹⁵⁴ De orgaantheorie vertrekt van de veronderstelling dat de handelingen van

¹⁴⁸ JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 188, jura.kluwer.be.; VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.

¹⁴⁹ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 66-68.

¹⁵⁰ IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philosophica* 2005/7, (19) 19-37.

¹⁵¹ GROOTENDORST R. en VAN EEMEREN F.H., 'Die fiets is van mij, omdat hij mijn eigendom is!' Over de drogreden van het goochelen met uitgangspunten, die bekendstaat als de cirkelredenering, ook wel 'begging the question' of 'petitio principii' genoemd. U haalt het konijn uit de hoed dat u er zelf hebt ingestopt.' *OT* 1992/61, (160) 160-161.

¹⁵² DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 63-66.

¹⁵³ HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 224-252.; VAN BELLE W., 'Argumentatieleer, een inleiding' *Acco*, 2013, 7-8.

¹⁵⁴ GROOTENDORST R. en VAN EEMEREN F.H., 'Die fiets is van mij, omdat hij mijn eigendom is!' Over de drogreden van het goochelen met uitgangspunten, die bekendstaat als de cirkelredenering, ook wel 'begging the

organen kunnen worden toegerekend aan de rechtspersoon. De kritiek hierop is dat de conclusie, namelijk dat het handelen van het orgaan gelijkstaat aan dat van de rechtspersoon, reeds vervat zit in de uitgangspremisse, namelijk de vereenzelviging tussen beide entiteiten.¹⁵⁵ De vraag die de orgaantheorie zou moeten beantwoorden, met name 'hoe rechtspersonen aan het rechtsverkeer kunnen deelnemen', wordt daardoor impliciet opgelost door het uitgangspunt van de vereenzelviging.¹⁵⁶ Om tot een goede conclusie te komen moet er worden uitgegaan van de premissen.¹⁵⁷ De premissen moeten minstens even sterk zijn als de conclusie die eruit wordt afgeleid, opdat de conclusie als waar kan worden aanvaard, voor zover ook de premissen als waar worden aangenomen.¹⁵⁸

70. In het aangehaalde voorbeeld bekrachtigen de premissen niet waarom de conclusie geldig is, maar bevestigen zij louter wat al verondersteld wordt.¹⁵⁹ Er moet een afhankelijke relatie zijn tussen de argumenten en het standpunt dat wordt onderbouwd.¹⁶⁰ Het antwoord op vraag drie van bovenstaand voorbeeld, impliceert reeds dat het handelen van organen aan rechtspersonen wordt toegerekend terwijl dit net het punt is dat bewezen moet worden. Het argument "omdat zij de rechtspersoon incarneren" is afhankelijk van de stelling dat de orgaantheorie geldig is.¹⁶¹ Wie ervan overtuigd is dat de organen de rechtspersoon incarneren, zal niet verder overtuigd worden door de argumentatie.¹⁶²

71. Het feit dat twee afzonderlijke rechtssubjecten namelijk het orgaan en de rechtspersoon als een eenheid worden beschouwd, lost het probleem waarover de orgaantheorie zich buigt niet op maar verbergt het.¹⁶³ Zoals hierboven weergegeven, wordt de orgaantheorie niet verder bewezen maar eerder ondersteund met argumenten die hun overtuigingskracht ontleenen aan de aanname van de geldigheid van de orgaantheorie zelf. De premissen van de orgaantheorie impliceren de conclusie al, waardoor de orgaantheorie zichzelf eigenlijk bevestigt zonder externe bewijselementen aan te voeren.¹⁶⁴ In aansprakelijkheidssituaties, waarin de tweedeling tussen de rechtspersoon en het optredende orgaan naar voren komen, wordt de orgaantheorie als oplossing aangeboden. Hoewel de redenering formeel geldig is in de zin dat de conclusie logisch voortvloeit uit de premissen, worden de premissen zelf niet bewezen.¹⁶⁵

question' of 'petitio principii' genoemd. U haalt het konijn uit de hoed dat u er zelf hebt ingestopt.' *OT* 1992/61, (160) 160-161.

¹⁵⁵ IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philos* 2005/7, (19) 19-20, 25-27.

¹⁵⁶ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 64.; VAN BELLE W., *Argumentatieleer, een inleiding* Acco, 2013, 105.

¹⁵⁷ VAN BELLE W., *Argumentatieleer, een inleiding* Acco, 2013, 105.

¹⁵⁸ HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 224-252.

¹⁵⁹ IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philos* 2005/7, (19) 19-21, 26-27.

¹⁶⁰ HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 308, 313-314.

¹⁶¹ IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philos* 2005/7, (19) 30-31.; HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 308, 314.

¹⁶² GROOTENDORST R. en VAN EEMEREN F.H., 'Die fiets is van mij, omdat hij mijn eigendom is!' Over de drogreden van het goochelen met uitgangspunten, die bekendstaat als de cirkelredenering, ook wel 'begging the question' of 'petitio principii' genoemd. U haalt het konijn uit de hoed dat u er zelf hebt ingestopt.' *OT* 1992/61, (160) 161.

¹⁶³ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 67-69.

¹⁶⁴ IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philos* 2005/7, (19) 23-27.

¹⁶⁵ VELTMAN, F. Redelijkheid in het redeneren. *UvA*, geraadpleegd via <https://staff.fnwi.uva.nl/f.j.m.m.veltman/papers/Parret-bundelrestored2.pdf>

72. De orgaantheorie heeft tot doel om een bepaalde juridische realiteit te verklaren en er een begrijpelijke uitleg aan te geven. Dit kan niet worden bereikt door de dualiteit tussen het orgaan en de rechtspersoon te ontkennen.¹⁶⁶ De orgaantheorie zou duidelijk moeten onderbouwen waarom deze tweedeling beter kan worden beschouwd als een eenheid. Er werd destijds gezocht naar een oplossing om het handelen van fysieke personen te kunnen toerekenen aan de rechtspersoon. De "oplossing" die de orgaantheorie hiertoe biedt is in werkelijkheid een conclusie die bewezen dient te worden.¹⁶⁷ Het feit dat die conclusie reeds als premisse wordt aangenomen bewijst de stelling niet, maar tracht deze te bevestigen.¹⁶⁸

1.7.2. De opbouw van een juridische constructie volgens de rechtswetenschapper Paul Scholten

73. De orgaantheorie is een juridische constructie die niet verankerd is in de wet. Het is een constructie die is ontstaan door geldende regels te bundelen tot een theoretisch geheel.¹⁶⁹ Juridische constructies worden ontwikkeld door de rechtspraak en rechtsleer omdat de geldende regelgeving op bepaalde vragen geen antwoord kan bieden.¹⁷⁰ De rechtswetenschapper Paul Scholten (1875-1946) boog zich eerder al over de vraag in hoeverre juridische constructies kunnen worden toegepast om tot juridische oplossingen te komen.¹⁷¹ Volgens hem maakt het abstraheren van concrete juridische gegevens tot algemene begrippen het mogelijk om de juridische werkelijkheid conceptueel te ordenen.¹⁷²

74. De heer Scholten onderscheidde drie criteria waaraan een juridische constructie moet voldoen om als overtuigend te worden beschouwd.¹⁷³ In de eerste plaats moet de constructie de positieve stof dekken. Dit houdt in dat de constructie in overeenstemming moet zijn met het geldende recht en zelf geen lacunes mag vertonen.¹⁷⁴ De constructie vloeit namelijk voort uit het ordenen, veralgemenen en systematiseren van regels, die overigens aan de basis van die specifieke constructie liggen.¹⁷⁵ Waar het recht tekortschiet moet de constructie de juridische wereld tegemoet komen door een oplossing aan te reiken.¹⁷⁶ Concreet houdt dit in dat de constructie niet louter abstracte concepten moet uitleggen, maar dat deze ook toepasbaar moeten zijn op de concrete juridische

¹⁶⁶ HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 312-313.

¹⁶⁷ IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?', *Facta Philos* 2005/7, (19) 26-29, 30-33.

¹⁶⁸ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 66.

¹⁶⁹ BURUMA Y., FLEUREN J. en KEMPEN P.H., *Op het rechte pad. Liber amicorum Peter J.P. Tak*, Wolf Legal Publishers, 2008, 43-45.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 61.; VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, (629) 653-655.

¹⁷⁰ VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, (629) 653-667.

¹⁷¹ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 60-62.

¹⁷² DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 61.; SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 63.; VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, (629) 648.

¹⁷³ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 64-71.

¹⁷⁴ VAN VUGHT K.A.M., 'Het besluit van de rechtspersoon', *VDHI* 2020/162, V.5.; BURUMA Y., FLEUREN J. en KEMPEN P.H., *Op het rechte pad. Liber amicorum Peter J.P. Tak*, Wolf Legal Publishers, 2008, 43-45.

¹⁷⁵ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 62.; SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 63.; VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, (629) 648.

¹⁷⁶ VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, (629) 653-667.

werkelijkheid.¹⁷⁷ Indien de constructie die positieve stof niet dekt, zal deze moeten wijken voor een andere constructie die het gebrek van de eerdere constructie niet met zich meedraagt.¹⁷⁸

75. Ten tweede mag de constructie zich niet verzetten tegen haar eigen opvatting. Er moet sprake zijn van een logische eenheid die gestructureerd in elkaar zit, zonder dat ze zichzelf mag tegenspreken. Wanneer een constructie in conflict raakt met haar eigen uitgangspunten verliest zij haar verklarende kracht.¹⁷⁹

76. Tot slot verwijst de heer Scholten naar het esthetisch criterium, of de uitstraling van de constructie.¹⁸⁰ De constructie moet zo duidelijk en eenvoudig mogelijk zijn en niet de indruk wekken dat zij slechts snel in elkaar werd geknutseld. De constructie moet datgene duidelijk maken wat voorheen onduidelijk was.¹⁸¹ Wanneer een constructie niet voldoende duidelijk is, zal deze hoogstwaarschijnlijk worden verduidelijkt of indien mogelijk eenvoudiger worden voorgesteld door een nieuwe constructie die ook de positieve stof dekt.¹⁸² Het oprichten van een constructie mag geen doel op zich zijn.¹⁸³ Vanzelfsprekend dient deze zo duidelijk, eenvoudig, alomvattend en afgebakend mogelijk te zijn. Daarom lijkt het esthetische karakter van een constructie meer op een logisch gevolg dan op een specifieke eis.

1.7.2.1. Een toetsing van de orgaantheorie aan de criteria van de rechtswetenschapper Paul Scholten

77. De orgaantheorie vervulde een belangrijke plaats in de juridische wereld met betrekking tot de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen. Hoewel deze theorie lange tijd ruim werd toegepast en niet expliciet werd opgeheven door het (nieuw) BW, lijkt het interessant om de orgaantheorie inhoudelijk te beoordelen als juridische constructie.¹⁸⁴

I. De orgaantheorie moet de positieve stof dekken

78. Een juridische constructie moet stroken met het geldende recht en steunen op objectieve gegevens die de juridische werkelijkheid weerspiegelen (*supra*, nr. 74).¹⁸⁵ Deze voorwaarde kan moeilijk worden ingevuld, gelet op wat eerder aan bod is gekomen. De orgaantheorie gaat uit van

¹⁷⁷ *Ibid.*, 648.

¹⁷⁸ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 65.

¹⁷⁹ *Ibid.*, 66.

¹⁸⁰ *Ibid.*

¹⁸¹ VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, (629) 654,659.

¹⁸² SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 65.

¹⁸³ JANSEN C.J.H., 'Rechtsfilosofie en rechtstheorie', *KwartaalSignaal* 131, 2014, (7548) 7548.; VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 11-13.

¹⁸⁴ Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 9.

¹⁸⁵ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 64-65.

de vereenzelviging tussen het orgaan en de rechtspersoon zonder te onderbouwen waarom deze zich kunnen vereenzelvigen.¹⁸⁶ De constructie vertrekt vanuit een premisse die zichzelf veronderstelt.¹⁸⁷ De orgaantheorie biedt een juridische opvatting waarbij het zichzelf aanneemt, in plaats van deze te laten steunen op objectieve feiten. De uiteindelijke conclusie dat de rechtspersoon handelt via haar organen wordt eerder voorgesteld als een gegeven in plaats van het te bewijzen.

A) De rechtspraak in combinatie met de orgaantheorie

79. De orgaantheorie werd in de rechtspraak aangewend als antwoord op de toerekeningsvraag, een vraag waar het Oud BW zelf geen regeling voor bood. Hoewel het Hof van Cassatie zich meermaals op de orgaantheorie heeft gebaseerd, valt op dat ook de rechtspraak de constructie doorgaans als vanzelfsprekend aanneemt.¹⁸⁸ De rechtspraak gaat niet verder dan de orgaantheorie te herhalen en toe te passen. De vraag rijst dan in welke mate de rechtspraak zelf bijdraagt tot de rechtsgrond van deze constructie. Indien ook zij vertrekt van dezelfde onbewezen aanname, biedt zij geen onafhankelijk bewijs dat de orgaantheorie de positieve stof werkelijk dekt. De rechtspraak neemt het concept over als uitgangspunt en gebruikt het om de conclusie van vereenzelviging kracht bij te zetten, zonder het achterliggende probleem werkelijk op te lossen.¹⁸⁹

II. De orgaantheorie mag zich niet verzetten tegen haar eigen opvatting

80. Deze voorwaarde stelt dat er sprake moet zijn van een logische eenheid die gestructureerd in elkaar zit, zonder dat zij zichzelf mag tegenspreken (*supra*, nr. 75).¹⁹⁰ De orgaantheorie spreekt zichzelf niet tegen, in die zin dat het consistent is en een oplossing tracht te bieden op de vraag hoe, en of rechtspersonen aansprakelijk kunnen worden gesteld.¹⁹¹ De orgaantheorie gaat ervan uit dat wanneer een orgaan van de rechtspersoon een onrechtmatige daad stelt binnen de grenzen van zijn bevoegdheden, deze gedraging rechtstreeks aan de rechtspersoon kan worden toegerekend. Op basis daarvan kan de rechtspersoon aansprakelijk worden gesteld op grond van artikel 1382 Oud BW.¹⁹² De handelingen van het orgaan worden aldus rechtstreeks aan de rechtspersoon toegerekend en niet aan het orgaan dat handelt in naam van die rechtspersoon.¹⁹³ Dit geldt voor zover de organen

¹⁸⁶ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.; SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 65-73.

¹⁸⁷ HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 224-252.

¹⁸⁸ Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82-83.; Cass. (2^e K.) 15 januari 1946, *Pas.* 1946, I, 25-30.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 64.; VANDEPITTE L., 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.

¹⁸⁹ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 69-70.

¹⁹⁰ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 66.; VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 11-13.

¹⁹¹ JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 188, jura.kluwer.be.; VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht, *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 900-901, 927-931.

¹⁹² DE Wulf H., 'Actualité : Hof van Cassatie', *R.D.C.-T.B.H.* 2005/8, (891) 891-892.

¹⁹³ Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; DE Wulf H., 'Actualité: Hof van Cassatie', *R.D.C.-T.B.H.* 2005/8, (891) 891-892. VAN OEVELEN A., "De civielrechtelijke aansprakelijkheid van kaderleden, andere werknemers en ambtenaren voor schade veroorzaakt door milieuverontreiniging", *Story-Scientia* 1992, (89) 113-114.

handelen binnen de grenzen van hun bevoegdheden overeenkomstig de besluitprocedure zoals vastgelegd door de wet en/ of de statuten.¹⁹⁴

81. Hoewel de orgaantheorie een ogenschijnlijk consistente redenering hanteert, kan worden betwijfeld of de onderliggende constructie standhoudt wat betreft logische en systematische samenhang. Wanneer verder wordt gekeken naar de bestaansreden van de orgaantheorie kan ook hier worden aangekaart dat deze zichzelf, zij het indirect, tegenspreekt.¹⁹⁵ Opnieuw kan hier de tweedeling tussen orgaan en rechtspersoon als probleempunt worden aangehaald. De orgaantheorie stelt immers dat het orgaan de rechtspersoon incarneert en tracht op die manier haar aansprakelijkheid te verklaren.¹⁹⁶ Dit wil dan ook zeggen dat deze constructie haar eigen basisprobleem, die tweedeling die aan de basis van het probleem ligt, impliciet ontkent. Deze ontkenning leidt tot een interne inconsistentie van de constructie, waardoor ook aan deze voorwaarde niet voldaan zal zijn.¹⁹⁷

III. Het esthetische karakter van de orgaantheorie

82. Deze voorwaarde kijkt naar de interne harmonie, de duidelijkheid van de redenering en de mate waarin de constructie een coherent geheel vormt. Kortom wordt de uitstraling van de constructie hierbij nader bekeken (*supra*, nr. 76).¹⁹⁸

A) De coherentie van de orgaantheorie

83. De orgaantheorie verklaart het aansprakelijkheidsregime van rechtspersonen door deze samen met hun organen als een geheel te beschouwen.¹⁹⁹ Dit biedt een kader waarin de scheiding tussen orgaan en rechtspersoon wordt opgeheven.²⁰⁰ Het gegeven dat het handelen van organen kan worden toegerekend aan de rechtspersoon zelf, lijkt op het eerste gezicht een logische en passende oplossing voor het toerekenen van bepaalde handelingen aan de rechtspersoon.

B) Duidelijkheid van de orgaantheorie

¹⁹⁴ Art. 2.49 WvV.; BOCKEN H en BOONE I. *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Die Keure, 2014, 87.; DE WULF H., 'Actualité : Hof van Cassatie', *R.D.C.-T.B.H.* 2005/8, (891) 891-892.

¹⁹⁵ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 63-66.

¹⁹⁶ Arbh. Brussel (7e K.) 13 oktober 2022.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 45-46.; SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

¹⁹⁷ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 66.; VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 59-66.

¹⁹⁸ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 65-66.; VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, (629) 648.; VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 14-17.

¹⁹⁹ Arbh. Brussel (7e K.) 13 oktober 2022.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 45-46.; SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

²⁰⁰ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 64.

84. De eenvoud of de duidelijkheid waarmee de orgaantheorie haar vooropgestelde doel bereikt, draagt eveneens bij aan het esthetische karakter ervan.²⁰¹ De organen die de rechtspersoon incarneren zijn op het eerste gezicht een bevredigende en eenvoudig te begrijpen oplossing. Toch is deze eenvoud eerder een misleidende oplossing (*supra*, nr. 69).²⁰² Door de fundamentele tweedeling die aan de basis ligt van het aansprakelijkheidsprobleem te negeren, laat de theorie de onderliggende complexiteit van het vraagstuk buiten beschouwing. Wat overblijft is een ogenschijnlijke helderheid. De kernvraag wordt hiermee omzeild, niet opgelost.²⁰³

C) Interne harmonie van de orgaantheorie

85. De orgaantheorie moet het resultaat zijn van logische en samenhangende opvattingen. De orgaantheorie komt over als een samenhangend geheel dat een oplossing biedt aan de juridische realiteit door het orgaan en de rechtspersoon te vereenzelvigen. Toch kan ook deze harmonie ter discussie worden gesteld. Zoals eerder uiteengezet, kan de orgaantheorie worden gezien als een cirkelredenering. De theorie komt telkens terug op het uitgangspunt.²⁰⁴ Dit verstoort de samenhang van de orgaantheorie en suggereert slechts een schijnbare harmonie aangezien deze afhangt van een veronderstelling die door de orgaantheorie zelf niet wordt bewezen. Hoewel deze redenering logisch geldig blijkt, wat inhoudt dat de conclusie voortvloeit uit de premissen, kan zij die conclusie niet staven met bewijselementen.²⁰⁵ Er lijkt eerder sprake te zijn van een dogma, dan van een duidelijk onderbouwde juridische constructie.

86. Er valt niet te ontkennen dat de orgaantheorie al lange tijd een nuttig instrument is om de aansprakelijkheid van rechtspersonen te beoordelen.²⁰⁶ Deze theorie lijkt op het eerste gezicht een logische oplossing naar voren te schuiven, maar faalt in haar systematische onderbouwing. De theorie lijkt immers haar centrale uitgangspunt, de identificatie van de gedraging van het orgaan met die van de rechtspersoon, te bevestigen aan de hand van een cirkelredenering.²⁰⁷ Deze oplossing wekt de schijn dat het een eenvoudige en samenhangende constructie is. De orgaantheorie is bruikbaar in de praktijk en wordt dan ook op vele aansprakelijkheidskwesties toegepast. Om de positieve stof te dekken is de bruikbaarheid, of toepasbaarheid in de praktijk niet voldoende. Zij

²⁰¹ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 65-66.; VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 11.

²⁰² GROOTENDORST R. en VAN EEMEREN F.H., 'Die fiets is van mij, omdat hij mijn eigendom is!' Over de drogreden van het goochelen met uitgangspunten, die bekendstaat als de cirkelredenering, ook wel 'begging the question' of 'petitio principii' genoemd. U haalt het konijn uit de hoed dat u er zelf hebt ingestopt.' *OT* 1992/61, (160) 160-161.; HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 224-252.

²⁰³ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 69-70.

²⁰⁴ HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 224-252.

²⁰⁵ VELTMAN F. Redelijkheid in het redeneren. UvA, geraadpleegd via <https://staff.fnwi.uva.nl/f.j.m.m.veltman/papers/Parret-bundelrestored2.pdf>.

²⁰⁶ Cass. (2^e K.) 16 oktober 1922, pas. 1923, I, 14.; Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82-83.

²⁰⁷ GROOTENDORST R. en VAN EEMEREN F.H., 'Die fiets is van mij, omdat hij mijn eigendom is!' Over de drogreden van het goochelen met uitgangspunten, die bekendstaat als de cirkelredenering, ook wel 'begging the question' of 'petitio principii' genoemd. U haalt het konijn uit de hoed dat u er zelf hebt ingestopt.' *OT* 1992/61, (160) 160-161.

moet berusten op een objectieve en coherent onderbouwde fundering.²⁰⁸ De orgaantheorie als juridische constructie kan, mijns inziens, de criteria van de heer Scholten niet invullen.

1.8. Conclusie hoofdstuk 1

87. De aansprakelijkheid van rechtspersonen werd onder het Oud BW in belangrijke mate opgevangen door het gebruik van een juridische constructie, de orgaantheorie.²⁰⁹ Zowel in het maatschappelijk als in het juridisch landschap, werd de behoefte aan een mechanisme om rechtspersonen aansprakelijk te stellen voor onrechtmatige daden alsmaar groter. Artikel 1382 Oud BW rechtstreeks toepassen op rechtspersonen was geen eenvoudig gegeven aangezien rechtspersonen slechts kunnen handelen door tussenkomst van organen.²¹⁰

88. De aanstellersaansprakelijkheid bood aanvankelijk een potentieel aanknopingspunt, maar bleek ontoereikend, aangezien zij enkel betrekking heeft op de aansprakelijkheid voor andermans daad.²¹¹ Omdat het handelen van een orgaan juridisch gelijk wordt gesteld met dat van de rechtspersoon zelf, kon het orgaan niet worden beschouwd als aangestelde in de zin van artikel 1384, lid 3 Oud BW.²¹² Deze lacune werd uiteindelijk opgevuld door de opkomst van de orgaantheorie.²¹³ Dit zorgt ervoor dat de rechtspersoon ook rechtstreeks aansprakelijk kon worden gesteld op basis van de artikelen 1382-1383 Oud BW. Deze organieke benadering werd gedurende lange tijd het fundament van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht ten aanzien van rechtspersonen.

89. Ondanks de erkenning van de orgaantheorie in de rechtspraak en de rechtsleer, blijkt deze theorie toch niet onbetwistbaar te zijn. De orgaantheorie stelt namelijk dat het orgaan en de rechtspersoon gezamenlijk als één juridische eenheid worden beschouwd.²¹⁴ Zij vertrekt vanuit een bewering of premisse die zij zelf niet kan bewijzen.²¹⁵ Aan de hand van wat eerder omtrent de orgaantheorie werd uiteengezet, leunt de orgaantheorie eerder aan tegen een cirkelredenering dan tegen een sterk gefundeerde juridische constructie. De orgaantheorie werd getoetst aan een 'model constructie' volgens de toetsingscriteria van rechtswetenschapper Paul Scholten. Echter kon de orgaantheorie niet alle toetsingsvoorwaarden positief beantwoorden. De positieve stof wordt onvoldoende gedekt, en de ontkenning van de dualiteit tussen orgaan en rechtspersoon leidt tot interne inconsistenties.²¹⁶

²⁰⁸ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 64-67.

²⁰⁹ Cass. (2^e K.) 16 oktober 1922, pas. 1923, I, 14.; Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82-83.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 53-57.

²¹⁰ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

²¹¹ VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, (575) 578.

²¹² DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 45-46.

²¹³ VAN MIERLO J.J.M., *Medezeggenschap en de spanning tussen WOR en ondernemingsrecht*, Kluwer, 2013, 68-70.; Cass. (2^e K.) 16 oktober 1922, pas. 1923, I, 14.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 53-57.

²¹⁴ VANDEPITTE L. 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, (290) 290-292.

²¹⁵ HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 224-252.

²¹⁶ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 64-67.

90. De analyse tracht duidelijk aan te tonen dat hoewel de orgaantheorie jarenlang dienst heeft gedaan als constructie om een werkbaar kader te creëren, haar juridische en logische opbouw eerder fragiel blijkt te zijn. Dit onderstreept de behoefte aan een wettelijke regeling die op ondubbelzinnige wijze vastlegt op welke gronden en onder welke voorwaarden de rechtspersoon buitencontractueel aansprakelijk kan worden gesteld. Dit vormt een logische overgang naar de vraag of de wetgever in het huidige Burgerlijk Wetboek heeft voorzien in een juridisch kader om buitencontractuele fouten toe te rekenen aan de rechtspersoon. De vraag in hoeverre het (nieuw) Burgerlijk Wetboek hierin is geslaagd, vormt het onderwerp van het tweede hoofdstuk.

Hoofdstuk II: De toerekening van onrechtmatige daden onder boek 6 BW

2.1. Inleiding

91. Met de inwerkingtreding van Boek 6 BW werd een belangrijke stap gezet in de richting van het moderniseren en systematiseren van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht.²¹⁷ Een opvallende vernieuwing is dat Boek 6 BW expliciet aandacht schenkt aan de positie van de rechtspersoon. Waar het Oud Burgerlijk Wetboek, dat dateerde uit de 19^e eeuw, nog sprak van 'een daad van de mens' erkent Boek 6 BW uitdrukkelijk dat ook rechtspersonen onrechtmatigheden kunnen begaan.²¹⁸

92. De buitencontractuele aansprakelijkheidsregels zijn in principe gelijk van toepassing op zowel natuurlijke als rechtspersonen, en voor rechtspersonen zowel op private als op publieke entiteiten.²¹⁹ De Parlementaire Voorbereiding haalt aan dat deze gelijkstelling genuanceerd dient te worden wanneer uit de wet, of uit de aard van de rechtspersonen blijkt dat een gelijkstelling niet mogelijk is.²²⁰ Hiermee sluit de Belgische wetgever aan bij de benadering van het Nederlands Burgerlijk Wetboek, dat deze visie reeds decennia geleden heeft ingevoerd.²²¹

93. De wetgever heeft er bewust voor gekozen om rechtspersonen niet langer via de 'omweg' van de orgaantheorie te onderwerpen aan de regels van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. Met de inwerkingtreding van Boek 6 BW heeft de orgaantheorie haar exclusieve positie verloren, waardoor rechtspersonen voortaan rechtstreeks onderworpen zijn aan de buitencontractuele aansprakelijkheidsregels.²²² De verankering van deze aansprakelijkheidsregels werpt de vraag op op welke wijze, en via welke aansprakelijkheidsgronden, onrechtmatig gedrag aan rechtspersonen kan worden toegerekend. Dit hoofdstuk onderzoekt de verschillende toerekeningsmechanismen die Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek daartoe voorziet.

2.2. Gelijkheid tussen natuurlijke- en rechtspersonen

94. Sinds de inwerkingtreding van het Burgerlijk Wetboek,²²³ bevestigt artikel 6.4 BW uitdrukkelijk dat natuurlijke en rechtspersonen op gelijke wijze worden behandeld.²²⁴ Met deze bepaling sluit de

²¹⁷ Wet van 7 februari 2024 houdende Boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, BS 1 juli 2024.

²¹⁸ Art. 1382 Oud BW.; Art. 6.4 BW.; Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 36-37.

²¹⁹ Art. 6.4 BW.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 49 – 50.

²²⁰ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 8-9.

²²¹ Art. 2.5 NBW.; BUIJN F.K., TEN BERGE J.B.J.M., TIMMERMAN L. en ZIJLSTRA S.E., *De ontwikkeling van de rechtspersoon in het publiekrecht en het privaatrecht*, Tjeenk Willink, 2000, 18-21.

²²² Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 8-9.

²²³ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 201.

²²⁴ Art. 6.4 BW.; Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 8-9.

wetgever zich aan bij de invulling die de *Draft Common Frame of Reference* (hierna: DCFR) geeft aan het begrip 'persoon'.²²⁵

95. Concreet betekent dit dat de rechtspersoon aansprakelijk kan worden gesteld enerzijds voor eigen fouten, en anderzijds voor fouten van personen voor wie zij instaat.²²⁶ Dit principe zet zich ook voort in het nieuw algemeen buitencontractueel aansprakelijkheidsartikel, artikel 6.5 BW.²²⁷ Er wordt niet langer verwezen naar een 'daad van de mens', maar uitdrukkelijk naar 'eenieder'.²²⁸ Dit gegeven ligt in lijn met het standpunt dat het Hof van Cassatie eerder al innam.²²⁹ Het Hof van Cassatie stelde dat de bekwaamheid van de rechtspersoon in principe gelijk is aan de bekwaamheid van de natuurlijke persoon, tenzij de aard van de rechtspersoon of de wet haar bekwaamheid op dat vlak uitsluit.²³⁰

96. Ook het Nederlands Burgerlijk Wetboek (hierna: NBW) hanteert een bepaling die natuurlijke personen gelijkstelt aan rechtspersonen. Artikel 2.5 NBW luidt als volgt: "*Een rechtspersoon staat wat het vermogensrecht betreft, met een natuurlijk persoon gelijk, tenzij uit de wet het tegendeel voortvloeit*".²³¹ Het begrip vermogensrecht moet in deze context ruim worden geïnterpreteerd.²³² De Nederlandse wetgever heeft een duidelijk onderscheid willen maken met het familierecht. Wanneer er gesproken wordt over een persoon in een familierechtelijke context, bedoelt de wetgever enkel natuurlijke personen.²³³ Deze bepaling bevestigt dat de rechtspersoon net zoals natuurlijke personen zelfstandig drager is van rechten en plichten. Artikel 2.5 NBW kent rechtspersonen een eigen identiteit toe.²³⁴ In tegenstelling tot België heeft dit gelijkheidsprincipe een ruimere draagwijdte. Het geldt als algemeen uitgangspunt en is niet beperkt tot de toepassing ervan in het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. Artikel 6.4 BW daarentegen is enkel van toepassing op de bepalingen, opgenomen in Boek 6 BW, en kent dus een beperktere draagwijdte dan in Nederland.²³⁵ De Nederlandse wetgever heeft dit beginsel echter niet onbeperkt gelaten. Er zijn uitzonderingen

²²⁵ Where the Articles in this Book speak of "a person" or "another" or their cognates, or invoke similar formulations, then, so far as nothing else is expressly designated, these terms, as was already explained, are always to be understood as meaning both natural and legal persons (...) It follows that a legal person is accountable for the causation of legally relevant damage basically in the same manner as a natural person (...). Art. VI-1:103 (B), VON BAR C., CLIVE E. en SCHULTE-NÖLKE H. (eds.), *RINCIPLES, DEFINITIONS AND MODEL RULES OF EUROPEAN PRIVATE LAW, Draft Common Frame of Reference (DCFR)*, Sellier European law publishers, 2009, 1298-1300.

²²⁶ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 32.

²²⁷ Art. 6.5 BW. (Art. 1382 Oud BW); VAN OMMESELAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018.

²²⁸ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 36-37.; Art. 6.5 BW.; BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 168-169.

²²⁹ Cass. (1^e K.), 31 mei 1957, *Pas.*, 1957, I, 1176-1185.

²³⁰ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 36-38.; VAN GERVEN W., *Algemeen deel*, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1969, 118-121.

²³¹ Art. 2.5 NBW.; BUIJN F.K., TEN BERGE J.B.J.M., TIMMERMAN L. en ZIJLSTRA S.E., *De ontwikkeling van de rechtspersoon in het publiekrecht en het privaatrecht*, Tjeenk Willink, 2000, 18-21.

²³² WESTENBROEK W.A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 364-366.

²³³ *Ibid.*

²³⁴ DE GROOT C. en MULDER, S. J. A., "Vereenzelviging (en doorbraak van aansprakelijkheid) in recente jurisprudentie van de Hoge Raad." *Bw-Krant Jaarboek*, 1999, (123), 123-124.

²³⁵ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 37.

mogelijk wanneer deze uit de wet voortvloeien.²³⁶ Een voorbeeld hiervan is artikel 2.30, §1 NBW. Deze bepaling benadrukt dat een vereniging waarvan de statuten niet zijn opgenomen in een notariële akte, geen registergoederen kan verkrijgen en geen erfgenaam kan zijn. Dit vormt een duidelijke afwijking van het beginsel betreffende de gelijkheid tussen natuurlijke en rechtspersonen.²³⁷

97. Ook naar Belgisch recht dient rekening te worden gehouden met de uitzonderingen of beperkingen op dit beginsel.²³⁸ In dergelijke gevallen zal artikel 6.4 BW buiten toepassing blijven, en geldt de gelijkstelling tussen natuurlijke en rechtspersonen niet. Deze situatie doet zich voor indien de wet dit uitdrukkelijk bepaalt,²³⁹ of wanneer uit de aard van de rechtspersoon blijkt dat een gelijke behandeling met natuurlijke personen onverenigbaar is.²⁴⁰ Deze laatste uitzondering werd door de wetgever niet expliciet opgenomen in artikel 6.4 BW, maar wordt wel uitdrukkelijk vermeld in de parlementaire voorbereiding betreffende boek 6 BW.²⁴¹

98. Tot slot lijkt de wetgever in de Memorie van Toelichting een zekere ruimte te laten voor interpretatie in de toepassing van de regels op organisaties met rechtspersoonlijkheid.²⁴² Er kan een eigen invulling worden gegeven aan deze toepassing, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de betrokken rechtspersonen.²⁴³ Dit biedt kansen voor verdere rechtsontwikkeling, aangezien rechtspraak en rechtsleer de regels die gelden voor natuurlijke personen op een flexibele manier kunnen aanpassen aan rechtspersonen. Zo kan de interpretatie van het recht mee evolueren met de maatschappelijke context en wordt de veroudering van Boek 6 BW mogelijks uitgesteld.

2.3. De aanstellersaansprakelijkheid geregeld in Boek 6 BW

99. De aanstellersaansprakelijkheid die onder het Oud BW werd geregeld in artikel 1384 derde lid, is in het nieuwe Burgerlijk Wetboek opgenomen in artikel 6.14 BW.²⁴⁴ De opstellers van Boek 6 BW geven terecht aan dat de aanstellersaansprakelijkheid onder het Oud BW de tand des tijds heeft

²³⁶ Art. 2:5 NBW., Art. 2:30 NBW.; WESTENBROEK W.A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 364.

²³⁷ Art. 2:30 NBW

²³⁸ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 32.; Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 37.; JOCQUÉ, G. en SAMOY, I., "Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1", *R.W.*, 2024-2025/18, 690-691.

²³⁹ Art. 6.4 BW.;

²⁴⁰ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 37.

²⁴¹ Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2019-2020, 45-48.

²⁴² Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 37.; JOCQUÉ, G. en SAMOY, I., "Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1", *R.W.*, 2024-2025/18, 690.

²⁴³ JOCQUÉ, G. en SAMOY, I., "Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1", *R.W.*, 2024-2025/18, 690-691.

²⁴⁴ Art. 1384, lid 3 Oud BW.; Art. 6.14 BW.

doorstaan en dat deze bepaling maatschappelijk relevante waarde meedraagt.²⁴⁵ Voor de schadelijder houdt dit een belangrijke waarborg in, aangezien de aansteller doorgaans voldoende solvabel is om de schade te vergoeden die werd veroorzaakt door de aangestelde.²⁴⁶ Inhoudelijk verschilt artikel 6.14 BW niet van artikel 1384, lid 3, Oud BW. Wel is de bepaling taalkundig herzien. Archaïsch taalgebruik zoals 'meesters' en 'dienstboden' werd geschrapt, wat de leesbaarheid ten goede komt.²⁴⁷ Voor een nadere bespreking van de voorwaarden van de aanstellersaansprakelijkheid kan daarom worden verwezen naar randnummers 37 en volgende. Het nieuwe artikel 6.14 BW luidt als volgt:

*§1. De aansteller is foutloos aansprakelijk voor de schade door zijn aangestelde aan derden veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van zijn functie, als gevolg van zijn fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit. De aansteller is de persoon die voor eigen rekening in feite gezag over en toezicht op het gedrag van een ander kan uitoefenen. (§2...).*²⁴⁸

100. In het NBW staat een vergelijkbare regeling. Artikel 6:170, lid 1 NBW bepaalt dat een aansteller aansprakelijk is voor fouten die door ondergeschikten worden begaan.²⁴⁹ Net zoals in België is het niet vereist dat de rechtspersoon zelf een fout heeft begaan.²⁵⁰ De aansprakelijkheid van de rechtspersoon vindt zijn oorsprong in de band van ondergeschiktheid.²⁵¹ Dit onderzoek zal zich beperken tot het eerste lid van artikel 6:170 NBW. Artikel 6:170, lid 1 NBW luidt als volgt:

*Voor schade, aan een derde toegebracht door een fout van een ondergeschikte, is degene in wiens dienst de ondergeschikte zijn taak vervult aansprakelijk, indien de kans op de fout door de opdracht tot het verrichten van deze taak is vergroot en degene in wiens dienst hij stond, uit hoofde van hun desbetreffende rechtsbetrekking zeggenschap had over de gedragingen waarin de fout was gelegen. (...).*²⁵²

101. Zowel in België als in Nederland blijft een band van ondergeschiktheid vereist om van aanstellersaansprakelijkheid te kunnen spreken. Voor de rechtspersoon volstaat het dat hij de mogelijkheid heeft om gezag uit te oefenen over de aangestelde. Een daadwerkelijke uitoefening van dat gezag op het moment van de schadeverwekkende handeling is niet vereist. Het Hof van Cassatie bevestigde dat het potentiële gezag volstaat voor aansprakelijkheid.²⁵³ Nederland maakt eveneens

²⁴⁵ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 72-73.

²⁴⁶ LINDENBERGH S.D., 'olie op het vuur', AA 2008, (358) 364.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 17-18.

²⁴⁷ Art. 1384 lid 3 oud BW en Art. 6.14 BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 72-73.

²⁴⁸ Art. 6.14 BW.

²⁴⁹ Art. 6:170, lid 1 NBW.

²⁵⁰ LINDENBERGH S.D., 'olie op het vuur', AA 2008, (358) 358-360.

²⁵¹ HR 12 april 2002, ECLI:NL:PHR:2002:AD9124.; HR 30 oktober 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BJ6020.; HARTLIEF T., 'Aansprakelijkheid voor personen en zaken in de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht', TPR 2021, (115) 134.

²⁵² Art. 6:170, lid 1 NBW.

²⁵³ Cass. (3^e K.), 13 augustus 2009, C.07.0611.F, ECLI:BE:CASS:2009: ARR.20090329.2.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 178-181.

gebruik van dit vereiste van ondergeschiktheid. Een louter formele gezagsverhouding waarbij de rechtspersoon als aansteller het recht heeft instructies te geven is hierbij voldoende, ongeacht of de aansteller hier effectief gebruik van maakt.²⁵⁴ Er dient een rechtsbetrekking aanwezig te zijn waaruit blijkt dat de rechtspersoon als aansteller zeggenschap heeft met betrekking tot de gedragingen van de persoon die hij heeft aangesteld en dus ondergeschikt is aan deze rechtspersoon.²⁵⁵ In beide rechtssystemen impliceert de aanwezigheid van een arbeidsovereenkomst doorgaans deze gezagsverhouding.²⁵⁶

102. De aanstellersaansprakelijkheid van de rechtspersoon komt pas in beeld wanneer de aangestelde een fout heeft begaan.²⁵⁷ Aangezien artikel 1384 lid 3 Oud BW inhoudelijk niet is aangepast maar enkel taalkundig werd herwerkt,²⁵⁸ volstaat het om voor de bespreking van deze voorwaarde te verwijzen naar randnummer 45. Ook naar Nederlands recht is het vereist dat de aangestelde een toerekenbare onrechtmatigheid heeft begaan. Dit impliceert dat de ondergeschikte zelf aansprakelijk moet kunnen worden gesteld op grond van artikel 6:162 NBW.²⁵⁹

103. Daarnaast moet de fout zijn begaan tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van de functie van de aangestelde.²⁶⁰ Voor het Belgisch rechtstelsel wordt voor een nadere toelichting verwezen naar randnummer 46. Ondanks het gemoderniseerd taalgebruik blijft deze voorwaarde ongewijzigd ten opzichte van het Oud BW.²⁶¹ In Nederland wordt deze voorwaarde vertaald in het begrip 'functioneel verband'. Er moet een verband bestaan tussen de fout van de aangestelde en de taak die hem door de aansteller is toevertrouwd.²⁶² Dit houdt in, dat de kans op het begaan van een fout werd vergroot door de opdracht aan de aangestelde aan te bieden. Dit gaat gepaard met het zeggenschap van de werkgever over de werkzaamheden die tot de fout hebben geleid. Om de aansprakelijkheidsvraag te beantwoorden heeft de Hoge Raad geoordeeld dat hiervoor met de omstandigheden van het voorval rekening moet worden gehouden, zoals het tijdstip, plaats, de geschapen gelegenheid om de fout te begaan, de werkomstandigheden, enzovoort.²⁶³ Dit functioneel

²⁵⁴ VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024, 1117-1118.

²⁵⁵ HR 12 april 2002, ECLI:NL:PHR:2002:AD9124.; HARTLIEF T., 'Aansprakelijkheid voor personen en zaken in de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht', TPR 2021, (115) 134.; VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024, 1107-1111.

²⁵⁶ Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten van 3 juli 1978, BS 30 augustus 1979.; artikel 7.610 NBW.

²⁵⁷ DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 346.;

GEENS K. en WYCKAERT M. (eds.), *Bestuur en vertegenwoordiging*, Kluwer, 2011, 638-641.;

LINDENBERGH S.D., 'olie op het vuur', AA 2008, (358) 360-362.

²⁵⁸ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 72-73.

²⁵⁹ LINDENBERGH S.D., 'olie op het vuur', AA 2008, (358) 360-362.

²⁶⁰ Cass. (2^e K.) 2 oktober 1984, Pas. 1984, I, 156.; Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE: CASS:2008: ARR.20080919.2.; Cass. (1^e K.) 17 april 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE: CASS:2013: ARR.20130321.5.; VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024, 1107.

²⁶¹ Art. 1384 lid 3 oud BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 72-73.

²⁶² HR 12 april 2002, ECLI:NL:PHR:2002:AD9124.; HR, 9 november 2007, ECLI:NL:PHR:2007:BA7557.; HR 30 oktober 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BJ6020.; HARTLIEF T., 'Aansprakelijkheid voor personen en zaken in de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht', TPR 2021, (115) 125,134-135.

²⁶³ HR, 9 november 2007, ECLI:NL:PHR:2007:BA7557.; HR 30 oktober 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BJ6020.

verband wordt echter in de rechtspraak ruim geïnterpreteerd,²⁶⁴ waardoor het eigenlijk te vergelijken is met de voorwaarde naar Belgisch recht, waarbij de onrechtmatigheid moet zijn begaan tijdens de uitoefening van de functie.²⁶⁵ Zowel naar Belgisch als naar Nederlands recht dient deze voorwaarde ruim te worden geïnterpreteerd zodat de aanstellersaansprakelijkheid haar maatschappelijke rol ten volle kan vervullen.²⁶⁶

104. Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat de discussie over het onderbrengen van organen in het artikel van de aanstellersaansprakelijkheid niet werd heropend.²⁶⁷ Zoals onder het Oud BW, blijft het artikel dat de aansprakelijkheid van aanstellers regelt enkel, en logischerwijs, van toepassing op de aangestelde.²⁶⁸ De aansprakelijkheid van rechtspersonen voor hun bestuursorganen en de leden daarvan kregen, net als de aanstellers, een afzonderlijk aansprakelijkheidsartikel in het BW toegewezen.²⁶⁹

2.4. Aansprakelijkheid van rechtspersonen voor de bestuursorganen en de leden ervan

105. De opstellers van Boek 6 BW hebben nogmaals bevestigd dat de organen van een rechtspersoon geen ondergeschikte personen zijn. Zij vallen bijgevolg niet onder de toepassing van artikel 6.14 BW.²⁷⁰ Onder het Oud BW werd de rechtspersoon rechtstreeks persoonlijk aansprakelijk gesteld voor fouten begaan door zijn bestuursorganen, op grond van de orgaantheorie.²⁷¹ Volgens vaste rechtspraak van het Hof van Cassatie gaf de schade die werd veroorzaakt door een bestuursorgaan geen aanleiding tot kwalitatieve aansprakelijkheid, maar moest deze worden toegerekend aan de rechtspersoon op grond van zijn eigen foutaansprakelijkheid.²⁷² Sinds 1 januari 2025 voorziet de wetgever in een specifieke bepaling die het onrechtmatig handelen van bestuursorganen en hun leden expliciet aan de rechtspersoon toerekent, namelijk artikel 6.15 BW. Deze bepaling is geïnspireerd op het model van de aanstellersaansprakelijkheid en vormt een belangrijke nieuwigheid binnen het Belgisch aansprakelijkheidsrecht.²⁷³ Dit artikel is een nieuwkomer

²⁶⁴ HR 12 april 2002, ECLI:NL:PHR:2002:AD9124.; HR, 9 november 2007, ECLI:NL:PHR:2007:BA7557.; HR 30 oktober 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BJ6020.; HARTLIEF T., 'Aansprakelijkheid voor personen en zaken in de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht', TPR 2021, (115) 134.

²⁶⁵ Cass. (2^e K.) 24 december 1980, *Pas.* 1980, I, 569.; Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080919.2.; Cass. (1^e K.) 17 april 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5.; HR, 30 oktober 2009, ECLI:NL:HR:2009:BJ6020.

²⁶⁶ Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE: CASS:2008:ARR.20080919.2.; Cass. (1^e K.) 17 april 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5.

²⁶⁷ Art. 1384 lid 3 Oud BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 72-73.

²⁶⁸ Art. 1384 lid 3 Oud BW. en Art. 6.14 BW.

²⁶⁹ Art. 6.15 BW.; Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 72-74.

²⁷⁰ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 73-76.; BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 194.

²⁷¹ D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 18-19.

²⁷² Cass. (CH. DES VAC.) 7 September 1950, *Pas.* 1950, I, 846.; AMANKWAH J., 'De impact van het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht op de verzekeringssector', *R.W.* 2024-2025/29, (1122) 1130-1133.

²⁷³ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 73.

in het Belgisch recht en zorgt voor een codificatie van de aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor zijn bestuursorganen.²⁷⁴ Het Oud BW kende geen artikel dat vergelijkbaar is met artikel 6.15 BW. Onrechtmatigheden begaan door organen van rechtspersonen werden aan deze laatste toegerekend op basis van de orgaantheorie die inmiddels haar exclusieve rol heeft verloren.²⁷⁵

106. De rechtspersoon wordt niet langer persoonlijk aansprakelijk gesteld op grond van de orgaantheorie voor onrechtmatigheden die zijn bestuursorganen of hun leden begaan.²⁷⁶ Artikel 6.15 BW voorziet een foutloze aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor het onrechtmatig handelen van zijn bestuursorganen.²⁷⁷ Hiermee neemt de wetgever bewust afstand van de orgaantheorie.²⁷⁸ Het NBW bevat geen artikel dat expliciet de aansprakelijkheid van rechtspersonen voor de bestuursorganen regelt.²⁷⁹ In Nederland wordt de rechtspersoon vertegenwoordigd door zijn bestuur, waardoor hij als rechtssubject rechtshandelingen kan stellen.²⁸⁰ Vanuit deze verhouding vertegenwoordiger/ vertegenwoordigde kan de rechtspersoon naar Nederlands recht aansprakelijk worden gesteld voor fouten die de vertegenwoordiger maakt in de uitoefening van zijn functie, op basis van artikel 6:172 NBW.²⁸¹ De rechtspersoon kan op basis hiervan kwalitatief aansprakelijk worden gesteld voor fouten begaan door de vertegenwoordiger die binnen zijn vertegenwoordigingsfunctie vallen.²⁸²

107. De invoering van artikel 6.15 BW vormt een onmiskenbare stap in de modernisering met Boek 6 BW. Het zou vrij onlogisch zijn om de rechtspersoon nog langer een foutloze aansprakelijkheid toe te schrijven voor aangestelde personen binnen de organisatie, terwijl de bestuurslaag binnen deze organisatie nog steeds aan een ander aansprakelijkheidsregime onderworpen zou zijn.²⁸³ Wanneer medewerkers zoals een boekhouder, chauffeur, portier, enzovoort, een fout begaan is de rechtspersoon foutloos aansprakelijk op grond van zijn hoedanigheid als aansteller. Indien een bestuurder een fout maakt, zou diezelfde aansprakelijkheid zonder artikel 6.15 BW niet van toepassing zijn geweest.²⁸⁴ Om deze anomalie weg te werken heeft de wetgever met artikel 6.15 BW de toepassing aanstellersaansprakelijkheid eigenlijk uitgebreid naar de bestuursorganen en de leden ervan. Voortaan is de rechtspersoon ook foutloos aansprakelijk voor schade die werd veroorzaakt

²⁷⁴ CORNELIS L., FELTKAMP R. en VANSWEEVELT T. (2024). Boek VI BW, Het hervormde aansprakelijkheidsrecht ontleed. OVBcongres, geraadpleegd via https://ovbcongres.be/wp-content/uploads/2024/05/20240426_OVB-Congres-Boek-6-BW-.pdf.

²⁷⁵ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 8-9.

²⁷⁶ Art. 6.15 BW.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 18-20. SCHOLLAERT V., 'Het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht. Een verkennende analyse', NJW 2023, (375) 378-379.

²⁷⁷ Art. 6.15 BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 73-74.

²⁷⁸ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 71.; SCHOLLAERT V., 'Het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht, een verkennende analyse', NJW. 2022-2023, nr. 482, (374) 376-377.

²⁷⁹ Art. 6.172 NBW.

²⁸⁰ WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 370-372.

²⁸¹ Art. 6.172 NBW.

²⁸² WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 362-363.

²⁸³ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 74.

²⁸⁴ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 56-57.

door zijn bestuursorganen of de leden daarvan.²⁸⁵ Deze uitbreiding impliceert echter niet dat de bestuursorganen onder Boek 6 BW worden gekwalificeerd als aangestelden.²⁸⁶

2.4.1. Inhoud en draagwijdte van de aansprakelijkheid voor bestuursorganen

108. Artikel 6.15, eerste lid BW luidt als volgt: *"De rechtspersoon van privaatrecht is foutloos aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door zijn bestuursorganen of door de leden, in rechte of in feite, van die organen aan derden tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie, als gevolg van hun fout of een ander tot aansprakelijkheid leidend feit. (...)."*²⁸⁷

Het tweede lid van dit artikel betreft een regeling voor de rechtspersonen van publiekrecht.²⁸⁸ Dit onderdeel wordt in deze bespreking buiten beschouwing gelaten.

A) Foutloze aansprakelijkheid van de rechtspersoon enkel voor bestuursorganen en de leden ervan

109. Artikel 6.15 BW is van toepassing op bestuursorganen en hun leden.²⁸⁹ Dit omvat zowel het bestuursorgaan als geheel, individuele leden daarvan, evenals de feitelijke bestuurders.²⁹⁰ Een feitelijke bestuurder is een persoon die formeel geen lid is van een bestuursorgaan maar zich desondanks als bestuurder gedraagt door in de praktijk het bestuur daadwerkelijk uit te oefenen.²⁹¹ Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever de feitelijke bestuurder met de eigenlijke bestuurder heeft gelijkgesteld voor de toepassing van artikel 6.15 BW.²⁹² Een rechtspersoon wordt bestuurd door één of meerdere bestuurders die samen een college kunnen vormen. Deze bestuurders kunnen zowel natuurlijke als rechtspersonen zijn.²⁹³ Hun taak bestaat erin rechtshandelingen te verrichten voor de rechtspersoon die nodig zijn voor het realiseren van het doel van de rechtspersoon.²⁹⁴ Dit vloeit voort uit het principe dat rechtspersonen slechts kunnen handelen door hun organen.²⁹⁵ Het zijn deze bestuursorganen of hun leden die de rechtspersoon vertegenwoordigen en haar tegenover derden binden.²⁹⁶ Elk lid van een bestuursorgaan is gehouden deze opdracht op

²⁸⁵ X. Aansprakelijkheid voor een ander: weg met de orgaantheorie, invoer van verplichte verzekering. STRADA LEX, GERAADPLEEGD VIA https://www-stradalex-com.bib-proxy.uhasselt.be/nl/sl_news/document/sl_news_article20230822-2-nl; TIMMERMANS R., *Handboek appartementsrecht volume I*, Wolters Kluwer, 2025, 966-970.

²⁸⁶ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek advies van de Raad van state, RvS, 2022-23, 27 juni 2023, nr 73.282/2, 13-15.

²⁸⁷ Art. 6.15, lid 1 BW.

²⁸⁸ Art. 6.15, lid 2 BW

²⁸⁹ Art. 6.15, lid 1 BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 75.

²⁹⁰ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 24.

²⁹¹ SNEYERS A., 'Feitelijk bestuur in vennootschappen en verenigingen en het WVV: een geslaagd huwelijk?', *R.W.* 2024/21, (803). 804-807.

²⁹² DE KONINCK C., *Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht*, Intersentia, 2024, 107-113

²⁹³ Art. 5.70 WVV.; AUVRAY F., COLSON P., DUBUISSON B., FOSSÉPREZ B., GEORGE F., GILLARD E., GOFFAUX B., JAFFERALI R., PÜTZ A. en THIRY M., *Manuel de droit de la responsabilité civile, 2e édition*, Anthemis, 2025, 637-638.

²⁹⁴ Art. 5.73 lid 1 WVV.

²⁹⁵ Art. 2.49 WVV.

²⁹⁶ Art. 5.74 WVV.; SNEYERS A., 'Feitelijk bestuur in vennootschappen en verenigingen en het WVV: een geslaagd huwelijk?', *R.W.* 2024/21, (803). 803-807.

behoorlijke wijze te vervullen.²⁹⁷ De nadruk in artikel 6.15 BW ligt duidelijk op het uitoefenen van een bestuursfunctie. In Nederland heeft de wetgever een meer 'open' bepaling geformuleerd waarbij de focus ligt op de vertegenwoordigingsbevoegdheid.²⁹⁸ Artikel 6:172 NBW bepaalt dat, *'indien een gedraging van een vertegenwoordiger ter uitoefening van de hem als zodanig toekomende bevoegdheden een fout jegens een derde inhoudt, is ook de vertegenwoordigde jegens de derde aansprakelijk'*.²⁹⁹ In tegenstelling tot artikel 6.15 BW, beperkt artikel 6:172 NBW zich niet louter tot rechtspersonen en dus ook niet enkel tot bestuursorganen van de rechtspersoon.³⁰⁰

110. De foutloze aansprakelijkheid van de rechtspersoon, zoals geregeld in artikel 6.15 BW, is beperkt tot personen die binnen de organisatie een bestuursfunctie uitoefenen.³⁰¹ Wanneer deze tekst strikt geïnterpreteerd wordt, zal artikel 6.15 BW niet van toepassing zijn op andere organen, zoals de leden-, vennoten- of aandeelhoudersvergadering, of de personen die hiervan deel uitmaken.³⁰² Ook de commissarissen van de rechtspersoon vallen niet onder deze bepaling aangezien ook zij niet bekleed zijn met een bestuursfunctie, maar eerder een toezichthoudende rol hebben.³⁰³ Het is precies deze bestuursfunctie die een natuurlijk of rechtspersoon in staat stelt om de rechtspersoon naar buiten toe te vertegenwoordigen tegenover derden.³⁰⁴ Dit geldt eveneens naar Nederlands recht, waarbij het bestuur typologisch het enige orgaan is dat de rechtspersoon naar buiten toe zal vertegenwoordigen.³⁰⁵ Indirect zal artikel 6:172 NBW vooral toepassing vinden in het kader van rechtspersonen, wanneer een bestuurder of bestuursorgaan een fout maakt in de uitoefening van zijn vertegenwoordigingsfunctie.³⁰⁶ De wettelijke grondslag waarop de vertegenwoordiging wordt toegerekend aan de vertegenwoordigde ligt vervat in de artikelen 3.66 en 3.78 NBW. Een gevolmachtigde die binnen de grenzen van haar bevoegdheden een handeling verricht in naam van de volmachtgever, verbindt de volmachtgever binnen het kader van haar bevoegdheden.³⁰⁷ Dit geldt eveneens indien de vertegenwoordiging gebeurt op basis van een andere wettelijke of contractuele titel dan een volmacht.³⁰⁸ Met andere woorden zal de rechtspersoon ook naar Nederlands recht gebonden zijn door een rechtshandeling afkomstig van zijn bestuur, op grond van de wettelijke bevoegdheid die aan het bestuur toekomt om de rechtspersoon te vertegenwoordigen.³⁰⁹

²⁹⁷ Art. 2.51 WVV.

²⁹⁸ Art. 6:172 NBW.

²⁹⁹ *Ibid.*

³⁰⁰ Art. 6:172 NBW.

³⁰¹ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 74-75.

³⁰² D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 19.; Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 74-75.

³⁰³ DUBUISSON B., 'Le livre 6 du Code civil portant réforme de la responsabilité extracontractuelle – La fin d'un long héritage (1804-2024)', *J.T.*, 2025/1, n° 7007, (1) 12-14.

³⁰⁴ VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen, Deel I*, Wolters Kluwer, 2022, 179, 182, 221-225.

³⁰⁵ Art. 2.45, Art. 2.130, Art. 2.240 en Art. 2.292 NBW.; MAEIJER J. M. M. en RONSE J., *De vertegenwoordiging van rechtspersonen naar nederlands en belgisch recht*, Deventer, 1978, 5-7.

³⁰⁶ WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 370-372.

³⁰⁷ Art. 3.66 NBW.

³⁰⁸ Art. 3.78 NBW.; WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 370-372.

³⁰⁹ Art. 3.66 en Art. 3.78 NBW.

111. Kortom, artikel 6.15 BW vereist dat er sprake is van een bestuursorgaan of een lid van dit orgaan.³¹⁰ Artikel 6.172 NBW kent een ruimer toepassingsgebied en heeft niet alleen betrekking op bestuursorganen. Het NBW vereist in de eerste plaats dat er sprake is van een vertegenwoordigingsbevoegdheid. Zoals eerder aangehaald, wordt ook in Nederland de rechtspersoon vertegenwoordigd door zijn bestuursorganen. Wegens hun vertegenwoordigingsbevoegdheid kan artikel 6:172 NBW ook worden toegepast op bestuursorganen van rechtspersonen naar Nederlands recht.

112. Voor de interpretatie van deze voorwaarde werd meermaals verwezen naar het wetboek van verenigingen en vennootschappen. Artikel 6.15 BW is echter van toepassing op alle rechtspersonen en hun bestuursorganen, ongeacht de rechtsvorm.³¹¹

B) Het bestuursorgaan of een bestuurslid veroorzaakt schade door diens fout

113. Artikel 6.15 BW bepaalt expliciet dat de rechtspersoon slechts foutloos aansprakelijk kan worden gesteld voor zover een bestuursorgaan of een lid van dat orgaan schade veroorzaakt ten gevolge van een fout, dan wel ten gevolge van een ander feit dat tot aansprakelijkheid kan leiden.³¹² Het bestuursorgaan of een lid ervan zal dus zelf een onrechtmatigheid moeten begaan in de zin van artikel 6.5 BW voordat de rechtspersoon foutloos aansprakelijk kan worden gesteld. Deze vereiste is eveneens terug te vinden in de klassieke orgaantheorie.³¹³ Volgens de orgaantheorie was het eveneens noodzakelijk dat er een fout kon worden aangetoond afkomstig van een orgaan, of het moest voldoende aannemelijk zijn dat de schade werd veroorzaakt door een fout van het orgaan van de rechtspersoon.³¹⁴ Een gelijkaardige voorwaarde is neergelegd in artikel 6.172 NBW, waarin wordt bepaald dat de vertegenwoordiger naar Nederlands recht een toerekenbare onrechtmatige daad moet hebben begaan, overeenkomstig artikel 6.162 NBW.³¹⁵ Concreet betekent dit, dat indien zowel naar Belgisch recht als naar Nederlands recht geen concrete fout kan worden aangetoond in hoofde van het bestuursorgaan of een lid hiervan, of wanneer er sprake is van een zogenaamde 'anonieme fout' (*supra*, nr. 65), de rechtspersoon niet kwalitatief aansprakelijk kan worden gesteld.³¹⁶ Dit zou mogelijks tot onwenselijke situaties kunnen leiden waarbij een derde schade leidt en geen bestuursorgaan kan aanduiden als schadeverwekker. In die situatie kan de derde een poging doen om zich rechtstreeks naar de rechtspersoon te richten en een fout in zijn hoofde aan te tonen (*infra*,

³¹⁰ Art. 6.15 BW.

³¹¹ Dit artikel geldt bijvoorbeeld ook voor de vereniging van mede-eigenaars (Vereniging met rechtspersoonlijkheid indien voldaan aan de voorwaarden in artikel 3.86, §1 BW) met als uitvoerend orgaan de syndicus. (Art. 3.89 BW.); CORYN F., 'De aansprakelijkheid van de vereniging van mede-eigenaars onder het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht', *T.APP. -R.C.D.I.* 2024/4, (3) 7-9.

³¹² Art. 6.15 lid 1 BW.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 18-20

³¹³ Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; Arbh. Brussel (7e K.) 13 oktober 2022, 15.: DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 54.; VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen*, Wolters Kluwer, 2022, 225-227.

³¹⁴ JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAELE F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 187-191, jura.kluwer.be.

³¹⁵ Art. 6.172 NBW.; HR 6 oktober 1989, ECLI:NL:HR:1989:AB9521.; WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 362-264.

³¹⁶ WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 363-264.

nr. 123 e.v.).³¹⁷ De rechtspersoon is eveneens aansprakelijk indien de bestuursorganen of de leden ervan zelf kwalitatief aansprakelijk kunnen worden gesteld in de uitoefening van hun functie.³¹⁸

C) De fout werd begaan tijdens en naar aanleiding van de functie

114. Naast de vereiste dat de fout werd begaan door een bestuursorgaan of een lid ervan, moet deze fout tevens zijn gepleegd tijdens, en naar aanleiding van de uitoefening van de functie.³¹⁹ Deze voorwaarde sluit aan bij de aanstellersaansprakelijkheid zoals vervat in artikel 6.14 BW.³²⁰ Het betreft een voorwaarde die ruim wordt geïnterpreteerd.³²¹ De fout moet geen rechtstreeks onderdeel uitmaken van de functie. Ook handelingen die slechts onrechtstreeks of occasioneel verband houden met de functie kunnen onder deze bepaling vallen.³²² Met andere woorden is het voldoende dat de gedraging enig functioneel verband vertoont met de hoedanigheid van het bestuursorgaan of diens lid, zonder dat deze noodzakelijkerwijs binnen de strikt toegekende bevoegdheidsgrenzen moet vallen. Hierin verschilt deze voorwaarde met de voorwaarde die in artikel 6:172 NBW geldt. In dit artikel is sprake van *'ter uitoefening van de aan hem als zodanig toekomende bevoegdheden'*.³²³ De Hoge Raad heeft geoordeeld dat deze bepaling restrictief dient te worden geïnterpreteerd en dat de gedraging van de vertegenwoordiger moet zijn verricht ter uitoefening van de bevoegdheden die de vertegenwoordiger als zodanig toekomen.³²⁴ De vertegenwoordigde rechtspersoon zal enkel kwalitatief aansprakelijk zijn indien de vertegenwoordiger de rechtspersoon daadwerkelijk vertegenwoordigt, en onrechtmatig heeft gehandeld in de uitoefening van de bevoegdheden die aan hem zijn toegewezen.³²⁵ De bevoegdheid van de vertegenwoordiger kan voortvloeien uit de wet of berusten op een rechtshandeling.³²⁶ Waar het Belgisch recht volstaat met een functioneel verband tussen de fout en de functie, vereist het Nederlandse recht een daadwerkelijke uitoefening van de aan de vertegenwoordiger toegekende bevoegdheden.³²⁷ Met deze strikte interpretatie beoogt de

³¹⁷ Art. 6.5 en Art. 6.6 BW.; Art. 6.162 NBW.; HR 11 oktober 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC0360.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 7-8. WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 362-264.

³¹⁸ BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 193.

³¹⁹ D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 19.

³²⁰ Art. 6.14 BW.

³²¹ Cass. (2^e K.) 24 december 1980, *Pas.* 1980, I, 569.; Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080919.2.; Cass. (1^e K.) 17 april 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5.; VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024, 1107.

³²² Cass. (2^e K.) 2 oktober 1984, *Pas.* 1984, I, 156.; Cass. 21 maart 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5, *R.W.*, 2014-2015/20, 790.; CORYN F., 'De aansprakelijkheid van de vereniging van mede-eigenaars onder het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht', *T.APP. -R.C.D.I.* 2024/4, (3) 7-9.

³²³ Art. 6.172 NBW.

³²⁴ HR 21 decemeber 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD7395.; HR 11 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BN9967.; TEN OEVER H. A. en VAN KLEEF R. H. C. 'Lente in het kwalitatieve aansprakelijkheidsrecht', *TPR* 2013, (1429) 1433-1434.

³²⁵ HR 11 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BN9967.; TEN OEVER H. A. en VAN KLEEF R. H. C. 'Lente in het kwalitatieve aansprakelijkheidsrecht', *TPR* 2013, (1429) 1433-1434.

³²⁶ MAEIJER J. M. M. en RONSE J., *De vertegenwoordiging van rechtspersonen naar nederlands en belgisch recht*, Deventer, 1978, 21-30.

³²⁷ art. 6.172 NBW; Art. 3.66 NBW en Art. 3.78 NBW.; TEN OEVER H. A. en VAN KLEEF R. H. C. 'Lente in het kwalitatieve aansprakelijkheidsrecht', *TPR* 2013, (1429) 1433-1434.

Nederlandse wetgever de aansprakelijkheid van de vertegenwoordigde te beperken tot situaties waarin daadwerkelijk sprake is van vertegenwoordigingsbevoegdheid.³²⁸

115. De parlementaire voorbereiding biedt geen nadere toelichting over hoe 'tijdens en naar aanleiding van de functie' in de zin van artikel 6.15 BW moet worden ingevuld.³²⁹ De afwezigheid van een verduidelijking laat ruimte aan de rechtspraak om verder richting te geven aan de interpretatie, zoals eerder is gebeurd met de interpretatie van 'in de bediening' onder artikel 1384 Oud BW. Opmerkelijk is dat dezelfde formulering ook voorkomt in artikel 6.14, §1 BW. Aangezien de wetgever uitdrukkelijk een regeling heeft ingevoerd inzake de foutloze aansprakelijkheid van rechtspersonen voor fouten begaan door hun organen of bestuursleden, ligt het voor de hand om, naar analogie met de aanstellersaansprakelijkheid, de gemeenschappelijke voorwaarde in beide bepalingen op gelijkaardige wijze te interpreteren³³⁰ De wetgever haalt overigens zelf aan dat personen met een bestuursfunctie binnen de rechtspersoon minstens functioneel het equivalent van de aangestelden zijn.³³¹

116. In dat licht biedt de bestaande rechtspraak over de aanstellersaansprakelijkheid een waardevol referentiekader voor de interpretatie van deze voorwaarde in artikel 6.15 BW. Zo blijkt volgens eerdere Belgische rechtspraak, de aansteller aansprakelijk voor fouten van de aangestelde, zelfs wanneer deze misbruik maakt van zijn functie. Dit is het geval wanneer het onrechtmatig gedrag van de aangestelde, ondanks het overschrijden van zijn bevoegdheden, nog steeds verband houdt met de uitoefening van zijn functie.³³² Ditzelfde principe geldt indien er misbruik wordt gemaakt van de middelen die ter beschikking worden gesteld van de aangestelde, door onder andere gebruik voor persoonlijke doeleinden.³³³ Hoewel het handelen in dergelijke gevallen vreemd is aan de toegekende bevoegdheden, kan het gedrag nog steeds binnen het kader van de functie worden gesitueerd.

117. Zoals reeds aangehaald (*supra*, nr. 99) heeft de wetgever Artikel 6.14 BW inhoudelijk niet gewijzigd ten opzichte van artikel 1384 lid 3 oud BW.³³⁴ De zinsnede 'tijdens en naar aanleiding van de functie' kan dan ook worden beschouwd als een modernisering van de zinsnede 'in de bediening' van Art. 1384 lid 3 oud BW.³³⁵ Gelet op dezelfde voorwaarden in beide artikelen, en gelet op de analoge toepassing van artikel 6.15 BW op artikel 6.14 BW, kan worden aangenomen dat de wetgever beoogt dat deze voorwaarde op een analoge manier kan worden toegepast op de aansprakelijkheid van rechtspersonen voor zijn bestuursorganen.³³⁶ De rechtspersoon zal zich

³²⁸ Art. 6:172 NBW.

³²⁹ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 70-72.

³³⁰ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47), 60-63.

³³¹ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 75.

³³² HvB Antwerpen (1^e K.), 15 februari 1995, A.R. 1992/887.; BALLON G. L., 'Over art. 1384, derde alinea B.W. (noot onder HvB Antwerpen 15 februari 1995)', *A.J.T.* 1994-95, (443) 443-445.

³³³ Cass. 21 maart 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5, *R.W.*, 2014-2015/20, (790) 790-791.; BALLON G. L., 'Over art. 1384, derde alinea B.W. (noot onder HvB Antwerpen 15 februari 1995)', *A.J.T.* 1994-95, (443) 443-445.

³³⁴ *Ibid.*, 72-73.

³³⁵ Art. 1384 lid 3 Oud BW.

³³⁶ Art. 6.15 BW.

eveneens enkel kunnen verweren aan te tonen dat de schade niet is veroorzaakt tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van de functie, of dat het tot aansprakelijkheid leidend feit niet in causaal verband staat met de schade.³³⁷ Voor een verdere uiteenzetting wordt verwezen naar randnummer 46.

118. Tot en met 31 december 2024 gold volgens de orgaantheorie dat de rechtspersoon uitsluitend aansprakelijk was voor gedragingen van zijn organen binnen de formeel toegekende bevoegdheden. Artikel 6.15 BW laat nu echter toe dat foutloze aansprakelijkheid ontstaat zodra de gedraging functioneel verband houdt met de bestuursfunctie, ongeacht een eventuele overschrijding van de bevoegdheden.³³⁸

2.4.2. Is de persoonlijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon een vereiste om de rechtspersoon foutloos aansprakelijk te kunnen stellen?

119. Binnen het kader van de orgaantheorie werd de rechtspersoon persoonlijk aansprakelijk gesteld voor de fouten die door zijn organen werden begaan.³³⁹ Onder toepassing van het huidige BW kan de rechtspersoon foutloos aansprakelijk worden gesteld voor het schadeverwekkende handelen van zijn bestuursorganen en de leden ervan.³⁴⁰ Hiervoor is het niet vereist dat de rechtspersoon zelf ook persoonlijk aansprakelijk kan worden gesteld op basis van artikel 6.5 BW.³⁴¹ De kwalitatieve aansprakelijkheid van de rechtspersoon sluit diens persoonlijke aansprakelijkheid evenwel niet uit.³⁴² Indien een benadeelde derde de rechtspersoon persoonlijk wenst aan te spreken, zal deze moeten aantonen dat er sprake is van een fout in hoofde van de rechtspersoon zelf (*infra*, nr. 125).³⁴³ Dit zal vooral relevant zijn indien er sprake is van een zogenaamde anonieme fout.³⁴⁴ Daarnaast sluit de kwalitatieve aansprakelijkheid de aansprakelijkheid van de bestuursorganen of de leden ervan niet uit. Indien zij een fout hebben begaan kunnen zij eveneens op basis van artikel 6.5 BW persoonlijk worden aangesproken. Specifieke wetgeving, zoals artikel 2:57 WvV, kan hun aansprakelijkheid wel beperken.³⁴⁵ Ook naar Nederlands recht zal de rechtspersoon als vertegenwoordigde persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.³⁴⁶ Deze aansprakelijkheid wordt onderbouwd aan de hand van de toerekeningsleer, zoals ontwikkeld door de Hoge Raad in het arrest '*Kleuterschool Babel*'.³⁴⁷

³³⁷ BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 193-194.

³³⁸ Cass. (1^e K.) 27 juni 2008, C.07.0384.F, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080627.11.; VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE traité de droit civil Belge – Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1264.

³³⁹ Art. 1382 Oud BW. en Art. 6.5 BW.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 18-19.

³⁴⁰ Art. 6.15 BW.

³⁴¹ D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 19.

³⁴² CORYN F., 'De aansprakelijkheid van de vereniging van mede-eigenaars onder het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht', *T.APP.-R.C.D.I.* 2024/4, (3) 8.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR.* 2021, (47), 59-60.

³⁴³ D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 7-9.

³⁴⁴ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR.* 2021, (47), 48.

³⁴⁵ BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 194.

³⁴⁶ WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 468-476.

³⁴⁷ HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.; HR 11 november 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT6018.; KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 91-96.

Volgens deze leer kunnen het gedrag en de kennis van een natuurlijke persoon aan een andere persoon of rechtspersoon worden toegerekend, indien daartoe voldoende aanknopingspunten bestaan. Indien de toerekeningsleer toepassing vindt en de kennis of het gedrag van de bestuurder kan worden toegekend aan de rechtspersoon, wordt deze ook gezien als dader van een onrechtmatige daad. Hierdoor zal de rechtspersoon persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld op basis van artikel 6.162 NBW.³⁴⁸ De inhoud en toepassing van deze leer worden nader besproken in de volgende titel (*infra*, nr. 130 e.v.).

2.5. Tussenconclusie hoofdstuk II

120. In het licht van de hervorming van het BW is het niet langer nodig om de vraag te stellen of, en op welke wijze, bestuursorganen van rechtspersonen onder de aanstellersaansprakelijkheid kunnen worden gebracht.³⁴⁹ Bij gebrek aan een specifieke regeling in het oud BW moest de rechtspraak telkens terugvallen op de orgaantheorie om rechtspersonen aansprakelijk te stellen voor fouten begaan door zijn organen. Boek 6 BW brengt hierin een belangrijke vernieuwing. Artikel 6.15 BW bepaalt uitdrukkelijk dat rechtspersonen aansprakelijk kunnen worden gehouden voor fouten van hun bestuursorganen of van de leden ervan, wanneer deze werden begaan tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie.³⁵⁰ Net zoals de aangestelden bezitten de bestuursorganen en de leden ervan nu ook een eigen artikel dat valt onder de noemer van 'aansprakelijkheid voor andermans daad'.³⁵¹

121. De voorwaarde dat de fout moet zijn begaan tijdens en naar aanleiding van de functie vormt een rechtstreeks aanknopingspunt met de klassieke aanstellersaansprakelijkheid.³⁵² De formele bevoegdheid van het bestuursorgaan waarbinnen de fout volgens de orgaantheorie moet worden gemaakt, maakt plaats voor een functionele benadering tussen de fout en de bestuursfunctie.³⁵³ Deze benadering verruimt de aansprakelijkheid van de rechtspersoon aanzienlijk.³⁵⁴ Daarmee benadert artikel 6.15 BW op analoge wijze de verhouding tussen de rechtspersoon en haar bestuursorgaan zoals die in het klassieke kader van de aanstellersaansprakelijkheid wordt begrepen.

122. Door deze wetswijziging wordt het eenvoudiger om de aansprakelijkheid van de rechtspersoon vast te stellen, zodra kan worden aangetoond dat een bestuursorgaan tijdens en naar aanleiding van

³⁴⁸ WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 362-264.

³⁴⁹ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47), 56-63.

³⁵⁰ Art. 6.15 BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 72-73, 75.

³⁵¹ Afdeling 2, Wet van 7 februari 2024 houdende boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, BS 1 juli 2024.

³⁵² CORYN F., 'De aansprakelijkheid van de vereniging van mede-eigenaars onder het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht', *T.APP.-R.C.D.I.* 2024/4, (3) 8.

³⁵³ Cass. (1^e K.) 29 mei 1947, *Pas.* 1947, I, 170.; VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, 586.; VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1264.

³⁵⁴ VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN GENT (ed.), *Aansprakelijkheidsrecht*, Maklu, 2004, 82-85.

zijn functie een onrechtmatigheid beging.³⁵⁵ Voor de benadeelde derde betekent dit een bijkomende waarborg op vergoeding van de geleden schade. Het Burgerlijk Wetboek, zowel dat van België als dat van Nederland, bevat een aansprakelijkheidsbepaling die zich aansluit bij de DCFR. De DCFR verruimt de objectieve aansprakelijkheid van de aansteller namelijk tot de objectieve aansprakelijkheid voor rechtspersonen indien schade werd veroorzaakt door hun statutaire vertegenwoordigers.³⁵⁶

2.6. Foutaansprakelijkheid voor de rechtspersoon

123. Na jarenlang de hoeksteen van de buitencontractuele aansprakelijkheid te zijn geweest, heeft artikel 1382 oud BW plaats gemaakt voor artikel 6.5 BW.³⁵⁷ Dit artikel is het nieuw 'algemeen' buitencontractueel aansprakelijkheidsartikel en luidt als volgt: '*Eenieder is aansprakelijk voor de schade die hij door zijn fout aan een ander veroorzaakt*'.³⁵⁸ Een opmerkelijke wijziging, is het feit dat de specifieke verwijzing naar 'de mens' achterwege werd gelaten en werd vervangen door 'eenieder'.³⁵⁹ Deze algemene bepaling in artikel 6.5 BW, gelezen in samenhang met artikel 6.4 BW, maakt het mogelijk om ook rechtspersonen rechtstreeks aansprakelijk te stellen op basis van de foutaansprakelijkheid.³⁶⁰

124. De gelijkstelling tussen de natuurlijke en rechtspersoon impliceert dat de voorwaarden waaraan moet worden voldaan voor het vestigen van de foutaansprakelijkheid, eveneens toepasbaar zijn op rechtspersonen (*supra*, nr. 94-98).³⁶¹ Om deze voorwaarden op een passende wijze in te vullen, kan worden teruggesproken naar het voorontwerp van Boek 6 BW, waarin wordt erkend dat de toepassing van de aansprakelijkheidsregels een eigen invulling kan krijgen, rekening houdend met de specifieke aard rechtspersoonlijkheid.³⁶²

2.6.1. Invulling van het foutcriterium

125. In de eerste plaats dient er sprake te zijn van een fout. Het foutcriterium bestond onder het oude recht uit een subjectief en een objectief element (*supra*, nr. 27-33). Wat betreft het objectief element geldt ook onder Boek 6 BW dat een fout kan bestaan uit de schending van een specifieke wettelijke bepaling die een bepaald gedrag voorschrijft, dan wel uit de schending van de algemene

³⁵⁵ CORYN F., 'De aansprakelijkheid van de vereniging van mede-eigenaars onder het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht', *T.APP.-R.C.D.I.* 2024/4, (3) 7-9.

³⁵⁶ Art. 6.15 BW.; Art. 6.172 NBW en Art. VI-3:201, lid 2 DCFR.

³⁵⁷ Art. 1382 Oud BW en Art. 6.5 BW.

³⁵⁸ Art. 6.5 BW.

³⁵⁹ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR.* 2021, (47), 49-51.

³⁶⁰ D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 7-9.

³⁶¹ ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (177) 212-214.

³⁶² Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2019-2020, 45-48.

zorgvuldigheidsnorm.³⁶³ Artikel 6.6 BW raakt niet aan het subjectief bestanddeel.³⁶⁴ De wetgever heeft ervoor gekozen om de rol van het subjectieve element uitputtend te regelen in specifieke bepalingen.³⁶⁵ Buiten deze specifieke bepalingen is de rol van het subjectieve element uitgespeeld.³⁶⁶ Boek 6 BW schuift het subjectief element van de fout in zekere zin aan de kant.³⁶⁷ De afwezigheid van dit element in het foutcriterium is het gevolg van een evolutie in de rechtspraak met betrekking tot het draagvlak ervan.³⁶⁸ De definitie van de fout wordt beperkt tot het objectief bestanddeel. Dit impliceert evenwel niet dat het subjectief element geheel verdwijnt uit de beoordeling van de persoonlijke aansprakelijkheid.³⁶⁹ De wetgever heeft hiermee expliciet gekozen voor een objectivering van het foutbegrip.³⁷⁰

126. Voor rechtspersonen vormde de invulling van het subjectieve element van de fout onder het oude recht een punt van discussie.³⁷¹ Aangezien het subjectief element niet expliciet in artikel 6.6 BW wordt hernomen, wijst dit op een verschuiving naar een objectiever aansprakelijkheidsmodel.³⁷² De fout wordt eerder benaderd vanuit een normoverschrijdende handeling, dan vanuit het schuld of intentioneel perspectief.³⁷³

2.6.2. De overtreding van een wettelijke regel die een bepaald gedrag oplegt

127. Het overtreden van een wettelijke regel die een bepaald gedrag aan de bestemming oplegt, levert een fout op door de overtreder. Een dergelijke overtreding is voldoende om een fout in de zin van artikel 6.6 BW vast te stellen. Het Hof van Cassatie neemt als uitgangspunt dat een wettelijke regel die een bepaald gedrag oplegt, een regel is die een welbepaalde gedraging gebiedt of verbiedt.³⁷⁴

³⁶³ Art. 6.6 BW.

³⁶⁴ Art. 6.6 BW.; Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 41-43.

³⁶⁵ Art. 6.7 t.e.m. 6.11 BW.

³⁶⁶ BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 154.

³⁶⁷ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 42.

³⁶⁸ Cass. (1e K.), 9 februari 2017, C.130.143.F, ECLI:BE:CASS:2017:CONC.20170209.1.; Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 41-42.

³⁶⁹ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 41-42.; JOCQUÉ G. en SAMOY I., "Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1", *R.W.*, 2024-2025/18, 694.

³⁷⁰ X. (2023). De beoordeling van de fout in het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. STRADA LEX, Geraadpleegd via https://www-stradalex-com.bib-proxy.uhasselt.be/nl/sl_news/document/sl_news_article20230817-2-nl.

³⁷¹ VANANROYE J., Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 755.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 31-33.

³⁷² BORUCKI C., 'Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht', *TPR* 2022, (1099) 1160.

³⁷³ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 41-43.

³⁷⁴ Cass. (1e K.) 21 september 2012, F.11.0085.N, ECLI:BE:CASS:2012:ARR.20120921.4.; Cass. (1e K.), 24 mei 2018, C.17.0504.N, ECLI:BE:CASS:2018:ARR.20180524.3.; BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 154.

128. Ten aanzien van de rechtspersoon rijst de vraag of deze als normbestemming zich ook in een toestand van wetsovertreding kan bevinden. Dit is in ieder geval mogelijk wanneer een overtreding blijkt uit het al dan niet bereiken van een bepaald resultaat, of uit een feitelijke toestand.³⁷⁵ Dit kan zelfs blijken uit de gedraging van een persoon die door de rechtspersoon werd aangesteld, om de schending van een wettelijke regel te beoordelen ten aanzien van de rechtspersoon.³⁷⁶ In Nederland wordt de foutaansprakelijkheid van de rechtspersoon geregeld op basis van artikel 6:162 van het NBW.³⁷⁷ Net zoals in België is in Nederland 'een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht' een grond van aansprakelijkheid, die eveneens van toepassing is op rechtspersonen.³⁷⁸

129. Stel dat specifieke wetgeving in het kader van milieu niet wordt nageleefd, zoals het lozen van ongezuiverd afvalwater.³⁷⁹ Indien objectief kan worden vastgesteld dat afvalwater op illegale wijze is geloosd, levert dit een fout op in de zin van artikel 6.6 BW. In dat geval wordt aangenomen dat de norm is overtreden, ongeacht of de overtreder een natuurlijke persoon dan wel een rechtspersoon is. Er is geen belemmering om de rechtspersoon als normbestemming aan te duiden. De rechtspersoon kan rechtstreeks worden aangesproken op grond van foutaansprakelijkheid, wanneer hij een norm schendt die hem verbindt, zoals een milieuregel. Wanneer een natuurlijke persoon deze norm schendt zal deze immers aan dezelfde toepassingsvoorwaarden worden onderworpen.³⁸⁰ De toepassingsvoorwaarden van die norm worden in het geval van een rechtspersoon eerder afgeleid uit objectieve factoren, zoals de aanwezigheid van een bepaalde milieuschade of het niet-behalen van een opgelegd resultaat, veeleer dan uit een persoonlijke gedraging.³⁸¹ Een rechtspersoon is gebonden aan de specifieke norm die het lozen van ongezuiverd afvalwater verbiedt. Indien het lozen van afvalwater objectief wordt vastgesteld door een meting of dergelijke, volstaat dit om de fout vast te stellen. Bijkomend bewijs van schuld, intentie of nalatigheid is dan niet vereist. De fout bestaat immers louter uit de schending van een wettelijke norm die een bepaalde handeling verbiedt.³⁸² Indien de schadeverwekkende handeling afkomstig is van een aangestelde of een bestuursorgaan van de rechtspersoon, kan er ook worden teruggegrepen naar de artikelen 6.14 BW dan wel 6.15 BW indien aan de voorwaarden is voldaan (*supra*, nr. 99 e.v.).³⁸³ De kwalitatieve aansprakelijkheid en de persoonlijke aansprakelijkheid sluiten elkaar namelijk niet uit.³⁸⁴

³⁷⁵ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 37-38.

³⁷⁶ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 526.

³⁷⁷ Art. 6:162 NBW.; HR 7 maart 2025, ECLI:NL:PHR:2025:286.

³⁷⁸ Art. 6:162, §2 NBW.; DE JONGH J.M., EIJSBOUTS A.J.A.J., KRISTEN F.G.H., SCHILD A.J.P. en TIMMERMAN L., *Maatschappelijk verantwoord ondernemen*, Wolter Kluwer, 2010, 82-87.

³⁷⁹ MUYLAERT, J. (2021). Na PFOS blijkt chemiebedrijf 3M illegaal giftige stof in de Schelde te lozen: FBSA stapelt zich op in de longen. De Morgen, geraadpleegd via <https://www.demorgen.be/nieuws/na-pfos-blijkt-chemiebedrijf-3m-illegaal-giftige-stof-in-de-schelde-te-lozen-fbsa-stapelt-zich-op-in-de-longen~b021fc75/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>.

³⁸⁰ Art. 6.4 BW.; Art. 6.5 BW.

³⁸¹ Cass. (1e K.) 26 september 2002, C.00.0086.N, ECLI:BE:CASS:2002:ARR.20020926.10.

DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 527

³⁸² Art. 6.6 BW.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 8-9.

³⁸³ Artt. 6.14 en 6.15 BW.

³⁸⁴ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming*

130. Ook in Nederland kan de niet-naleving van een specifieke norm aan de rechtspersoon zelf worden toegerekend.³⁸⁵ Hiervoor is vereist dat, net zoals in België, een tekortkoming kan worden aangetoond in hoofde van de rechtspersoon zelf. Volgens de rechtspraak en de rechtsleer lijkt het Nederlands rechtstelsel zich eerder terughoudend op te stellen tegen het principe van rechtstreekse foutaansprakelijkheid van rechtspersonen op grond van artikel 6:162 NBW. De nadruk ligt meer op het functioneel daderschap van de rechtspersoon.³⁸⁶ Zonder de tussenkomst van menselijk handelen is de rechtspersoon namelijk niets minder dan een loze entiteit.³⁸⁷ De orgaantheorie werd ook lange tijd in Nederland toegepast. Het orgaancriterium werd als een beslissende factor beschouwd om te beoordelen of een rechtspersoon een onrechtmatige daad had begaan.³⁸⁸ Sinds 1979 heeft de Hoge Raad afstand genomen van deze orgaantheorie en werd een nieuw toetsingscriterium ingevoerd, namelijk 'het babbel-criterium', of het criterium van de verkeersopvattingen.³⁸⁹ De handelingen van de rechtspersoon berusten in organieke vertegenwoordiging die wordt uitgeoefend door natuurlijke personen. Deze personen hebben specifieke bevoegdheden die zij ontleen uit de wet of de statuten en laten op die manier de rechtspersoon optreden in het maatschappelijk verkeer.³⁹⁰ De handelingen en gedragingen van de natuurlijke personen kunnen om die reden aan de rechtspersoon worden toegeschreven, voor zover dit in het maatschappelijk verkeer geldt als een gedraging van de rechtspersoon zelf.³⁹¹ Anders dan in België, hanteert Nederland een benadering waarbij de toerekening van een onrechtmatige daad aan de rechtspersoon plaatsvindt op grond van wat naar geldende opvattingen in het maatschappelijk verkeer voor haar rekening komt.³⁹² Dit criterium werd ontwikkeld in de Nederlandse rechtsleer als reactie op de ontevredenheid over een 'zwevend orgaanbegrip' waarbij de aansprakelijkheid van de rechtspersoon afhing van de vraag of de fout werd begaan door een orgaan.³⁹³

131. Concreet rijst de vraag of een handeling van een persoon in het maatschappelijk verkeer kan worden opgevat als het handelen van de rechtspersoon zelf.³⁹⁴ Met deze benadering heeft de Hoge Raad afstand genomen van het klassieke uitgangspunt dat rechtspersonen uitsluitend onrechtmatig kunnen handelen via hun organen. Voortaan moet worden beoordeeld of een specifieke gedraging rechtstreeks aan de rechtspersoon kan worden toegerekend als een gedraging van die rechtspersoon

van het aansprakelijkheidsrecht, Die Keure, 2019, 38.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47), 60.

³⁸⁵ DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevers naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 128-132.

³⁸⁶ *Ibid.*, 49-50.

³⁸⁷ VAN NULAND J.E., *Beleidsbepaling en aansprakelijkheid, een drieluik over de feitelijke beheersing van vennootschappen*, Wolters Kluwer, 2021, 18-21

³⁸⁸ HR 10 juni 1955, ECLI:NL:HR:1955:AG2012.

³⁸⁹ HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.; DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevers naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 7-9.; KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 88-93.

³⁹⁰ HR 27 november 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BJ7832.

³⁹¹ VAN NULAND J.E., *Beleidsbepaling en aansprakelijkheid, een drieluik over de feitelijke beheersing van vennootschappen*, Wolters Kluwer, 2021, 20.

³⁹² Art. 6.162, lid 3 NBW.

³⁹³ KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 90-96.

³⁹⁴ R 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.; CASTERMANS A.G., HIJMA J. JANSEN K.J.O., MEMELINK P., SNIJDERS H.J. en STOLKER C.J.J.M., *Ti-ta-toerekening. Over toedoen, onwetendheid en vertrouwen bij de toerekening van gedragingen*, Leiden University, 2009, 585-590.; DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevers naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 52-54.

zelf.³⁹⁵ Deze beoordeling is niet gebonden aan vaste of cumulatieve beoordelingscriteria.³⁹⁶ Het is aan de rechter om te bepalen of een gedraging aan een rechtspersoon kan worden toegeschreven. In de rechtspraak spelen wel oriënterende criteria een grote rol, zoals de organieke vertegenwoordiging³⁹⁷, de aard van de gedraging³⁹⁸, het beleidsmatig karakter³⁹⁹, enzovoort. De toerekening van een onrechtmatige gedraging aan de rechtspersoon vindt haar rechtvaardiging in het feit dat de handelende persoon en de rechtspersoon zich in zekere mate met elkaar vereenzelvigen. Dit komt doordat de gehele organisatie zich naar de buitenwereld toe presenteert als een eenheid.⁴⁰⁰ Het criterium van de verkeersopvatting is een open norm die in de rechtspraak ruim wordt toegepast en zich kan aanpassen aan de relevante maatschappelijke ontwikkelingen.⁴⁰¹

132. Toegepast op het bovenstaande voorbeeld betreffende het lozen van ongezuiverd afvalwater: ook hier is sprake van een schending van een objectieve norm. De rechter zal moeten beoordelen of de gedraging in kwestie, gelet op de concrete omstandigheden, naar maatschappelijke opvattingen kan worden toegerekend aan de rechtspersoon zelf. Factoren die in deze casus beslissend kunnen zijn, zijn onder andere: werd de gedraging verricht door een persoon met organieke vertegenwoordigingsbevoegdheid? Vond de gedraging plaats binnen het kader van een normale bedrijfsuitoefening? Heeft de gedraging een beleidsmatig karakter?⁴⁰² De Nederlandse benadering legt duidelijk de nadruk op wat in het maatschappelijk verkeer geldt voor rekening van de rechtspersoon. Daarmee wordt aansluiting gezocht bij een flexibel en maatschappelijk verantwoord systeem van foutaansprakelijkheid voor rechtspersonen.⁴⁰³

133. Een wettelijke regel die een bepaalde handeling op duidelijke wijze gebiedt of verbiedt en waarbij het onrechtmatige karakter objectief kan worden vastgesteld, kan ook door de rechtspersoon zelf worden geschonden.⁴⁰⁴ Het loutere feit dat natuurlijke personen binnen de rechtspersoon handelingen stellen voor deze laatste, is onvoldoende om de aansprakelijkheid van de rechtspersoon uit te sluiten.⁴⁰⁵ Gelet op het toenemend aantal rechtspersonen, zijn er ook steeds meer wettelijke regels die bijna exclusief van toepassing op deze laatste.⁴⁰⁶ Het ligt dan ook voor de hand dat de rechtspersoon als normadressaat geacht wordt de norm zelf te overtreden en hiervoor rechtstreeks aansprakelijk kan worden gesteld.⁴⁰⁷ De toepassing van het criterium van de verkeersopvattingen in

³⁹⁵ R 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.; HR 27 november 2009, ECLI:NL:HR:2009:BH2162.

³⁹⁶ KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 79-81.

³⁹⁷ HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.

³⁹⁸ DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevers naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 60-62.

³⁹⁹ HR 11 november 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT6018.

⁴⁰⁰ *Ibid.*; DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevers naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 61-62.

⁴⁰¹ CASTERMANS A.G., HOUBEN I.S.J., JANSEN K.J.O., MEMELINK P., NIEUWENHUIS J.H. en REURICH L., *De maatman en de verkeersopvatting*, Leiden University, 2008, 32-36.; DE JONGH J.M., EIJSBOUTS A.J.A.J., KRISTEN F.G.H., SCHILD A.J.P. en TIMMERMAN L., *Maatschappelijk verantwoord ondernemen*, Wolter Kluwer, 2010, 83.

⁴⁰² Bijvoorbeeld: een structureel gebrek aan toezicht.

⁴⁰³ CASTERMANS A.G., HOUBEN I.S.J., JANSEN K.J.O., MEMELINK P., NIEUWENHUIS J.H. en REURICH L., *De maatman en de verkeersopvatting*, Leiden University, 2008, 32-36.

⁴⁰⁴ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 461.

⁴⁰⁵ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 38.

⁴⁰⁶ Bijvoorbeeld: Besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake toegankelijkheid, BS 2 september 2009.

⁴⁰⁷ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 463.

het Nederlandse recht, dat slechts onder specifieke voorwaarden functioneel daderschap aan de rechtspersoon toekent, lijkt in dergelijke gevallen eerder een indirecte benadering om aansprakelijkheid van de rechtspersoon te vestigen. Indien een norm specifiek en uitsluitend is gericht op rechtspersonen, kan de onrechtmatigheid immers los van de concrete gedragingen van natuurlijke personen worden vastgesteld.⁴⁰⁸ Doorgaans lijkt het vanzelfsprekend te zijn dat een norm die specifiek aan rechtspersonen zelf kan worden opgelegd maatschappelijk gezien ook wordt beschouwd als het gedrag van de rechtspersoon zelf. De fout ligt in die gevallen niet in het afgeleid handelen, maar eerder in de eigen normoverschrijding van de rechtspersoon als zelfstandige entiteit.

134. Natuurlijke en rechtspersonen worden bij de schending van wettelijke bepalingen gelijk behandeld.⁴⁰⁹ In het kader van de objectieve aansprakelijkheidsbenadering wordt het subjectieve element, met name de persoonlijke toerekenbaarheid, buiten beschouwing gelaten (*supra*, nr. 125-126).⁴¹⁰ Een fout kan reeds worden aangenomen bij een normschending, ongeacht de beweegredenen van de overtreder. Toch is het in bepaalde gevallen vereist dat er daadwerkelijk een concrete gedraging werd gesteld die strijdig is met die norm. Het enkele bestaan van de norm volstaat dan niet om een fout vast te stellen.⁴¹¹

135. Een voorbeeld hiervan is artikel 6.1.1.4 lid 1, 1° VLAREMA dat het volgende bepaalt:⁴¹² *'naast de algemene voorwaarden, moeten inzamelaars, afvalstoffenhandelaars of -makelaars bijkomend informatie verstrekken aan de afvalstoffenproducenten over de afvalstoffen die verplicht gescheiden moeten worden aangeboden (...)'*.⁴¹³ Wanneer deze bepaling wordt geschonden, moet worden beoordeeld of de afvalstoffenhandelaar daadwerkelijk heeft nagelaten om de vereiste informatie te verstrekken. De loutere vaststelling dat deze informatieplicht bestaat, is niet voldoende. Er moet worden aangetoond dat de concrete gedraging, het niet verstrekken van informatie, effectief heeft plaatsgevonden. De beoordeling focust dus niet enkel op de normschending in abstracto, maar ook op de feitelijke gedraging van een handelend persoon. Zelfs onder de beoordeling van de specifieke rechtsnorm is de gedragsbepaling niet altijd uit te sluiten.⁴¹⁴

136. In bovenstaand voorbeeld wordt niet het gedrag van de rechtspersoon zelf beoordeeld, maar wel dat van een natuurlijke persoon die werkzaam is binnen de organisatie van de rechtspersoon. Het gedrag dat beoordeeld dient te worden om de onrechtmatigheid vast te stellen, moet aldus niet noodzakelijk afkomstig zijn van de normbestemming zelf. Deze regeling maakt duidelijk dat binnen het objectieve aansprakelijkheidskader niet de identiteit van de normovertreder zelf centraal staat, maar wel het feit dat de fout functioneel binnen de werkingssfeer van de rechtspersoon werd begaan. De onrechtmatigheid kan dus voortvloeien uit het handelen van een individu, zonder dat het

⁴⁰⁸HR 21 oktober 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF7938.

DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevend en naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 49-50.

⁴⁰⁹ Art. 6.4 BW, Art. 6.5 BW.

⁴¹⁰ D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 9-10.

⁴¹¹ Art. 6.5 BW.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 464.

⁴¹² Besluit van de Vlaamse Regering van 7 juni 2024 tot wijziging van de regelgeving over het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen, BS 8 augustus 2024. (Hierna: VLAREMA).

⁴¹³ 6.1.1.4 lid 1, 1° VLAREMA

⁴¹⁴ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 464-466.

noodzakelijk is dat deze persoon als het juridisch orgaan van de rechtspersoon optreedt. Het voorbeeld illustreert daarmee de centrale idee van de moderne benadering in Boek 6 BW, waarbij de rechtspersoon juridisch aanspreekbaar is voor onrechtmatige daden die binnen haar structuur en bevoegdheidssfeer tot stand komen, zelfs wanneer zij deze niet "zelf" begaat in fysieke zin.

137. Naar Nederlands recht kan worden verwezen naar de eerdere uiteenzetting in randnummers 130-132. Uit de beoordeling van het gedrag van een persoon met een zekere functie binnen de organisatie kan door toepassing van de verkeersopvattingen worden nagegaan of de rechtspersoon persoonlijk aansprakelijk kan worden gesteld voor dat gedrag.⁴¹⁵ In bovenstaand voorbeeld zal moeten worden nagegaan of het niet, of onvoldoende verstrekken van informatie kan worden aangemerkt als het gedrag van de rechtspersoon zelf.⁴¹⁶ Het is niet noodzakelijk dat de persoon die de informatie moet verschaffen zelf onrechtmatig handelt. Indien de persoon die de vereiste informatie zou moeten leveren geen verwijt kan worden gemaakt op basis van artikel 6.5 BW of artikel 6:162 NBW, kan dit naar omstandigheden toch als een onrechtmatigheid van de rechtspersoon worden aangemerkt.⁴¹⁷ Wanneer een aangestelde foutief handelt zonder dat hem een onrechtmatige daad kan worden verweten en hierdoor schade is ontstaan bij een derde, kan deze derde nog steeds de rechtspersoon proberen aan te spreken op basis van de foutaansprakelijkheid van de rechtspersoon zelf.⁴¹⁸ Deze situatie kan zich voordoen wanneer een rechtspersoon een derde aanstelt om bepaalde werkzaamheden uit te voeren. Hoewel de rechtspersoon hierbij rekening moet houden met specifieke voorschriften, verzuimt zij om deze door te geven aan de aangestelde. Het gevolg is dat de aangestelde werkzaamheden uitvoert die in strijd zijn met de verplichtingen die aan de rechtspersoon zijn opgelegd. Dit leidt echter niet noodzakelijk tot een concrete fout in hoofde van de aangestelde zelf. Er zal in dat geval geen aanspraak kunnen worden gemaakt op de aanstellersaansprakelijkheid aangezien dit een onrechtmatigheid van de aangestelde zelf vereist (*supra*, nr. 99 e.v.).⁴¹⁹

138. Het gevolg van de objectivering van het foutcriterium leidt ertoe dat de rechtspersoon ook zelf wettelijke bepalingen kan.⁴²⁰ Het is dan ook niet noodzakelijk om een natuurlijke persoon aan te wijzen die de schadeverwekkende handeling heeft gesteld. De beoordeling van de fout gebeurt op het niveau van de rechtspersoon zelf, en niet langer uitsluitend via het handelen van een orgaan.⁴²¹ De omweg die vroeger via de orgaantheorie werd gemaakt, kan op dit punt achterwege worden gelaten.

⁴¹⁵ HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.; HR 11 november 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT6018.; KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 91-96.; WESTENBROEK W. A., *Bestuursaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017, 362-264.

⁴¹⁶ HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.

⁴¹⁷ *Ibid.*; VANANROYE J., *Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties*, *T.v.T.* 2004, (753) 785.

⁴¹⁸ Art. 6.5 BW.; Art. 6:162 NBW.

⁴¹⁹ Art. 6.14 BW.; Art. 6:170 NBW.

⁴²⁰ JAFFERALI R. en FORIER A., *La responsabilité des administrateurs et des membres du comité de direction des sociétés anonymes annotations sur le régime général de responsabilité*, Larcier, 2004, 27-29.

⁴²¹ VANANROYE J., *Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties*, *T.v.T.* 2004, (753) 767-768.

2.6.3. De overtreding van de algemene zorgvuldigheidsnorm

139. De algemene zorgvuldigheidsnorm wordt beoordeeld door een invulling te geven aan het gedrag dat overeenkomt met dat van een voorzichtige en redelijke persoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden. Dit beoordelingscriterium wordt uitdrukkelijk bevestigd door Boek 6 BW.⁴²² Er kan naar deze foutanalyse worden teruggegrepen wanneer er geen wettelijke gedragsregel voorhanden is.⁴²³ Hiervoor dient het gedrag van de voorzichtige, redelijke persoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden als maatstaf.⁴²⁴ De wetgever spreekt niet langer van de Bonus Pater Familias of de goede huisvader, maar heeft voor een meer neutrale opvatting gekozen. In tegenstelling tot de vroegere terminologie omvat dit criterium ook de rechtspersoon.⁴²⁵ De beoordeling van deze toetsing is een feitelijke beoordeling van de rechter.⁴²⁶ De rechter zal hierbij rekening houden met de concrete omstandigheden van de voorliggende situatie.⁴²⁷ Deze beoordeling houdt geen rekening met persoonlijke eigenschappen van de schadeverwekker die niet algemeen toepasbaar zijn.⁴²⁸ De rechter kan zich laten inspireren door de niet-limitatieve opsomming in artikel 6.6, §2, tweede lid BW.⁴²⁹

140. Een andere mogelijkheid om deze schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm te kunnen toerekenen aan de rechtspersoon is door een beroep te doen op artikel 6.14 of artikel 6.15 BW waarbij de rechtspersoon foutloos aansprakelijk kan worden gesteld voor de onrechtmatige daad van een aangestelde (*supra*, nr. 99 e.v.), of van een bestuursorgaan en de leden ervan (*supra*, nr. 105 e.v.). In principe leiden beide wegen tot hetzelfde resultaat, namelijk de aansprakelijkheid van de rechtspersoon. Toch bestaat er een wezenlijk verschil. Wanneer wordt gekozen voor aansprakelijkheid op basis van een eigen fout, behoudt de rechtspersoon de mogelijkheid om deze fout te betwisten. Wordt daarentegen gekozen voor het regime van de kwalitatieve aansprakelijkheid, dan volstaat het aantonen van een fout bij de aangestelde of het bestuursorgaan. De rechtspersoon kan zich in dat geval niet verdedigen door te stellen dat hij zelf geen fout heeft begaan.⁴³⁰

141. Nederland heeft reeds in de 20e eeuw afstand genomen van de orgaantheorie en is overgestapt op een benadering waarbij gedragingen aan de rechtspersoon kunnen worden toegerekend, voor zover dit strookt met de maatschappelijke verkeersopvattingen (*supra*, nr. 130-

⁴²² Art. 6.6, §2 BW; JOCQUÉ G. en SAMOY I., "Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1", *R.W.*, 2024-2025/18, 693.

⁴²³ BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 156.; SOMERS S., 'Het Eternit-arrest: enkele bedenkingen inzake de verjaring, de fout en de schade bij aansprakelijkheid voor asbestschade', *T.B.H.* 2018/4, (369) 376-379.

⁴²⁴ *Ibid.*, 376-377.

⁴²⁵ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 49.

⁴²⁶ VANDENBERGHE H., 'De appreciatie "in abstracto" algemeen, *TPR* 2010, afl. 4, (1861) 1862-1869,

⁴²⁷ Wetsvoorstel houdende boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 40-41.

⁴²⁸ Cass. (1^e K.), 5 juni 2003, C.01.0181.F, ECLI:BE:CASS:2003:ARR.20030605.11.

⁴²⁹ BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 157.

Art. 6.6, §2, lid 2 BW.

⁴³⁰ BOCKEN H., 'Van fout naar risico, een overzicht van de objectieve aansprakelijkheidsregelingen naar Belgisch recht', *T.P.R.*, 1984, (339) 331-332.; BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024, 194.

132 e.v.).⁴³¹ De Hoge Raad bevestigde deze benadering in het arrest '*Kleuterschool Babbel*', waarbij het standpunt van 'Van der Grinten' werd gevolgd.⁴³² In dit arrest werd een kleuterschool gehuurd door de gemeente Zwolle. Het dak van de kleuterschool stort in, waarbij de gemeente de schuld legt bij de aannemer die de school heeft opgebouwd. Er worden persberichten verstuurd waaruit blijkt dat ook de wethouder de schuld bij de aannemer legt. De aannemer leed hierdoor schade en start een procedure tegen de gemeente Zwolle voor het in diskrediet brengen van zijn naam.

142. De centrale vraag in deze zaak was of de opmerking van de wethouder kon worden aangenomen als een gedraging van de gemeente zelf. De Hoge Raad oordeelde als volgt: "(...) *Het eerste onderdeel van het eerste middel komt terecht op tegen 's Hofs oordeel dat voor de vraag of een gemeente voor de gedragingen van een wethouder kan worden aangesproken, beslissend is of de wethouder in de gemeentewet als orgaan van de gemeente wordt erkend. De gedragingen van een wethouder kunnen immers ook dan een onrechtmatige daad van de gemeente opleveren, wanneer zij in het maatschappelijk verkeer als gedragingen van de gemeente hebben te gelden. Aangenomen moet worden dat dit het geval is, wanneer de gedragingen van een wethouder van onderwijs bestaan in het doen van uitlatingen in zijn hoedanigheid ter zake van de aansprakelijkheid voor gebreken in de bouw van een in de gemeente gevestigde kleuterschool*".⁴³³ Deze opvatting is sindsdien richtinggevend geworden binnen het Nederlands aansprakelijkheidsrecht voor rechtspersonen.

143. Concreet betekent dit, dat een rechtspersoon buitencontractueel aansprakelijk kan worden gesteld indien het gedrag van een bepaalde persoon volgens maatschappelijke opvattingen wordt aangemerkt als het handelen van de rechtspersoon zelf.⁴³⁴ Dit principe wordt nog steeds toegepast,⁴³⁵ en biedt een oplossing voor het probleem dat de rechtspersoon slechts deelneemt aan het maatschappelijk verkeer door tussenkomst van natuurlijke personen.⁴³⁶

144. Wat betreft de toerekening van onrechtmatige daden aan de rechtspersoon, stelde de Hoge Raad in 1979 dat deze beoordeling moet gebeuren aan de hand van maatschappelijke opvattingen.⁴³⁷ Het grote voordeel van het criterium van de maatschappelijke opvattingen is dat de maatschappelijke opvatting van wat tot het risico van de rechtspersoon behoort in aanmerking wordt genomen. Het zijn de maatschappelijke inzichten die bepalen wat tot het risico van de rechtspersoon behoort, en

⁴³¹ KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 100-106. JANSSEN K.J.O., 'Verkeersopvattingen en private regelgeving, over maatschappelijke opvattingen als bron van ongeschreven privaatrecht', *NTBR* 2020/5, (26) 27-32.

⁴³² HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.

⁴³³ HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.

⁴³⁴ JANSSEN K.J.O., 'Verkeersopvattingen en private regelgeving, over maatschappelijke opvattingen als bron van ongeschreven privaatrecht', *NTBR* 2020/5, (26) 27-28.

⁴³⁵ Zie onder andere: HR 5 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2628.; HR 22 november 2024, ECLI:N:PHR:2024:1255.

⁴³⁶ 'Een dergelijke maatstaf biedt een oplossing voor het probleem dat een juridische constructie als een rechtspersoon slechts door natuurlijke personen aan het maatschappelijk verkeer kan deelnemen. Toerekening van onrechtmatige gedragingen aan de rechtspersoon wordt dan mede gerechtvaardigd doordat de in feite handelende persoon en de rechtspersoon aan wie dat handelen wordt toegerekend, vanuit het perspectief van de benadeelde tot op zekere hoogte met elkaar zijn te vereenzelvigen.' HR 11 november 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT6018.

⁴³⁷ HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.

niet de rechtspersoon zelf. *Ubi emolumentum ibi onus*. Wie het voordeel draagt een organisatie te zijn, draagt het risico dat hiermee verbonden is op dezelfde schouders.⁴³⁸

145. Artikel 6:162 NBW spreekt van een inbreuk op hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.⁴³⁹ Dit lijkt sterk op de algemene zorgvuldigheidsnorm zoals die in België wordt voorgesteld.⁴⁴⁰ Toch schuilt achter de bewoording een normatief verschil. Waar België vertrekt van het model van de voorzichtige en redelijke (rechts)persoon, hanteert Nederland een criterium gebaseerd op het maatschappelijk verkeer, waarbij wordt getoetst aan wat binnen de opvattingen van de huidige samenleving als betamelijk gedrag wordt beschouwd. Dit kan worden ingevuld aan de hand van een rechterlijke interpretatie en eerdere rechtspraak.⁴⁴¹ Dat dit criterium ruim kan worden toegepast, blijkt onder meer uit een arrest van 7 maart 2025. In deze zaak werd de firma NedTrain aansprakelijk gesteld op grond van artikel 6:162 BW omdat zij haar werknemers onvoldoende had geïnformeerd. Door het niet verstrekken van inlichtingen aan de werknemers, oordeelde de Hoge Raad dat deze rechtspersoon niet heeft gehandeld als een goede werkgever en daarbij de rechten van de werknemers onvoldoende had gerespecteerd.⁴⁴² De rechtspersoon zal dus niet enkel aansprakelijk kunnen worden gesteld op basis van specifieke gedragingen van natuurlijke personen, maar ook op basis van een geheel aan organisatorische keuzes, beslissingen omtrent het beleid, en andere nalatigheden die aan de rechtspersoon kunnen worden toegerekend als zelfstandige entiteit.

146. België daarentegen verwijst zoals eerder aangehaald, naar de algemene zorgvuldigheidsnorm.⁴⁴³ Binnen het begrip 'persoon' wordt op basis van het huidige BW zowel natuurlijke als rechtspersonen begrepen.⁴⁴⁴ Deze norm wordt objectief beoordeeld. Er wordt onderzocht of een normaal en zorgvuldig handelende (rechts)persoon in dezelfde omstandigheden op gelijkaardige wijze zou hebben gehandeld. De vraag is dus niet langer of de rechtspersoon zelf effectief een fout beging, maar wel of het foutief handelen aan de rechtspersoon kan worden toegerekend.⁴⁴⁵ Het onderscheid dient te worden gemaakt tussen enerzijds de materiële toerekening en anderzijds de juridische toerekening die zich buigt over de vraag of een daad ook effectief, juridisch gezien, foutief is en kan kwalificeren als onrechtmatige daad.⁴⁴⁶

⁴³⁸ JANSEN K.J.O., 'Verkeersopvattingen en private regelgeving, over maatschappelijke opvattingen als bron van ongeschreven privaatrecht', *NTBR* 2020/5, (26) 27-30.; VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 769-770.

⁴³⁹ Art. 6:162 NBW.

⁴⁴⁰ Art. 6.6, §2 lid 1 BW.

⁴⁴¹ JANSEN K.J.O., 'Verkeersopvattingen en private regelgeving, over maatschappelijke opvattingen als bron van ongeschreven privaatrecht', *NTBR* 2020/5, (26) 26.

⁴⁴² De vordering werd uiteindelijk afgewezen wegens een gebrek aan belang bij eisende partij. HR 7 maart 2025, ECLI:NL:PHR:2025:286

⁴⁴³ Art. 6.6, §2 BW.

⁴⁴⁴ Art. 6.4 en 6.5 BW.; JOQUÉ G. en SAMOY I., 'Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1', *R.W.*, 2024-2025/18, (682) 693.

⁴⁴⁵ KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 49-52.

⁴⁴⁶ *Ibid.*; 765-767

2.6.3.1. De materiële toerekening

147. De materiële toerekening biedt een antwoord op de vraag of een onrechtmatige daad kan worden aangemerkt als het eigen gedrag van de rechtspersoon. Een rechtstreekse beoordeling van de voorliggende onzorgvuldigheid in hoofde van de rechtspersoon vormt een uitdaging aangezien het gedrag doorgaans niet rechtstreeks van de rechtspersoon zelf afkomstig is. Dit zou betekenen dat het gedrag van een natuurlijke persoon binnen de organisatie wordt beoordeeld, en indien dat gedrag foutief is, wordt de fout aan de rechtspersoon toegerekend. Dit zou ertoe leiden dat de rechtspersoon objectief aansprakelijk wordt gesteld voor het gedrag van personen binnen zijn organisatie.⁴⁴⁷

148. Het toerekenen van materiële handelingen aan natuurlijke personen roept zelden vragen op. Voor rechtspersonen is dat minder vanzelfsprekend, aangezien een materiële handeling, een daad of nalatigheid, steeds wordt gesteld door een ander rechtssubject.⁴⁴⁸ Om de rechtspersoon te beoordelen in het licht van een vooropgestelde zorgvuldigheidsnorm moet het onderscheid tussen orgaan en rechtspersoon meer worden losgelaten.⁴⁴⁹ De focus dient te verschuiven naar de rechtspersoon als zelfstandige entiteit waarbij wordt nagegaan in welke mate deze entiteit, gelet op haar interne organisatie en structuur, de onrechtmatige gedraginghad kunnen voorkomen. Hierdoor wordt het toetsingskader verruimd en kan het gedrag van de rechtspersoon worden getoetst aan de norm van 'een redelijke en voorzichtige rechtspersoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden'. Hierdoor kan aan de rechtspersoon een bepaalde hoedanigheid worden toegekend die belangrijk zal zijn voor de toerekening van het foutbegrip. Dit lijkt vanzelfsprekend maar werd het onder de klassieke orgaantheorie onvoldoende erkend, omdat de fouttoerekening vertrok vanuit het orgaan.⁴⁵⁰

2.6.3.2. Kan de rechtspersoon een onzorgvuldigheid worden verweten?

149. Het Nederlands aansprakelijkheidsrecht toont duidelijk aan dat het mogelijk is om een rechtspersoon aansprakelijk te stellen op basis van het onzorgvuldig handelen.⁴⁵¹ Dit wordt mogelijk gemaakt doordat de verkeersopvattingen eerder de vraag stellen of de foutieve gedraging van een persoon binnen de organisatie het gevolg is van een onzorgvuldigheid van de rechtspersoon zelf.⁴⁵² De concrete gedraging van de natuurlijke persoon wordt daarbij niet automatisch vereenzelvigd met het handelen van de rechtspersoon, maar vormt veeleer een aanknopingspunt om te beoordelen of de organisatie zelf heeft gefaald. De vraag dient te worden gesteld of de rechtspersoon de onzorgvuldige handeling had kunnen voorkomen gezien de maatschappelijke opvattingen omtrent

⁴⁴⁷ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 529-530.

⁴⁴⁸ VANANROYE J., Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 771-774.

⁴⁴⁹ ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (177) 191-192.

⁴⁵⁰ *Ibid.*

⁴⁵¹ HR 7 maart 2025, ECLI:NL:PHR:2025:286.; HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.; DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevendenden naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009, 7-8.; KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017, 88-90.

⁴⁵² JANSEN K.J.O., 'Verkeersopvattingen en private regelgeving, over maatschappelijke opvattingen als bron van ongeschreven privaatrecht', *NTBR* 2020/5, (26) 27-35.

rechtspersonen in de maatschappij. Het Belgische rechtstelsel hanteert de algemene zorgvuldigheidsnorm en niet zozeer de Nederlandse verkeersopvattingen.⁴⁵³ Toch sluit deze norm niet uit dat aan het gedrag van rechtspersonen een maatschappelijke invulling wordt gegeven.⁴⁵⁴ Zoals reeds aangehaald omarmt Boek 6 BW door de principiële gelijkstelling tussen natuurlijke en rechtspersonen een beoordeling op het niveau van de zorgvuldige rechtspersoon.⁴⁵⁵

150. De focus moet minder liggen op de materiële toerekening van de daad, die door de natuurlijke persoon is gesteld en aan de rechtspersoon wordt toegerekend. Het is niet noodzakelijk om een onzorgvuldige handeling rechtstreeks aan de rechtspersoon toe te schrijven alsof zij deze zelf zou hebben verricht. Er dient naar vergelijking met Nederlands recht eerder te worden gekeken of de rechtspersoon zelf onzorgvuldig heeft gehandeld, of zelf tekortgekomen is om een bepaalde onrechtmatigheid te voorkomen.⁴⁵⁶ In dat kader vormen de beginselen van goed bestuur en een behoorlijke interne organisatie belangrijke beoordelingsmaatstaven.⁴⁵⁷ Wanneer naar Belgisch recht wordt nagegaan of de rechtspersoon zelf heeft gefaald door organisatorische tekortkomingen of een gebrekkig bestuur, moet worden beoordeeld of een zorgvuldig handelende rechtspersoon, geplaatst in gelijkaardige omstandigheden, hetzelfde zou hebben gedaan. Indien dat niet het geval is, kan aan de rechtspersoon een onrechtmatigheid worden toegerekend op grond van haar eigen fout. De nadruk ligt daarbij op de preventieve verantwoordelijkheid. De vraag is niet of de rechtspersoon fysiek een fout beging, maar of zij naliet op te treden zoals dat van een normale en zorgvuldig functionerende entiteit mag worden verwacht.

2.7. Conclusie Hoofdstuk II

151. De inwerkingtreding van boek 6 BW markeert een structurele hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht, met bijzondere aandacht voor de positie van rechtspersonen.⁴⁵⁸ Dit uitgangspunt wordt geconcretiseerd door verschillende aansprakelijkheidsgronden te introduceren die het mogelijk maken om onrechtmatige gedragingen rechtstreeks aan de rechtspersoon toe te rekenen.⁴⁵⁹

152. Vooreerst voorziet artikel 6.14 BW in een foutloze aansprakelijkheid voor rechtspersonen voor fouten begaan door haar aangestelden. Deze regeling vereist het bestaan van een gezags- en toezichtverhouding, waarbij de fout werd begaan tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van

⁴⁵³ Art. 6.6, §2 BW.

⁴⁵⁴ BAEYENS S., 'De invloed van de spelregels op de beoordeling van de algemene zorgvuldigheidsnorm', *TBBR/RGDC* 2014/3, (129) 129-133.

⁴⁵⁵ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 49.

⁴⁵⁶ HR 7 maart 2025, ECLI:NL:PHR:2025:286.

⁴⁵⁷ Art. 6.6, §2, 5° BW.; JOQUÉ G. en SAMOY I., 'Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1', *R.W.*, 2024-2025/18, (682) 693-694.

⁴⁵⁸ Wet van 7 februari 2024 houdende Boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 1 juli 2024.; Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 3213/001, 36-28.

⁴⁵⁹ Art. 6.4BW., Art. 6.5-6.6 BW., Art. 6.14-6.15 BW.

de functie.⁴⁶⁰ De rechtspersoon wordt hierbij aangesproken op grond van haar hoedanigheid als aansteller. Deze regeling biedt een ruime bescherming voor slachtoffers aangezien de rechtspersoon doorgaans over een grotere solvabiliteit beschikt dan de aangestelde zelf.⁴⁶¹

153. Daarnaast voorziet artikel 6.15 BW in een afzonderlijk aansprakelijkheidsregime voor fouten van de bestuursorganen van de rechtspersoon en hun leden.⁴⁶² Deze bepaling breekt met de traditionele orgaantheorie als exclusieve grondslag voor de toerekening van bestuursfouten aan de rechtspersoon, en werd ontworpen naar analogie met de foutloze aanstellersaansprakelijkheid.⁴⁶³ Op basis van deze bepaling wordt de rechtspersoon onderworpen aan een foutloze aansprakelijkheid voor schade die voortvloeit uit fouten van bestuursorganen of hun leden, gesteld tijdens of naar aanleiding van de uitoefening van hun functie.⁴⁶⁴ De wetgever erkent hiermee dat het zowel juridisch inconsistent als maatschappelijk onaanvaardbaar zou zijn indien een rechtspersoon wel aansprakelijk is voor fouten van haar werknemers, maar niet voor gedragingen van haar bestuurders.⁴⁶⁵

154. Tot slot kan de rechtspersoon zelf aansprakelijk worden gesteld op grond van de foutaansprakelijkheid zoals voorzien in artikel 6.5 BW.⁴⁶⁶ Net als natuurlijke personen zijn rechtspersonen op die basis aansprakelijk voor schade die zij door hun eigen fout aan derden veroorzaken. Deze fout kan zowel bestaan uit de schending van een specifieke wettelijke norm als uit het handelen in strijd met de algemene zorgvuldigheidsnorm zoals omschreven in artikel 6.6 BW.⁴⁶⁷ Deze benadering sluit aan bij het concept van organisatorische of structurele foutaansprakelijkheid, waarbij de rechtspersoon als organisatie in haar geheel wordt beoordeeld op de naleving van haar zorgvuldigheidsplicht, rekening houdend met de concrete omstandigheden van het geval.⁴⁶⁸

⁴⁶⁰ Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE: CASS:2008: ARR.20080919.2.; Cass. (1^e K.) 17 april 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE: CASS:2013: ARR.20130321.5.; VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024, 1107-1111.

⁴⁶¹ LINDENBERGH S.D., 'olie op het vuur', AA 2008, (358) 364.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 17-18.

⁴⁶² Art. 6.16 BW.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 18-19.

⁴⁶³ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 32, 73-76.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47) 59,63.

⁴⁶⁴ Art. 6.15 BW.

⁴⁶⁵ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47) 56-57.

⁴⁶⁶ D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 6-9.

⁴⁶⁷ Art. 6.4 en 6.6 BW.

⁴⁶⁸ ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (177) 791-792.

Hoofdstuk III: Van Oud naar Nieuw, een evaluatie van de wijzigingen in boek 6 BW met betrekking tot de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen

3.1. Inleiding

155. In de voorgaande hoofdstukken werd uiteengezet op welke wijze het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht werd toegepast op rechtspersonen, zowel onder het Oud BW als onder het Nieuw BW. Daarbij speelde de orgaantheorie een zeer belangrijke rol. Deze theorie, ontstaan in de rechtspraak en verder uitgewerkt door de rechtsleer, bood jarenlang een juridisch kader om gedragingen van organen rechtstreeks toe te rekenen aan de rechtspersoon.⁴⁶⁹ Hiermee werd een poging gedaan om een oplossing te bieden aan het probleem dat de rechtspersoon geen fysieke entiteit is en niet zelfstandig handelingen kan verrichten.⁴⁷⁰

156. Hoewel de orgaantheorie lange tijd haar nut bewees en bijdroeg aan het functioneren van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht, bleef zij niet gespaard van kritiek uit de rechtsleer.⁴⁷¹ Zo werd onder meer haar theoretische onderbouwing in twijfel getrokken en ontbrak een wettelijke grondslag.⁴⁷² Het is dan ook niet verrassend dat de wetgever bij de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht aandacht heeft besteed aan een wettelijke regeling betreffende de aansprakelijkheidsgronden voor rechtspersonen.⁴⁷³

157. In dit hoofdstuk wordt geëvalueerd in hoeverre de wetgever op een doeltreffende wijze is omgegaan met de orgaantheorie, en of Boek 6 BW als een volwaardig alternatief kan gelden voor de toerekening van fouten aan rechtspersonen. Daarbij rijst tevens de vraag of de orgaantheorie nog steeds een relevante rol vervult binnen het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht, of dat zij ingevolge de hervorming overbodig is geworden. Deze evaluatie gebeurt aan de hand van een vergelijking tussen het Oud BW en Boek 6 BW, waarbij een toetsing plaatsvindt aan de criteria zoals geformuleerd door Paul Scholten (*supra*, nr. 74 e.v.).

⁴⁶⁹ JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 187-191, jura.kluwer.be., 187-188.

⁴⁷⁰ Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; MICHOU L., *La théorie de la personnalité morale et son application au droit Français, Tome second*, LGDJ, 1909, 249-250.; TIMMERMANS R., *Handboek appartementsrecht volume I*, Wolters Kluwer, 2025, 1240.

⁴⁷¹ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 61-71.; VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 767-774, 791-793.

⁴⁷² DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 61-71.; SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 59-71.

⁴⁷³ Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 36-40.; JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 187-191, jura.kluwer.be., 187-188.

3.2. Hoe is de wetgever omgegaan met de orgaantheorie in Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek?

158. Zoals eerder besproken, beoogt de orgaantheorie gedragingen van natuurlijke personen toe te rekenen aan de rechtspersoon op basis van hun functie als orgaan.⁴⁷⁴ Het uitgangspunt daarbij is dat het handelen van deze personen wordt vereenzelvigd met dat van de rechtspersoon zelf.⁴⁷⁵ De rechtspersoon is persoonlijk aansprakelijk voor fouten afkomstig van haar organen.⁴⁷⁶ De rechtspersoon is nog steeds aansprakelijk voor haar bestuursorganen en de leden ervan indien die fout werd begaan tijdens en naar aanleiding van de uitoefening van hun functie.⁴⁷⁷ Volgens de klassieke orgaantheorie worden dergelijke fouten onmiddellijk aan de rechtspersoon toegerekend op basis van de vereenzelvigingsgedachte. De wetgever lijkt deze gedachte meer los te laten in Boek 6 BW en kent de rechtspersoon een foutloze aansprakelijkheid toe voor fouten begaan door haar bestuursorganen.⁴⁷⁸ Hiermee wordt ingespeeld op de discussie binnen de rechtsleer over de toepasbaarheid van artikel 1384, lid 3 oud BW op organen.⁴⁷⁹ De organen van de rechtspersoon zijn namelijk geen ondergeschikten van de rechtspersoon zelf.⁴⁸⁰ Gezien de toepassing van de orgaantheorie leek deze discussie grotendeels achterhaald. Toch bleef de gedachte aanwezig dat het onlogisch is om een foutloze aansprakelijkheid toe te kennen aan de rechtspersoon voor fouten begaan door personen die zij aanstelt, tenzij het gaat om de aangestelden op het hoogste niveau, namelijk de bestuurders.⁴⁸¹ De bestuursorganen genieten nu hetzelfde regime als de ondergeschikte personen die door de rechtspersoon worden aangesteld om een functie uit te oefenen.⁴⁸²

159. Met de invoering van Boek 6 BW zijn wel degelijk enkele functionele problemen onder het oud BW opgelost. De orgaantheorie is enkel van toepassing op organen. De leden van het bestuursorgaan zijn zelf geen orgaan waardoor hun fouten op basis van de orgaantheorie niet aan de rechtspersoon kunnen worden toegerekend.⁴⁸³ Boek 6 BW voorziet daarom expliciet, via artikel 6.15 BW, dat ook de leden van bestuursorganen onder hetzelfde statuut vallen als de bestuursorganen zelf.⁴⁸⁴

⁴⁷⁴ Art. 2:49 WvV.; Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.; SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

⁴⁷⁵ DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 40-42.; VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht', *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 927-931.

⁴⁷⁶ Cass. (2^e K.) 15 januari 1946, *Pas.* 1946, I, 22.

⁴⁷⁷ Art. 6.15 BW. D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 18-19.

⁴⁷⁸ Art. 6.15 BW.; Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 37.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 18-19.

⁴⁷⁹ Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 37.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47) 56-57.

⁴⁸⁰ VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht', *TPR* 2020, afl. 3-4, (887) 927-930.

⁴⁸¹ Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 37.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47) 56-57.

⁴⁸² Art. 6.15 BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 32, 75.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47) 63-64.

⁴⁸³ VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 757.

⁴⁸⁴ Art. 6.15 BW.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 18-19.

160. De orgaantheorie hanteerde een strikter toepassingsgebied dan dat van toepassing was op de aanstellersaansprakelijkheid (*supra*, nr. 69-72).⁴⁸⁵ De rechtspersoon kon niet aansprakelijk worden gesteld voor fouten begaan door organen die buiten de grenzen van hun functie treden, volgens de orgaantheorie.⁴⁸⁶ Indien de rechtspersoon echter als aansteller kwalificeert kan dit wel omdat het begrip 'tijdens en naar aanleiding van hun functie' in de rechtspraak en rechtsleer in rechtspraak en rechtsleer ruim wordt geïnterpreteerd.⁴⁸⁷ Ook aan deze discrepantie maakt de wetgever een einde. Artikel 6.15 BW neemt deze ruime interpretatie expliciet over.⁴⁸⁸ Ook deze anomalie werd dus weggewerkt door Boek 6 BW. De rechtspersoon is nu foutloos aansprakelijk voor fouten van bestuursorganen en hun leden, binnen hetzelfde ruime kader dat geldt voor aanstellersaansprakelijkheid.⁴⁸⁹ Om verwarring tussen aangestelden en bestuurders van de rechtspersoon te vermijden, heeft de wetgever er uiteindelijk voor gekozen om aanstellersaansprakelijkheid en bestuurdersaansprakelijkheid onder te brengen in twee afzonderlijke wetsartikelen.⁴⁹⁰

161. De buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen zoals geregeld in Boek 6 BW vormt geen loutere codificatie van de klassieke orgaantheorie. Hoewel de orgaantheorie het mogelijk maakte om handelingen van organen aan de rechtspersoon toe te rekenen, steunt deze benadering op een problematische redenering. Zoals in hoofdstuk I werd uiteengezet, berust de orgaantheorie op een cirkelredenering.⁴⁹¹ Zij gaat ervan uit dat de organen de rechtspersoon incarneren en baseert vervolgens de aansprakelijkheid van de rechtspersoon op deze veronderstelde eenheid (*supra*, nr. 66 e.v.).⁴⁹² De vernieuwde regeling in Boek 6 BW doorbreekt deze logische tekortkoming. De wetgever erkent uitdrukkelijk de rechtspersoon als zelfstandige normadressaat, hetgeen impliceert dat de rechtspersoon niet langer slechts aansprakelijk is via haar organen, maar rechtstreeks voor eigen nalatigheid of normschendingen.⁴⁹³ Dit wijst op een fundamentele paradigmawisseling. De rechtspersoon wordt juridisch behandeld als zelfstandige entiteit met eigen verantwoordelijkheden, los van de gedragingen van natuurlijke personen. Hiermee wordt afgerekend met de theoretische zwakte van de orgaantheorie en wordt een basis gelegd voor een samenhangende en transparante aansprakelijkheidsregeling. De wetgever biedt aldus niet alleen een nuttige oplossing, maar ook een

⁴⁸⁵ VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN GENT (ed.), *Aansprakelijkheidsrecht*, Maklu, 2004, 83-85.

⁴⁸⁶ Cass. (1^e K.) 29 mei 1947, *Pas.* 1947, I, 170.; Cass. (1^e K.) 27 juni 2008, C.07.0384.F, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080627.11.; VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, 586.; VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE Traité de droit civil belge - Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018, 1264.

⁴⁸⁷ Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080919.2.; LOMMAERT D., 'Bankpersoneel en aansprakelijkheid: blijvend actueel, (noot onder hvb Gent (17^e K.) 29 juni 1999)', *A.J.T.* 1999, (931) 931-934.; VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024, 1107.

⁴⁸⁸ Art. 6.15 BW.

⁴⁸⁹ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 63-64.

⁴⁹⁰ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek advies van de Raad van state, RvS, 2022-23, 27 juni 2023, nr 73.282/2, 13-15.

⁴⁹¹ IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philosophica* 2005/7, (19) 19-37.

⁴⁹² DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 61-71.

⁴⁹³ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 49-55.; Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 36-46.

logisch sluitende regelgeving, die tegemoetkomt aan de eerder aangehaalde kritiek op de klassieke benadering.⁴⁹⁴

162. Deze heroriëntatie doorbreekt de logica waarop de orgaantheorie steunt (*supra*, nr. 59). Waar de orgaantheorie uitgaat van een eenheid tussen het orgaan en de rechtspersoon, laat Boek 6 BW toe om foutief gedrag aan de rechtspersoon toe te rekenen op grond van materiële en organisatorische factoren.⁴⁹⁵ De aansprakelijkheid wordt daarbij vastgesteld aan de hand van concrete gedragingen of structurele tekortkomingen, in plaats van te worden verondersteld op basis van de organieke band tussen persoon en rechtspersoon.

3.3. De buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen in Boek 6 vergeleken met de criteria van de heer Paul Scholten

163. Paul Scholten stelde dat juridische constructies moeten voldoen aan de volgende drie criteria: (I) zij moet de positieve stof dekken, (II) zij mag zich niet verzetten tegen haar eigen opvattingen, en (III) ze moeten een zekere esthetiek bezitten (*supra*, nr. 73 e.v.).⁴⁹⁶ Waar de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen voorheen gebaseerd was op de orgaantheorie, voorziet het BW nu in expliciete bepalingen. Er zal worden nagegaan of Boek 6 BW aan deze vereisten voldoet en dus een verbetering vormt ten opzichte van het Oud BW.

A) De positieve stof moet worden gedekt

164. Het nieuwe aansprakelijkheidsregime moet voortbouwen op de positieve rechtsregels. Dit betekent dat het moet aansluiten bij de bestaande wettelijke bepalingen, rechtspraak en rechtsleer.⁴⁹⁷ De orgaantheorie slaagde daar slechts gedeeltelijk in. In het Oud BW ontbrak een expliciete regeling omtrent de aansprakelijkheid van rechtspersonen.⁴⁹⁸ Deze leemte werd opgevuld door de orgaantheorie, die het handelen van de organen aanmerkt als het rechtstreeks handelen van de rechtspersoon zelf.⁴⁹⁹ Deze redenering stond echter niet onproblematisch. Zij berustte op een juridische fictie, waarbij de wil van het orgaan werd vereenzelvigd met die van de rechtspersoon. Wat eigenlijk nog bewezen moest worden, werd aangenomen door het onderliggende probleem te negeren. Hierdoor ontstond een cirkelredenering (*supra*, nr. 78-79).⁵⁰⁰

⁴⁹⁴ Artt. 6.4-6.6 BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 52-53.; DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 63-66.

⁴⁹⁵ Art. 6.5 BW en art. 6.6 BW.

⁴⁹⁶ SCHOLTEN P., Mr. C. Asser's *handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 59-71.

⁴⁹⁷ *Ibid.*, 64-65.

⁴⁹⁸ Art. 1382 Oud BW.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*, 2021, (47) 64.

⁴⁹⁹ SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

⁵⁰⁰ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 64.; IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philosophica* 2005/7, (19) 19-37.

165. Hoewel de orgaantheorie in de praktijk een oplossing bood, ontbrak een duidelijke juridische grondslag. Boek 6 BW zorgt hierbij voor een keerpunt. Artikel 6.4 BW bepaalt expliciet dat de regels inzake buitencontractuele aansprakelijkheid eveneens van toepassing zijn op rechtspersonen.⁵⁰¹ Daarnaast voorziet het wetboek in een kwalitatieve aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor fouten begaan door haar bestuursorganen en hun leden.⁵⁰² Daardoor is het niet langer nodig terug te grijpen op een juridische constructie als de orgaantheorie. De buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen is nu wettelijk verankerd.⁵⁰³

166. Dankzij de expliciete wettelijke basis, slaagt Boek 6 BW erin om de positieve stof te dekken. De wetgever heeft duidelijk rekening gehouden met de lacunes en heeft het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht voorzien van heldere bepalingen. Boek 6 BW sluit daarmee aan bij het bestaande recht en voldoet daarmee aan de eerste voorwaarde van de heer Scholten.

B) De buitencontractuele aansprakelijkheidsregels mogen zichzelf niet tegenspreken

167. Het tweede criterium van Scholten betreft de interne coherentie van het juridische systeem. Het systeem mag zichzelf niet tegenspreken.⁵⁰⁴ Ook op deze voorwaarde liep de orgaantheorie vast. Enerzijds werd de tweedeling tussen het orgaan en de rechtspersoon erkend. Anderzijds werd dit onderscheid ook ontkend door de vereenzelviging die werd aangenomen tussen het orgaan en de rechtspersoon. Deze contradictie, waarbij de rechtspersoon tegelijkertijd identiek is aan en onderscheiden blijft van het orgaan, ondermijnt de consistentie van de constructie (*supra*, nr. 80-81).⁵⁰⁵

168. Boek 6 BW leidt de toepassing van de aansprakelijkheidsregels niet langer af uit de vereenzelviging van organen met de rechtspersoon, maar baseert deze op het eigen gedrag of op organisatorische tekortkomingen van de rechtspersoon zelf.⁵⁰⁶ Zelfs in gevallen waarin de rechtspersoon aansprakelijk is op basis van artikel 6.15 BW, gebeurt dit niet vanuit het standpunt van de vereenzelviging. De rechtspersoon dient, net als bij haar aangestelden, aansprakelijk te zijn voor fouten die haar bestuursorganen begaan tijdens de uitoefening van hun functie, aangezien zij in dat verband namens de rechtspersoon optreden.⁵⁰⁷

⁵⁰¹ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 52-53.

⁵⁰² Art. 6.15 BW.

⁵⁰³ Wet van 7 februari 2024 houdende Boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, BS 1 juli 2024.

⁵⁰⁴ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 66.; VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 11-13.

⁵⁰⁵ DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 63-66.

⁵⁰⁶ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*, 2021, (47) 51-55, 63-64.

⁵⁰⁷ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 72-76.

169. De nieuwe aansprakelijkheidsregels vermijden tegenstrijdigheden die inherent zijn aan de orgaantheorie. Er wordt duidelijk een lijn getrokken tussen de rechtspersoon als juridische entiteit en zijn organen. De rechtspersoon wordt eerder erkend als een zelfstandige juridische entiteit die zelf fouten kan begaan. Er kan met Boek 6 BW worden aangenomen dat de regelgeving berust op een intern consistente gedachtegang, namelijk het beschouwen van de rechtspersoon als een zelfstandige entiteit. Dit in combinatie met de duidelijke en transparante regelgeving in Boek 6 BW, leidt tot een samenhangend en logisch systeem waarmee aan de tweede voorwaarde van de heer Scholten is voldaan.⁵⁰⁸

C) Het esthetische karakter van de buitencontractuele aansprakelijkheidsregels

170. De buitencontractuele aansprakelijkheidsregels van Boek 6 BW moeten niet enkel correct, maar ook duidelijk en begrijpelijk zijn. Wat voordien onduidelijk was, moet worden opgehelderd.⁵⁰⁹ De orgaantheorie slaagde daar niet in, aangezien zij niet op eenvoudige en heldere wijze kon worden uitgelegd vanwege complexe en deels onjuiste aannames (*supra*, nr. 82-85).

171. De buitencontractuele aansprakelijkheidsregels in Boek 6 BW vertonen een hoge mate van samenhang. Waar de orgaantheorie steunde op de juridische fictie van vereenzelviging die tot interne tegenstrijdigheden kon leiden, introduceert Boek 6 BW een transparanter aansprakelijkheidssysteem.⁵¹⁰ De regeling vertrekt niet vanuit abstracte aannames, maar vanuit de normschending zelf. De rechtspersoon wordt rechtstreeks aansprakelijk gesteld indien zij tekortschiet aan de naleving van een norm.⁵¹¹ Dit zorgt voor een consistent systeem waarin de toerekening van de fout op objectieve, duidelijke en controleerbare gronden berust. De rechtspersoon wordt op gelijke wijze onderworpen aan de regels in Boek 6 BW als natuurlijke personen.⁵¹²

172. De duidelijkheid van de regelgeving draagt ook bij tot het esthetische karakter.⁵¹³ Dit is van belang voor een voorspelbaar aansprakelijkheidsrecht, waardoor op zijn beurt de rechtszekerheid wordt versterkt. Waar de orgaantheorie weliswaar functioneerde als mechanisme om het handelen

⁵⁰⁸ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 66.; VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 11-13.

⁵⁰⁹ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 65-66.; VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, (629) 648.; VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 14-17.

⁵¹⁰ GROOTENDORST R. en VAN EEMEREN F.H., 'Die fiets is van mij, omdat hij mijn eigendom is!' Over de drogreden van het goochelen met uitgangspunten, die bekendstaat als de cirkelredenering, ook wel 'begging the question' of 'petitio principii' genoemd. U haalt het konijn uit de hoed dat u er zelf hebt ingestopt.' *OT* 1992/61, (160) 160-161.; HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 224-252.

⁵¹¹ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47) 48-51.

⁵¹² Art. 6.4 BW.; Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 36-38.

⁵¹³ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 65-66. VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010, 11.

van een orgaan aan de rechtspersoon toe te rekenen, biedt het huidige systeem een transparant en duidelijk wettelijk kader dat voortbouwt op een logisch systeem van normtoepassing.⁵¹⁴

173. Tot slot kan worden vastgesteld dat er een sterke mate van interne harmonie aanwezig is binnen de buitencontractuele aansprakelijkheidsregels van Boek 6 BW. Deze samenhang blijkt onder meer uit het feit dat de rechtspersoon zowel op grond van een eigen normschending aansprakelijk kan worden gesteld, als op basis van het handelen van haar bestuursorganen.⁵¹⁵ Binnen deze structuur is de rechtspersoon foutloos aansprakelijk voor fouten begaan door haar bestuursorganen en hun leden, zonder dat hiervoor een fictieve vereenzelviging tussen orgaan en rechtspersoon nodig is.⁵¹⁶ De regels vormen een logisch en samenhangend geheel, waardoor geen beroep moet worden gedaan op juridische constructies om hun toepasselijkheid te verklaren of te verduidelijken. Boek 6 BW biedt duidelijk meer transparantie, voorspelbaarheid en toegankelijkheid van het geldende aansprakelijkheidsrecht. De aansprakelijkheid van de rechtspersoon wordt gestructureerd op een wijze die zowel normatief aanvaardbaar, als praktisch toepasbaar is. Er is dus wel degelijk sprake van een harmonisch geheel dat bestaat uit duidelijke regelgeving.⁵¹⁷

3.4. Is de orgaantheorie nog een noodzakelijk instrument na de invoering van Boek 6 BW?

174. De invoering van Boek 6 BW heeft duidelijk de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen ingrijpend hervormd. Boek 6 BW maakt daarbij een einde aan de exclusiviteit van de orgaantheorie als grondslag voor de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen.⁵¹⁸

175. Vooreerst bepaalt artikel 6.15 BW expliciet dat rechtspersonen foutloos aansprakelijk zijn voor fouten afkomstig van de bestuursorganen en hun leden.⁵¹⁹ Deze wettelijke verankering maakt de orgaantheorie in dit verband overbodig.⁵²⁰ De aansprakelijkheid van de rechtspersoon berust niet langer op een fictieve vereenzelviging met haar bestuursorganen, maar op de benadering dat de rechtspersoon als zelfstandige entiteit mede verantwoordelijkheid draagt voor het functioneren van haar bestuur. Binnen dit aansprakelijkheidsregime is een vereenzelviging tussen orgaan en rechtspersoon niet langer vereist. Het zijn namelijk die personen met een bestuursfunctie die

⁵¹⁴ Artt. 6.4-6.6 BW. En art. 6.15 BW.; Wet van 7 februari 2024 houdende Boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, BS 1 juli 2024.

⁵¹⁵ Artt. 6.5 BW. en 6.15 BW.

⁵¹⁶ Art. 6.15 BW.; JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 187-191, jura.kluwer.be., 188.

⁵¹⁷ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 65-66.

⁵¹⁸ BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 82-83.

⁵¹⁹ 6.15 BW.; AUVRAY F., COLSON P., DUBUISSON B., FOSSÉPREZ B., GEORGE F., GILLARD E., GOFFAUX B., JAFFERALI R., PÜTZ A. en THIRY M., *Manuel de droit de la responsabilité civile, 2e édition*, Anthemis, 2025, 632-636

⁵²⁰ BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 82-84.

minstens functioneel het equivalent van aangestelden zijn.⁵²¹ Artikel 6.15 BW creëert een eigen rechtsgrond en maakt het mechanisme van vereenzelviging overbodig. De orgaantheorie kan op dit punt dan ook worden losgelaten.⁵²²

176. Een probleem kan rijzen, wanneer fouten van personen zonder bestuursfunctie als grondslag worden genomen.⁵²³ Dergelijke personen vallen niet onder het toepassingsgebied van artikel 6.15 BW.⁵²⁴ Op grond van artikel 6.14 BW kan wel een poging worden gedaan om deze personen onder de reikwijdte van de aanstellersaansprakelijkheid brengen mits dit aannemelijk wordt gemaakt op basis van de concrete feitelijke omstandigheden.⁵²⁵ Een andere mogelijkheid zou zijn om de rechtspersoon rechtstreeks aan te spreken op basis van artikel 6.5 en 6.6 BW.

177. Boek 6 BW behandelt de rechtspersoon op gelijke voet met natuurlijke personen. Daarmee wordt het onderscheid tussen de juridische fictie en de fysieke persoon gerelativeerd.⁵²⁶ Op basis van de foutaansprakelijkheid voor rechtspersonen, vervat in de artikelen 6.5 en 6.6 BW, erkent de wetgever dat de rechtspersoon zelf fouten kan begaan zonder dat daarvoor een vereenzelviging met haar organen vereist is. Indien de rechtspersoon als normadressaat kan worden aangemerkt bij de schending van een objectieve norm, kan de benadeelde haar rechtstreeks aanspreken op grond van de regels betreffende foutaansprakelijkheid.⁵²⁷ Indien de benadeelde hierin slaagt, is een beroep op de orgaantheorie overbodig.

178. De werkelijke uitdaging lijkt te liggen in situaties waarin een fout wordt begaan door een persoon die geen bestuursfunctie uitoefent en waarbij de rechtspersoon niet rechtstreeks als normadressaat kan worden aangemerkt. Het Wetsontwerp vermeldt dat het aan de rechter toekomt te bepalen of de rechtspersoon een fout heeft begaan, uitgaande van het principe dat de regels inzake buitencontractuele aansprakelijkheid in beginsel op gelijke wijze van toepassing zijn op natuurlijke en rechtspersonen.⁵²⁸ Deze beoordeling geldt eveneens in gevallen waarin een orgaan een fout begaat in de uitoefening van zijn functie, en impliceert een verschuiving van de klassieke

⁵²¹ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 32, 73-76.

⁵²² BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 45.

⁵²³ Zoals leden-, vennoten- of de aandeelhoudersvergadering of de personen die hier deel van uitmaken, alsook de commissarisfunctie. BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 32, 75.

⁵²⁴ AUVRAY F., COLSON P., DUBUISSON B., FOSSÉPREZ B., GEORGE F., GILLARD E., GOFFAUX B., JAFFERALI R., PÜTZ A. en THIRY M., *Manuel de droit de la responsabilité civile, 2e édition*, Anthemis, 2025, 632-636.

⁵²⁵ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 32, 75.

⁵²⁶ Art. 6.4 BW.; LIEVENS, S., 'Het nieuw buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW - Analyse van tien relevante wijzigingen' T.Not. 2024/6, (391) 399.

⁵²⁷ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*, 2021, (47) 54-55.

⁵²⁸ Art. 6.4 BW.; Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 36-38.

vereenzelvigingsgedachte naar een zelfstandige foutentoe rekening aan de rechtspersoon.⁵²⁹ Indien er geen sprake is van een concrete schending van een specifieke norm, kan worden teruggevallen op de algemene zorgvuldigheidsnorm.⁵³⁰ Boek 6 BW heeft in haar opsomming in artikel 6.6, §2 BW voorzien in de criteria 'goed bestuur' en 'goede organisatie'.⁵³¹ Deze bepalingen onderlijnen dat de rechtspersoon een fout kan worden verweten wanneer blijkt dat de schadeverwekkende situatie te wijten is aan een gebrekkig bestuur of een inadequaat georganiseerde structuur.⁵³²

179. Op basis van het criterium van goed bestuur kan een fout worden aangenomen wanneer een orgaan, zoals de algemene vergadering, een beslissing neemt die onzorgvuldig is en strijdig met de vereisten van behoorlijk bestuur.⁵³³ De aansprakelijkheid van de rechtspersoon rust in dat geval niet op een individuele fout van een orgaan, maar op een tekortkoming in het bestuur, getoetst aan de objectieve zorgvuldigheidsnorm.⁵³⁴ In de veronderstelling dat de algemene vergadering op onzorgvuldige wijze een beslissing neemt, die schade teweegbrengt aan derden, de rechter kan dan oordelen dat een redelijk handelende rechtspersoon een andere keuze zou hebben gemaakt, hetgeen aanleiding geeft tot een fout die rechtstreeks aan de rechtspersoon kan worden toegerekend.⁵³⁵ In dat geval wijkt de feitelijke beslissing af van de objectieve zorgvuldigheidsnorm en ontstaat er een fout die toerekenbaar is aan de rechtspersoon, op grond van de vereiste van goed bestuur.⁵³⁶ Hierbij staat niet de subjectieve intentie van het orgaan centraal, maar een objectieve maatstaf van zorgvuldigheid. Dit benadrukt dat de rechtspersoon als zelfstandige juridische entiteit verantwoordelijkheid draagt voor de kwaliteit van haar interne organisatie en besluitvorming. Schade die het gevolg is van interne gebreken in de bestuursstructuur of organisatie kan aldus, onder bepaalde voorwaarden, rechtstreeks aan de rechtspersoon worden toegerekend. Artikel 6.6, §2, 5° BW biedt hiervoor een expliciete grondslag, waarmee de wetgever duidelijk afstand neemt van de noodzaak om nog terug te vallen op de orgaantheorie als toerekeningsmechanisme. In dat opzicht bevestigt de hervorming in Boek 6 BW een fundamentele evolutie in het aansprakelijkheidsrecht, waarbij de rechtspersoon niet langer louter aansprakelijk wordt gesteld via een juridische fictie, maar op basis van een zelfstandige beoordeling van haar handelen als organisatorisch geheel.⁵³⁷ Ook op dit punt is de toepassing van de orgaantheorie overbodig.

⁵²⁹ Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 36-38.

⁵³⁰ BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 45-48.

⁵³¹ Art. 6.6, §2, 5° BW.; BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 47-48.

⁵³² *Ibid.*

⁵³³ ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (170) 196, 198-199.

⁵³⁴ JOQUÉ G. en SAMOY I., 'Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1', *R.W.*, 2024-2025/18, (682) 693-694.

⁵³⁵ ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (170) 198-199.

⁵³⁶ Art. 6.6, §2, 5° BW.; BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 47-48.

⁵³⁷ AUVRAY F., COLSON P., DUBUISSON B., FOSSÉPREZ B., GEORGE F., GILLARD E., GOFFAUX B., JAFFERALI R., PÜTZ A. en THIRY M., *Manuel de droit de la responsabilité civile*, 2e édition, Anthemis, 2025, 133.; DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 53,64.

180. Op basis van de vereiste van een goede organisatie is het mogelijk om schade die voortvloeit uit organisatorische tekorten rechtstreeks toe te rekenen aan de rechtspersoon.⁵³⁸ Deze norm legt aan de rechtspersoon de verantwoordelijkheid op om haar interne werking zodanig te structureren dat voorzien is in voldoende controlemechanismen, toezichtprocedures en preventieve maatregelen, zoals dat verwacht mag worden van een normaal en zorgvuldig handelende rechtspersoon.⁵³⁹ Een concreet (fictief) voorbeeld is de situatie waar in een winkel, uitgebaat door een rechtspersoon, een plas water op de vloer ligt. Wanneer een klant hierdoor uitglijdt en schade oploopt, kan de rechtspersoon aansprakelijk worden gesteld, zelfs zonder dat een individueel personeelslid een fout beging of kan worden aangewezen. Indien wordt vastgesteld dat dit voorval te wijten is aan een tekort in de interne organisatie, zoals het ontbreken van controlestructuren of het niet voorzien in schoonmaakpersoneel, kan er sprake zijn van een organisatorische tekortkoming in hoofde van de rechtspersoon.⁵⁴⁰

181. De rechter zal in dat geval oordelen of een normaal en zorgvuldig georganiseerde rechtspersoon, met gelijke bestemming, redelijke maatregelen zou hebben aangenomen om dit soort situaties te voorkomen.⁵⁴¹ Hierbij zou de rechter onder andere van oordeel kunnen zijn dat de rechtspersoon, zou moeten hebben voorzien in de aanwezigheid van waarschuwingsborden, de aanstelling van schoonmaakpersoneel, enzovoort. Het uitblijven van deze maatregelen kan dan als een tekortkoming aan de vereiste van een goede organisatie worden aangemerkt. In dat geval is er sprake van een toerekenbare fout, wat aanleiding geeft tot de persoonlijke aansprakelijkheid van de rechtspersoon op grond van artikel 6.6, §2, tweede lid, 5° BW.⁵⁴² Deze aansprakelijkheid is niet afhankelijk van het aanwijzen van een specifiek persoon binnen de organisatie die onzorgvuldig heeft gehandeld. Het gaat hierbij om een structureel tekort dat aan de organisatie als geheel wordt toegeschreven. De schade is in dat geval niet het gevolg van een specifieke gedraging, maar van een gebrekkige opbouw of een gebrekkig functioneren van het interne systeem van de rechtspersoon. Ook hier wordt duidelijk dat het teruggrijpen naar de orgaantheorie eigenlijk overbodig is. De nadruk ligt op de verantwoordelijkheden die bij de rechtspersoon zelf liggen, en niet langer op de juridische vereenzelviging tussen het orgaan en de rechtspersoon.

182. Kortom, Boek 6 BW lijkt voldoende mogelijkheden te bieden om een fout van een orgaan of een lid ervan toe te rekenen aan de rechtspersoon zelf. Met de begrippen 'goed bestuur' en 'goede organisatie', laat Boek 6 BW ruimte aan de rechtspraak en rechtsleer om de reikwijdte van de foutaansprakelijkheid van rechtspersonen verder te ontwikkelen, buiten het organiek optreden om.⁵⁴³

⁵³⁸ Art. 6.6, §2, 5° BW.; BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 47-48.

⁵³⁹ ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (170) 198-199.

⁵⁴⁰ Art. 6.6 §2, lid 2, 5° BW.

⁵⁴¹ *Ibid.*

⁵⁴² DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 53,64.

⁵⁴³ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 53,64.

183. Tot slot moet worden verwezen naar de overgangssituaties en de blijvende relevantie van de orgaantheorie voor de feiten die zich voordeden voor 1 januari 2025. Feiten begaan voor de inwerkingtreding van Boek 6 BW blijven onderworpen aan een beoordeling op basis van de orgaantheorie. Haar praktische belang is dus, voorlopig, nog niet volledig weggefallen.⁵⁴⁴ Een ruime interpretatie van de begrippen 'goed bestuur' en 'goede organisatie', draagt echter bij aan de verruiming van de aansprakelijkheid die specifiek voor rechtspersonen een mogelijkheid creëert om volledig van de orgaantheorie af te stappen.⁵⁴⁵ Dit in combinatie met de verruiming van de aanstellersaansprakelijkheid naar de bestuursorganen en de leden ervan, geeft blijk van een logische vervollediging van het buitencontractuele aansprakelijkheidsregime voor rechtspersonen. Deze elementen samen onderstrepen het succes van de hervorming in Boek 6 BW.

3.5. Conclusie hoofdstuk III

184. De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht vormt een grondige hertekening van het aansprakelijkheidslandschap. Boek 6 BW biedt een nieuwe structuur die gebaseerd is op de fouttoerekening aan de rechtspersoon als zodanig.⁵⁴⁶ De fictieve vereenzelviging wordt daarmee vervangen door een aansprakelijkheidsmodel waarin de rechtspersoon zelf als normadressaat wordt beschouwd.⁵⁴⁷ Dit gaat gepaard met een persoonlijke aansprakelijkheid op basis van de artikelen 6.5 en 6.6 BW, en met een foutloze aansprakelijkheid voor bestuursorganen en hun leden.⁵⁴⁸ Daarnaast biedt Boek 6 BW door middel van de begrippen 'goed bestuur' en 'goede organisatie' een aanvullende grondslag om rechtspersonen aansprakelijk te stellen in situaties waarin geen concrete bestuursfout valt aan te wijzen.⁵⁴⁹ De focus van de aansprakelijkheid verschuift daarmee naar de interne werking en de beleidsstructuren van de rechtspersoon. Indien een normaal en zorgvuldig handelende rechtspersoon geplaatst in dezelfde omstandigheden anders zou hebben gehandeld, kan een gebrekkige organisatie of een gebrekkig intern bestuur worden aangemerkt als een eigen fout van de rechtspersoon.⁵⁵⁰ Een onzorgvuldig beredeneerde beslissing van een orgaan, of een organisatorische tekortkomingen binnen de rechtspersoon kunnen in dat geval alsnog aan de rechtspersoon worden toegerekend op basis van de persoonlijke aansprakelijkheid, zonder dat de er een beroep moet worden gedaan op de orgaantheorie.

⁵⁴⁴ Art. 50-51 Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 9.

⁵⁴⁵ Art. 6.6, §2, 5° BW.

⁵⁴⁶ Art. 6.4 BW.; LIEVENS, S., 'Het nieuw buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW - Analyse van tien relevante wijzigingen' T.Not. 2024/6, (391) 399.

⁵⁴⁷ DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 463.

⁵⁴⁸ Art. 6.15 BW.

⁵⁴⁹ Art. 6.6, §2, 5° BW.; BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 47-48; JOQUÉ G. en SAMOY I., 'Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1', *R.W.*, 2024-2025/18, (682) 693-694; ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (170) 196, 198-199.

⁵⁵⁰ JOQUÉ G. en SAMOY I., 'Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1', *R.W.*, 2024-2025/18, (682) 693-694.; ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (170) 198-199.

185. De evaluatie aan de hand van de toetsingscriteria van Paul Scholten bevestigt eveneens het succes van de hervorming.⁵⁵¹ Boek 6 BW dekt de positieve stof en sluit aan bij een hedendaagse maatschappelijke gedachtegang. Het verankert een aansprakelijkheidsregime in de wet dat ontbrak onder het Oud BW.⁵⁵² Verder vermijdt Boek 6 BW interne tegenstrijdigheden, aangezien de rechtspersoon aansprakelijk kan worden gesteld voor eigen gedragingen, alsook voor organisatorische en bestuursgerelateerde tekortkomingen.⁵⁵³ Het aansprakelijkheidsrecht is hierdoor transparanter en toegankelijker geworden, zonder verdere noodzaak van juridische constructies, gebaseerd op de fictie van vereenzelvinging.

186. Dit betekent dat de orgaantheorie in de context van Boek 6 BW overbodig is geworden. De wetgever maakt duidelijk dat de idee van vereenzelvinging niet langer het uitgangspunt vormt voor het vestigen van de aansprakelijkheid van rechtspersonen.⁵⁵⁴ Toch wordt de orgaantheorie nog niet uitdrukkelijk losgelaten.⁵⁵⁵ Indien de toepassing van de bepalingen van Boek 6 BW niet tot aansprakelijkheid van de rechtspersoon leidt, maar de orgaantheorie daartoe wel de mogelijkheid biedt, kan hier alsnog een beroep op worden gedaan. Dergelijke gevallen zullen zich slechts bij hoge uitzondering voordoen, en dan enkel indien de bepalingen van Boek 6 BW geen uitkomst bieden. Dit zal, gezien de ruime interpretatiemogelijkheid van de algemene zorgvuldigheidsnorm ten aanzien van rechtspersonen, weinig waarschijnlijk zijn. In het licht van deze analyse kan worden geconcludeerd dat Boek 6 BW een geslaagde hervorming en modernisering van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht tot stand heeft gebracht, waarbij de orgaantheorie in beginsel achterwege wordt gelaten.

⁵⁵¹ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 59-71.

⁵⁵² Wet van 7 februari 2024 houdende Boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 1 juli 2024.

⁵⁵³ Art. 6.6, §§1-2, 5° BW.

⁵⁵⁴ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR*. 2021, (47) 51.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 6-9, 17-19.

⁵⁵⁵ Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001, 9.

IV. Conclusie

187. De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht door de invoering van Boek 6 BW vormt een belangrijke wending in de regeling van de aansprakelijkheid van rechtspersonen. De hervorming gaat verder dan een loutere modernisering van de regelgeving. Boek 6 BW impliceert een fundamentele heroriëntering van de toerekeningsmechanismen waarop de aansprakelijkheid van rechtspersonen berust.

188. Onder het Oud BW bestond geen expliciet wettelijk kader dat de buitencontractuele aansprakelijkheid van rechtspersonen regelde.⁵⁵⁶ Artikel 1382 Oud BW verwees immers enkel naar 'een daad van de mens'. Deze leemte werd opgevuld door de ontwikkeling van de orgaantheorie. Volgens deze theorie kon een onrechtmatige daad worden beschouwd als een handeling van de rechtspersoon zelf.⁵⁵⁷ Het orgaan werd in dat kader vereenzelvigd met de rechtspersoon.⁵⁵⁸ Hoewel deze constructie jarenlang een praktische oplossing bood, werd zij in de rechtsleer niet onverdeeld positief onthaald. Een van deze kritieken betrof de stelling dat de orgaantheorie berust op een cirkelredenering.⁵⁵⁹ Volgens de orgaantheorie handelen de organen voor de rechtspersoon omdat zij deze belichamen, en zij belichamen de rechtspersoon omdat zij voor hem handelen. De premisse, dat de handelingen van het orgaan aan de rechtspersoon kunnen worden toegerekend, werd aldus tevens als conclusie gepresenteerd. Dit leidde tot het verwijt dat de orgaantheorie eerder een axioma dan een degelijk onderbouwde juridische constructie is.⁵⁶⁰

189. Met de inwerkingtreding van Boek 6 BW heeft de wetgever gebroken met de exclusieve grondslag van de orgaantheorie. Op basis van artikel 6.4 BW zijn natuurlijke en rechtspersonen op gelijke wijze onderworpen aan het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht, tenzij de wet of de aard van de rechtspersoon anders bepaalt.⁵⁶¹ Hieruit blijkt dat de wetgever de rechtspersoon beschouwt als een zelfstandige entiteit die zelfstandig normadressaat kan zijn. Dit staat in contrast met het Oud BW, waarin de rechtspersoon slechts aansprakelijk kon worden gesteld op basis van het handelen van haar organen. Boek 6 BW spreekt hierbij niet langer over 'een daad van de mens' maar hanteert het neutralere begrip 'eenieder'.⁵⁶² Deze woordelijke wijziging maakt het mogelijk om ook rechtspersonen persoonlijk aansprakelijk te stellen, zonder dat moet worden teruggegrepen naar de fictie van vereenzelviging. Hiermee creëert de wetgever de mogelijkheid om de rechtspersoon persoonlijk aansprakelijk te stellen zonder noodzakelijke tussenkomst van een juridische constructie.

⁵⁵⁶ Art. 1382 Oud BW.; BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, V.

⁵⁵⁷ MICHOU D. L., *La théorie de la personnalité morale et son application au droit Français*, Tome second, LGDJ, 1909, 249-250.; VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, (753) 760.

⁵⁵⁸ JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAELE F. (eds.), *De NV in praktijk*, WVV-I.4.1, Wolters Kluwer, 2024, (187) 188, jura.kluwer.be.; SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

⁵⁵⁹ DELVOIE J., *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010, 63-66.; IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philosophica* 2005/7, (19) 19-37.

⁵⁶⁰ HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970, 312-313.; IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philos* 2005/7, (19) 26-29, 23-33.

⁵⁶¹ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 36-38.

⁵⁶² Art. 6.5 BW.

190. Het foutbegrip in artikel 6.6 BW werd geobjectiveerd. Dit houdt in dat de fout niet langer afhankelijk is van een subjectief element, maar primair wordt beoordeeld aan de hand van een overtreding van een specifieke rechtsregel of van de algemene zorgvuldigheidsnorm.⁵⁶³ Deze benadering maakt het mogelijk om handelingen van de rechtspersoon te beoordelen in het licht van haar interne organisatie en bestuursstructuur. De zorgvuldigheidsnorm kan rechtstreeks worden getoetst aan de interne organisatie en het bestuur van de rechtspersoon.⁵⁶⁴

191. Het nieuwe recht voorziet in meerdere gronden waarop onrechtmatige daden aan de rechtspersoon kunnen worden toegerekend. In de eerste plaats is er de aanstellersaansprakelijkheid, geregeld in artikel 6.14 BW. Deze bepaling stemt inhoudelijk overeen met artikel 1384, lid 3 Oud BW. Taalkundig werd deze bepaling gemoderniseerd, zo zijn de woorden 'in de bediening' vervangen door 'tijdens en naar aanleiding van de functie'.⁵⁶⁵ Voor rechtspersonen betekent dit dat zij foutloos aansprakelijk kunnen worden gesteld voor fouten begaan door de personen die zij hebben aangesteld.⁵⁶⁶ De wetgever sluit, zoals ook onder het Oud BW het geval was, de bestuursorganen uit van de toepassing van deze aansprakelijkheidsregel. Uit de Parlementaire Voorbereiding blijkt echter, dat de wetgever de discussie hieromtrent niet is vergeten.⁵⁶⁷ Specifiek voor bestuursorganen en hun leden werd een afzonderlijke bepaling ingevoerd, namelijk artikel 6.15 BW. Deze bepaling codificeert een foutloze aansprakelijkheid van de rechtspersoon voor schade veroorzaakt door een bestuursorgaan of een lid ervan, mits de schade is veroorzaakt tijdens of naar aanleiding van de uitoefening van de functie.⁵⁶⁸ In tegenstelling tot de orgaantheorie, vereist deze bepaling niet dat de schadeverwekkende handeling binnen de formele bevoegdheden van het bestuurslid valt.⁵⁶⁹ Daarmee wordt afstand genomen van de strikte afhankelijkheid van het bevoegdheidskader waarop de orgaantheorie steunt. De wetgever creëert hierdoor meer rechtszekerheid en een hogere bescherming tegen de insolvabiliteit van de schadeverwekker, in het voordeel van het slachtoffer.⁵⁷⁰

192. Tot slot biedt artikel 6.6 BW de mogelijkheid om de rechtspersoon persoonlijk aansprakelijk te stellen wegens schending van een specifieke norm of van de algemene zorgvuldigheidsnorm. Indien de rechtspersoon als normadressaat kan worden aangemerkt, staat Boek 6 BW toe dat deze door de schadelijder rechtstreeks kan worden aangesproken op basis van de

⁵⁶³ JAFFERALI R. en FORIER A., *La responsabilité des administrateurs et des membres du comité de direction des sociétés anonymes annotations sur le régime général de responsabilité*, Larcier, 2004, 27-29. ; X. (2023). De beoordeling van de fout in het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. STRADA LEX, Geraadpleegd via https://www-stradalex-com.bib-proxy.uhasselt.be/nl/sl_news/document/sl_news_article20230817-2-nl.

⁵⁶⁴ D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 6-9.

⁵⁶⁵ Cass. (2^e K.) 2 oktober 1984, *Pas.* 1984, I, 156.; Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE:CASS:2008: ARR.20080919.2.; D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024, 19.

⁵⁶⁶ Art. 6.14 BW.

⁵⁶⁷ BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht: het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019, 72-76. DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 56-59.

⁵⁶⁸ Art. 6.15 BW.

⁵⁶⁹ DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 64.

⁵⁷⁰ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 70-71.; AUVRAY F., COLSON P., DUBUISSON B., FOSSÉPREZ B., GEORGE F., GILLARD E., GOFFAUX B., JAFFERALI R., PÜTZ A. en THIRY M., *Manuel de droit de la responsabilité civile*, 2e édition, Anthemis, 2025, 524.

foutaansprakelijkheid.⁵⁷¹ De aanwezigheid of de afwezigheid van een specifieke situatie kan erop wijzen dat een specifieke norm is geschonden. Daarbij is het niet langer vereist dat wordt aangetoond dat de normschending zich heeft voorgedaan binnen de organieke structuur van de rechtspersoon.⁵⁷² Voor de beoordeling van een mogelijke schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm ligt de nadruk op tekortkomingen in het bestuur, het toezicht of de interne organisatie.⁵⁷³ Dit impliceert dat zelfs in afwezigheid van een aanwijsbare fout door een natuurlijk persoon, de rechtspersoon aansprakelijk kan worden gesteld wegens een algemene tekortkoming in haar functioneren.⁵⁷⁴ Als zelfstandige entiteit, gelijkgesteld aan natuurlijke personen, dient ook de rechtspersoon in te staan voor de naleving van de op haar rustende verplichtingen.

193. De invoering van Boek 6 BW toont een duidelijke reactie op de beperkingen en kritiekpunten van de orgaantheorie. In tegenstelling tot de orgaantheorie, die uitgaat van een juridische eenheid tussen orgaan en rechtspersoon en deze veronderstelling vervolgens gebruikt om gedragingen toe te rekenen, werkt Boek 6 BW binnen een helder omschreven en wettelijk verankerd kader.⁵⁷⁵ Ook het objectief foutbegrip, vervat in artikel 6.6 BW, draagt bij aan meer transparantie. De beoordeling vertrekt hierbij vanuit concrete omstandigheden, of omstandigheden die kunnen worden getoetst aan de algemene zorgvuldigheidsnorm.⁵⁷⁶ Boek 6 BW vermijdt aldus de cirkelredenering waarin de conclusie voorafgaat aan de onderbouwing.⁵⁷⁷ Het systeem voldoet daarmee aan drie kernvereisten: het dekt de positieve stof, vertoont interne coherentie, en rust op een logische structuur.⁵⁷⁸

194. Er kan niet worden ontkend dat de orgaantheorie gedurende lange tijd haar nut in de praktijk heeft bewezen. Met de invoering van Boek 6 BW heeft de wetgever echter het initiatief genomen om een transparanter, coherenter en rechtszekerder alternatief te bieden.⁵⁷⁹ De hervorming creëert een werkbaar en duidelijker kader. In die zin kan worden gesteld dat de wetgever de kritiek op de orgaantheorie niet enkel heeft erkend, maar deze ook heeft verwerkt in een grondige herstructurering van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht, waarbij de orgaantheorie bewust werd losgelaten.

⁵⁷¹ Artt. 6.4 BW., 6.5 BW. en 6.6 BW.

⁵⁷² DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (47) 54-55.

⁵⁷³ BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025, 47-48.; ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, (170) 198-199.

⁵⁷⁴ JOQUÉ G. en SAMOY I., 'Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1', *R.W.*, 2024-2025/18, (682) 693-694.

⁵⁷⁵ JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 188, jura.kluwer.be.; SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, (192) 192-193.

⁵⁷⁶ Art. 6.6 BW.

⁵⁷⁷ IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philosophica* 2005/7, (19) 19-37.

⁵⁷⁸ SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931, 59-71.

⁵⁷⁹ Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001., 3-6.

Bibliografie:

Wetgeving

Belgische wetgeving

Burgerlijk Wetboek van 24 maart 1804, *BS* 3 september 1807.

Wetboek van vennootschappen en verenigingen van 23 maart 2019, *BS* 4 april 2019.

Wet van 7 februari 2024 houdende Boek 6 Buitencontractuele aansprakelijkheid van het Burgerlijk Wetboek, *BS* 1 juli 2024.

Besluit van de Vlaamse Regering van 5 juni 2009 tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake toegankelijkheid, *BS* 2 september 2009.

Besluit van de Vlaamse Regering van 7 juni 2024 tot wijziging van de regelgeving over het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen, *BS* 8 augustus 2024.

Nederlandse Wetgeving

Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden, *NS* 17 februari 1983.

Beschikking van de Minister van Justitie a.i. van 22 juli 1976, houdende plaatsing in het Staatsblad van de tekst van Boek 2 (Rechtspersonen) van het Burgerlijk Wetboek, zoals laatstelijk gewijzigd bij de wet van 2 juni 1976, *NS* 22 juli 1976.

Beschikking van de Minister van Justitie van 22 november 1991, houdende plaatsing in het Staatsblad van de tekst van de Boeken 3, 5, 6 en 7 van het Burgerlijk Wetboek, zoals deze met ingang van 1 januari 1992 zal luiden, *NS* 18 december 1991.

Parlementaire voorbereiding

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 61 van het Wetboek van vennootschappen, met het oog op het invoeren van een overmachtbepaling voor de vennootschapsorganen, KAMER, 2009-2010, nr. 74/1

Voorontwerp van wet houdende invoeging van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2019-2020.

Wetsontwerp houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2022-2023, 8 maart 2023, nr. 55-3213/001.

Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek advies van de Raad van state, RvS, 2022-23, 27 juni 2023, nr 73.282/2.

Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek verslag van eerste lezing, KAMER, 2023-2024, 6 december 2023, nr. 3213/007.

Wetsvoorstel houdende Boek 6 "Buitencontractuele aansprakelijkheid" van het Burgerlijk Wetboek, KAMER, 2023-2024, 26 januari 2024, nr. 3213/012.

Rechtspraak

Belgische rechtspraak

Cass. (2^e K.) 16 oktober 1922, *pas.* 1923, I, 14.

Cass. (1^e K.) 13 december 1923, *Pas.* 1924, I, 82.

Cass. (2^e K.) 15 januari 1946, *Pas.* 1946, I, 22.

Cass. (1^e K.) 29 mei 1947, *Pas.* 1947, I, 170.

Cass. (CH. DES VAC.) 7 September 1950, *Pas.* 1951, I, 846.

Cass. (1^e K.), 31 mei 1957, *Pas.*, 1957, I, 1176.

Cass. (1^e K.) 10 maart 1961, *Pas.* 1961, I, 748.

Cass. (2^e K.) 24 december 1980, *Pas.* 1981, I, 569.

Cass. (2^e K.) 2 oktober 1984, *Pas.* 1985, I, 156.

Cass. (1^e K.), 22 september 1988, *Pas.* 1989, I, 83.

Cass. (1^e K.) 19 december 1991, *Pas.* 1992, I, 316.

Cass. (1^e K.) 26 september 2002, C.00.0086.N, ECLI:BE:CASS:2002:ARR.20020926.10.

Cass. (1^e K.), 5 juni 2003, C.01.0181.F, ECLI:BE:CASS:2003:ARR.20030605.11.

Cass. (3^e K.) 20 juni 2005, C.03.0105.F, ECLI:BE:CASS:2005:ARR.20050620.5.

Cass. (2^e K.) 8 maart 2006, P.05.0854.F, ECLI:BE:CASS:2006:ARR.20060308.8.

Cass. (1^e K.), 12 januari 2007, C.05.0083.N, ECLI:BE:CASS:2007:ARR.20070112.1.

Cass. (1^e K.) 27 juni 2008, C.07.0384.F, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080627.11.

Cass. (1^e K.) 19 september 2008, C.07.0317.N, ECLI:BE:CASS:2008:ARR.20080919.2.

Cass. (3^e K.), 13 augustus 2009, C.07.0611.F, ECLI:BE:CASS:2009:ARR.20090329.2.

Cass. (1^e K.) 21 september 2012, F.11.0085.N, ECLI:BE:CASS:2012:ARR.20120921.4

Cass. (1^e K.) 13 december 2012, C.12.0204.F, ECLI:BE:CASS:2012:ARR.20121213.7.

Cass. (1^e K.) 17 april 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5.

Cass. 21 maart 2013, C.11.0476.F, ECLI:BE:CASS:2013:ARR.20130321.5, *R.W.*, 2014-2015/20, 790.

Cass. (1^e K.) 27 januari 2017, C.16.0141.N, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170127.4.

Cass. (1^e K.), 9 februari 2017, C.13.0528.F, ECLI:BE:CASS:2017:ARR.20170209.11.

Cass. (1^e K.), 9 februari 2017, C.130.143.F, ECLI:BE:CASS:2017:CONC.20170209.1.

Cass. (1^e K.), 24 mei 2018, C.17.0504.N, ECLI:BE:CASS:2018:ARR.20180524.3.

HvB Brussel (1^e K.) 16 maart 1988, *R.W.* 1990, nr.4, 820.

HvB Antwerpen (1^e K.), 15 februari 1995, *A.R.* 1992/887.

HvB Gent (1^e k.) 5 maart 2020, *T.Verz.* 2021, afl. 2, 256.

Arbh. Brussel (7e K.) 13 oktober 2022.

Nederlandse rechtspraak

HR 10 juni 1955, ECLI:NL:HR:1955:AG2012.

HR 6 april 1979, ECLI:N:PHR:1979:AH8595.

HR 6 oktober 1989, ECLI:NL:HR:1989:AB9521.

HR 11 oktober 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC0360.

HR 21 decemeber 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD7395.

HR 12 april 2002, ECLI:NL:PHR:2002:AD9124.

HR 21 oktober 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF7938.

HR 11 november 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT6018.

HR, 9 november 2007, ECLI:NL:PHR:2007:BA7557.

HR 30 oktober 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BJ6020.

HR 27 november 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BJ7832.

HR 27 november 2009, ECLI:NL:HR:2009:BH2162.

HR 11 maart 2011, ECLI:NL:HR:2011:BN9967.

HR 5 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2628.

HR 14 juli 2017, ECLI:NL:PHR:2017:236.

HR 22 november 2024, ECLI:N:PHR:2024:1255.

HR 7 maart 2025, ECLI:NL:PHR:2025:286.

Rechtsleer

Boeken

AUVRAY F., COLSON P., DUBUISSON B., FOSSÉPREZ B., GEORGE F., GILLARD E., GOFFAUX B., JAFFERALI R., PÜTZ A. en THIRY M., *Manuel de droit de la responsabilité civile, 2e édition*, Anthemis, 2025.

BOCKEN H en BOONE I. *Inleiding tot het schadevergoedingsrecht: buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht en andere schadevergoedingsstelsels*, Die Keure, 2014.

BOCKEN H., DELVOIE J., DUBUISSON B., JOCQUÉ G., SCHAMPS G., VANSWEEVELT T. en ZAMMITTO B., *De hervorming van het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht : het ontwerp van de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht*, Die Keure, 2019.

BOCKEN H. en MANESSE C., *Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek - Buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, LeA Uitgevers, 2025.

BORUCKI C. en SAMOY I., *Studentencursus Verbintenissenrecht*, UHasselt, 2024.

BUIJN F.K., TEN BERGE J.B.J.M., TIMMERMAN L. en ZIJLSTRA S.E., *De ontwikkeling van de rechtspersoon in het publiekrecht en het privaatrecht*, Tjeenk Willink, 2000.

BURUMA Y., FLEUREN J. en KEMPEN P.H., *Op het rechte pad. Liber amicorum Peter J.P. Tak*, Wolf Legal Publishers, 2008.

CALLAERT N., DELANOTE J. en DE MEULENAER S., (eds.), *Taken en aansprakelijkheden van de bestuurder*, Intersentia, 2025.

CARETTE N. en WEYTS B. (eds.), *Verantwoord aansprakelijkheidsrecht Liber amicorum Aloïs Van Oevelen*, Intersentia, 2017.

CASTERMANS A.G., HIJMA J. JANSEN K.J.O., MEMELINK P., SNIJDERS H.J. en STOLKER C.J.J.M., *Ti-ta-toerekening. Over toedoen, onwetendheid en vertrouwen bij de toerekening van gedragingen*, Leiden University, 2009.

CASTERMANS A.G., HOUBEN I.S.J., JANSEN K.J.O., MEMELINK P., NIEUWENHUIS J.H. en REURICH L., *De maatman en de verkeersopvatting*, Leiden University, 2008.

CLAEYS I. en TILLEMANN B. (eds.), *Buitencontractuele aansprakelijkheid*, Die Keure, 2014.

COVEMAEKER S. en VAN GERVEN W., *Verbintenissenrecht*, Acco, 2001.

DE JONGH J.M., EIJSBOUTS A.J.A.J., KRISTEN F.G.H., SCHILD A.J.P. en TIMMERMAN L., *Maatschappelijk verantwoord ondernemen*, Wolter Kluwer, 2010.

DE KONINCK C., *Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht*, Intersentia, 2024.

DELVOIE J. *Orgaantheorie in rechtspersonen van privaatrecht*, Intersentia, 2010.

DESPY-MEYER A., HALLEUX R., VANDERSMISSEN J. en VANPAEMEL G. (eds.), *Geschiedenis van de wetenschappen in België. 1815-2000*, La Renaissance du Livre, 2001.

DE VALK S.N., *Aansprakelijkheid van leidinggevend en naar privaatrechtelijke, strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatstaven*, Deventer, 2009.

D'HONDT L., LIEVENS, S., SCHOLLAERT V., en TANGHE T., *Focus op buitencontractuele aansprakelijkheid*, Wolters Kluwer, 2024.

GEENS K. en WYCKAERT M. (eds.), *Bestuur en vertegenwoordiging*, Kluwer, 2011.

HAMBLIN C.L., *Fallacies*, Methuen, 1970.

JAFFERALI R. en FORIER A., *La responsabilité des administrateurs et des membres du comité de direction des sociétés anonymes annotations sur le régime général de responsabilité*, Larcier, 2004.

JANSEN H. en VAN HAUTE S., 'De organen en orgaantheorie' in BRAECKMANS H. en VANISTENDAEL F. (eds.), *De NV in praktijk, WVV-I.4.1*, Wolters Kluwer, 2024, (187) 187-191, jura.kluwer.be.

KATAN B.M., *Toerekening van kennis aan rechtspersonen*, Wolters Kluwer, 2017.

MAEIJER J. M. M. en RONSE J., *De vertegenwoordiging van rechtspersonen naar nederlands en belgisch recht*, Deventer, 1978.

MICHOUD L., *La théorie de la personnalité morale et son application au droit Français, Tome second*, LGDJ, 1909.

ONCLIN W., *Encyclopedie van het recht*, Erasmus, 1965.

RONSE J., *Algemeen deel van het vennootschapsrecht*, Acco, 1975.

SAMOY I. *Cursus schadevergoedingsrecht*, U Hasselt, 2024.

SAMOY I. en STIJNS S. *Verbintenissenrecht boek 1bis*, Die Keure, 2020.

SCHOLTEN P., *Mr. C. Asser's handleiding tot de beoefening van het Nederlandsch Burgerlijk Recht: Algemeen deel*, Tjeenk Willink, 1931.

TIMMERMANS R., *Handboek appartementsrecht volume I*, Wolters Kluwer, 2025.

VAN BELLE W., *'Argumentatieleer, een inleiding'* Acco, 2013.

VAN EECKHOUTTE W., *Sociaal compendium arbeidsrecht met fiscale notities*, Wolters Kluwer, 2024.

VAN GERVEN D., *Verenigingen, vennootschappen en stichtingen, Deel I*, Wolters Kluwer, 2022.

VAN GERVEN W., *Algemeen deel*, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1969.

VAN HOECKE M., *Is de rechtswetenschap een empirische wetenschap?*, Boom, 2010.

VAN MIERLO J.J.M., *Medezeggenschap en de spanning tussen WOR en ondernemingsrecht*, Kluwer, 2013.

VAN NULAND J.E., *Beleidsbepaling en aansprakelijkheid, een drieluik over de feitelijke beheersing van vennootschappen*, Wolters Kluwer, 2021.

VAN OMMESLAGHE P., *DE PAGE traité de droit civil Belge – Tome II : Les obligations*, Bruylant, 2018.

VANSWEEFELT T. en WEYTS B., *Handboek buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht*, Intersentia, 2009.

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN GENT (ed.), *Aansprakelijkheidsrecht*, Maklu, 2004.

VON BAR C., CLIVE E. en SCHULTE-NÖLKE H. (eds.), *RINCIPLES, DEFINITIONS AND MODEL RULES OF EUROPEAN PRIVATE LAW, Draft Common Frame of Reference (DCFR)*, Sellier European law publishers, 2009.

WESTENBROEK W. A., *Bestuurdersaansprakelijkheid in theorie*, Wolters Kluwer, 2017.

Tijdschriften

Belgische tijdschriften

AMANKWAH J., 'De impact van het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht op de verzekeringssector', *R.W.* 2024-2025/29, 1122.

BAEYENS S., 'De invloed van de spelregels op de beoordeling van de algemene zorgvuldigheidsnorm', *TBBR/RGDC* 2014/3, 129.

BALLON G. L., 'Over art. 1384, derde alinea B.W. (noot onder HvB Antwerpen 15 februari 1995)', *A.J.T.* 1994-95, 443.

BLOMMAERT D., 'Bankpersoneel en aansprakelijkheid: blijvend actueel, (noot onder hvb Gent (17^e K.) 29 juni 1999)', *A.J.T.* 1999, 931.

BLOCKX, I. en JANSSENS, E., 'De saga van de buitencontractuele aansprakelijkheid van organen van een vennootschap', *R.A.B.G.*, 2005/17, 1552.

BOCKEN H., 'Van fout naar risico, een overzicht van de objectieve aansprakelijkheidsregelingen naar Belgisch recht', *T.P.R.* nr 68, 1984, 339.

BORGUIS, F. 'Sociale gevolgen van de technologische ontwikkeling', *MenM* 1958/ 33 nr.3, 168.

BORUCKI C., 'Verslag van het rondetafelgesprek over de hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht', *TPR* 2022, 1099.

CORYN F., 'De aansprakelijkheid van de vereniging van mede-eigenaars onder het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht', *T.APP.-R.C.D.I.* 2024/4, 3.

DELVOIE J., 'Aansprakelijkheid van rechtspersonen in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR.* 2021, 47.

DE Wulf H., 'Actualité : Hof van Cassatie', *R.D.C.-T.B.H.* 2005/8, 891.

DUBUISSON B., 'Le livre 6 du Code civil portant réforme de la responsabilité extracontractuelle – La fin d'un long héritage (1804-2024)', *J.T.*, 2025/1, n° 7007, 1.

FETERIS E.T., 'Argumentatie op basis van onaanvaardbare gevolgen en een redelijke wetstoepassing', *T.v.T.* 2004/ 26, 117.

GROOTENDORST R. en VAN EEMEREN F.H., 'Die fiets is van mij, omdat hij mijn eigendom is!' Over de drogreden van het goochelen met uitgangspunten, die bekendstaat als de cirkelredenering, ook wel 'begging the question' of 'petitio principii' genoemd. U haalt het konijn uit de hoed dat u er zelf hebt ingestopt.' *OT* 1992/61, 160.

Een rechtsvergelijkende analyse van de Belgische hervorming van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht: enkele suggesties voor wetgever en rechter', *TBBR*. 2020/34/3, 122.

IACONA A. en MARCONI S., 'Petitio principii: What's wrong?' *Facta Philos* 2005/7, 19.

JOCQUÉ G. en SAMOY I., "Het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht in Boek 6 BW: vaarwel 1382 – deel 1", *R.W.*, 2024-2025/18, 682.

LIEVENS, S., 'Het nieuw buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht in boek 6 BW - Analyse van tien relevante wijzigingen' *T.Not.* 2024/6, 391.

ROODHOOFT O. en VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en aansprakelijkheid van uitvoeringsagenten in het ontwerp buitencontractuele aansprakelijkheid', *TPR* 2021, 177.

SCHOLLAERT V., 'Het nieuwe buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht. Een verkennende analyse', *NJW* 2023, 375.

SNEYERS A., 'Feitelijk bestuur in vennootschappen en verenigingen en het WVV: een geslaagd huwelijk?', *R.W.* 2024/21, 803.

SOBRIE S., 'De 'privaatrechtelijke' vertegenwoordigers', *RDJP* 2013/5-6, 192.

SOMERS S., 'Het Eternit-arrest: enkele bedenkingen inzake de verjaring, de fout en de schade bij aansprakelijkheid voor asbestschade', *T.B.H.* 2018/4, 369.

VANANROYE J., 'Toerekening aan rechtspersonen en andere organisaties', *T.v.T.* 2004, 753.

VANDENBERGHE H., 'Aansprakelijkheid van de aansteller', *TPR* 2011, afl. 2, 575.

VANDENBERGHE H., 'De appreciatie "in abstracto" algemeen', *TPR* 2010, afl. 4, 1861.

VANDENBERGHE H., 'Inbreuk op een specifieke rechtsnorm', *TPR* 2010, afl. 4, 1771.

VANDEPITTE L., 'De spelregels van de orgaantheorie nader toegelicht' *R.A.B.G.* 2018/ 4, 290.

VAN DIEVOET E., 'De regeling der rechtspersonen in het Belgisch recht', *TPR* 1947, 84.

VAN GERVEN D., 'Grondslagen van het rechtspersonenrecht', *TPR* 2020, afl. 3-4, 887.

VAN HOECKE M., 'Hoe wetenschappelijk is de rechtswetenschap?', *TPR* 2009, afl. 2, 629.

VAN OEVELEN A., 'De aansprakelijkheid van de staat voor ambtsfouten van magistraten en de orgaantheorie na het anca-arrest van het Hof van Cassatie van 19 december 1991', *RW.* 1992/12, 377.

VAN OEVELEN A., "De civielrechtelijke aansprakelijkheid van kaderleden, andere werknemers en ambtenaren voor schade veroorzaakt door milieuverontreiniging", *Story-Scientia* 1992, 89.

VELU J., 'Responsabilité - Magistrats - Service public de la justice - Responsabilité de l'Etat - Prise à partie - Articles 1140 à 1147 du Code judiciaire - Responsabilité de l'Etat - Articles 1382 et 1383 du Code civil - Acte fautif (Noot onder Cass. 19 december 1991)' *J. T.* 1992 142.

VAN VUGHT K.A.M., 'Het besluit van de rechtspersoon', *VDHI* 2020/162, V.5.

Nederlandse tijdschriften

DE GROOT C. en MULDER, S. J. A., "Vereenzelviging (en doorbraak van aansprakelijkheid) in recente jurisprudentie van de Hoge Raad." *Bw-Krant Jaarboek*, 1999, 123.

HARTLIEF T., 'Aansprakelijkheid voor personen en zaken in de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht', *TPR* 2021, 115.

JANSEN C.J.H., 'Rechtsfilosofie en rechtstheorie', *KwartaalSignaal* 131, 2014, 7548.

JANSEN K.J.O., 'Verkeersopvattingen en private regelgeving, over maatschappelijke opvattingen als bron van ongeschreven privaatrecht', *NTBR* 2020/5, 26.

REMY J., 'Economische en sociale betekenis van de verstedelijking', *Str* 1967-1968, nr. 21, 157.

LINDENBERGH S.D., 'olie op het vuur', *AA* 2008, 358.

TEN OEVER H. A. en VAN KLEEF R. H. C. 'Lente in het kwalitatieve aansprakelijkheidsrecht', *TPR.*, 2013, 1429.

VAN DER GRINTEN W.C.L., 'Organen van een rechtspersoon', *De NV.* 57/ 9, 139.

VAN DER PLOEG T.J., 'De overheid en de rechtspersoonlijkheid van kerkgenootschappen', *NTKR* 2008, 79.

Internetbronnen

BISA PERSPECTIVE BRUSSELS (2024). Stagnatie van de oprichting van ondernemingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegenover de twee andere Belgische gewesten. *BISA Brussels*, geraadpleegd via <https://bisa.brussels/nieuws/stagnatie-van-de-oprichting-van-ondernemingen-in-het-brussels-hoofdstedelijk-gewest>.

CORNELIS L., FELTKAMP R. en VANSWEEVELT T. (2024). Boek VI BW, Het hervormde aansprakelijkheidsrecht ontleed. OVBcongres, geraadpleegd via https://ovbcongres.be/wp-content/uploads/2024/05/20240426_OVB-Congres-Boek-6-BW-.pdf.

MUYLAERT J. (2021). Na PFOS blijkt chemiebedrijf 3M illegaal giftige stof in de Schelde te lozen: FBSA stapelt zich op in de longen. *De Morgen*, geraadpleegd via <https://www.demorgen.be/nieuws/na-pfos-blijkt-chemiebedrijf-3m-illegaal-giftige-stof-in-de-schelde-te-lozen-fbsa-stapelt-zich-op-in-de-longen~b021fc75/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>.

X. (2023). Aansprakelijkheid voor een ander: weg met de orgaantheorie, invoer van verplichte verzekering. *STRADA LEX*, Geraadpleegd via https://www-stradalex-com.bib-proxy.uhasselt.be/nl/sl_news/document/sl_news_article20230822-2-nl.

X. (2023). De beoordeling van de fout in het nieuwe buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht. *STRADA LEX*, Geraadpleegd via https://www-stradalex-com.bib-proxy.uhasselt.be/nl/sl_news/document/sl_news_article20230817-2-nl.

VELTMAN F. Redelijkheid in het redeneren. UvA, geraadpleegd via <https://staff.fnwi.uva.nl/f.j.m.m.veltman/papers/Parret-bundelrestored2.pdf>.

Bijlage 1: Rechtsvergelijkende tabel tussen het oude en het nieuwe Belgische recht, buitencontractuele aansprakelijkheid van de rechtspersoon.

Aansprakelijkheid van de rechtspersoon	Oud BW	(nieuw) BW
Persoonlijke aansprakelijkheid van een specifieke norm	Persoonlijke aansprakelijkheid op basis van artikel 1382-1382 Oud BW, op basis van een afgeleide fout van de organen (orgaantheorie).	Persoonlijke aansprakelijkheid op basis van artikel 6.5 BW. <i>J.</i> artikel 6.6, §1 BW.
Persoonlijke aansprakelijkheid van de algemene zorgvuldigheidsnorm	Persoonlijke aansprakelijkheid op basis van artikel 1382-1382 Oud BW, op basis van een afgeleide fout van de organen (orgaantheorie).	Persoonlijke aansprakelijkheid op basis van artikel 6.5 BW. <i>J.</i> artikel 6.6, §2 BW.
Aansprakelijkheid voor aangestelden	Foutloze aansprakelijkheid op basis van artikel 1384, lid 3 Oud BW.	Foutloze aansprakelijkheid op basis van artikel 6.14 BW
Aansprakelijkheid voor bestuursorganen en de leden ervan	Persoonlijke aansprakelijkheid op basis van artikel 1382-1382 Oud BW, op basis van een afgeleide fout van de organen (orgaantheorie).	Foutloze aansprakelijkheid op basis van artikel 6.15 BW

Bijlage 2: Rechtsvergelijkende tabel tussen het Nederlandse en het Belgische rechtsstelsel, buitencontractuele aansprakelijkheid van de rechtspersoon.

Aansprakelijkheid van de rechtspersoon	Belgisch BW	Nederlands BW
Persoonlijke aansprakelijk: schending van een specifieke norm	Persoonlijke aansprakelijkheid op basis van artikel 6.5 BW. <i>J.</i> artikel 6.6, §1 BW.	Art. 6:162, NBW. maatschappelijk verkeer als toerekeningsmaatstaf. (verkeersopvattingen)
Persoonlijke aansprakelijk: schending van de algemene zorgvuldigheidsnorm	Persoonlijke aansprakelijkheid op basis van artikel 6.5 BW. <i>J.</i> artikel 6.6, §2 BW.	Art. 6:162 NBW. maatschappelijk verkeer als toerekeningsmaatstaf. (verkeersopvattingen)
Aansprakelijkheid voor aangestelden	Foutloze aansprakelijkheid op basis van artikel 6.14 BW.	Foutloze aansprakelijkheid op basis van artikel 6:170, lid 1 NBW.
Aansprakelijkheid voor bestuursorganen en de leden ervan	Foutloze aansprakelijkheid op basis van artikel 6.15 BW.	Geen specifiek artikel, in dit onderzoek werd verwezen naar artikel 6:172 NBW.